

**FİNANSAL ANALİZ SÜRECİNDEKİ
BİLANÇO VE GELİR TABLOSU DÜZELTMELERİNİN
ORANLARA ETKİSİ**

Hakan SARIKALE

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Berfu İLTER

Mart, 2016

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE-FİNANSMAN BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

FİNANSAL ANALİZ SÜRECİNDEKİ
BİLANÇO VE GELİR TABLOSU DÜZELTMELERİNİN
ORANLARA ETKİSİ

Hazırlayan
Hakan SARIKALE

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Berfu İLTER

AFYONKARAHİSAR 2016

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Finansal Analiz Sürecindeki Bilanço ve Gelir Tablosu Düzeltmelerinin Oranlara Etkisi**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

07.03.2016

Hakan SARIKALE

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Berfu İLTER

Jüri Üyeleri: Prof. Dr. M. Kemalettin ÇONKAR

Doç. Dr. Yılmaz AKYÜZ

İmza

İşletme Anabilim Dalı Muhasebe-Finansman Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Hakan SARIKALE'nin "**Finansal Analiz Sürecindeki Bilanço ve Gelir Tablosu Düzeltmelerinin Oranlara Etkisi**" başlıklı tezi 28.03.2016 günü saat 13:00'da Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ahmet YARAMIŞ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

FİNANSAL ANALİZ SÜRECİNDEKİ BİLANÇO VE GELİR TABLOSU DÜZELTMELERİNİN ORANLARA ETKİSİ

Hakan SARIKALE

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

Mart 2016

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Berfu İLTER

Mali tablolardan yöneticiler, finans kuruluşları, yatırımcılar, devlet gibi pek çok kişi ve kurum faydalandığından, bu tablolardaki bilgilerin doğru, güvenilir ve karşılaştırılabilir olması gerekir. Bu amaçla otoriteler tarafından çeşitli muhasebe standartları oluşturulmakta ve dış denetim ile firmaların mali tabloları kontrol edilmektedir. Ancak bağımsız denetim kapsamında olmayan, standartları uygulamayan veya yanlış uygulayan firmaların mali tablolarının gerçek durumla uyumlu hale getirilmesi gerekir. Bu nedenle finansal analiz öncesinde mali tablolarda bir takım düzeltme (aktarma-arındırma) işlemleri yapılmaktadır. Bu çalışmada analistlerce yapılan düzeltme işlemleri ve bu düzeltmelerin analiz sonuçlarına etkileri oran analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Yapılan düzeltme işlemleri sonucunda likidite, mali yapı, faaliyet ve karlılık oranları önemli ölçüde değişmekte, böylece karar alıcılar firma hakkında daha doğru ve gerçekçi değerlendirme yapma imkanı elde etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Analiz, Oran Analizi, Rasyo, Düzeltme, Aktarma-Arındırma.

ABSTRACT

THE IMPACT OF BALANCE SHEET AND INCOME STATEMENT CORRECTIONS ON RATIOS IN THE FINANCIAL ANALYSIS PROCESS

Hakan SARIKALE

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF MANAGEMENT**

March 2016

Advisor: Asst. Prof. Berfu İLTER

Many people and institutions (like managers, banks, investors and state) benefit from financial statements. Therefore information presented in the financial statements must be correct, reliable and comparable. For this purpose, various accounting standards are formed by the authorities and financial statements of the companies are controlled by external auditors. However, the financial statements of those companies, that are outside the scope of external audit and that do not or falsely implement the standards, must be adjusted to reflect the real situation. Thus, some corrections (transference-purification) are made on financial statements before the financial analysis. This study examines the corrections made by financial analysts and the impact of these corrections on the analysis results, by using the ratio analysis method. As a result of the corrections; liquidity, financial structure, activity rates and profitability ratios change significantly, which gives decision makers the opportunity to make a more accurate and realistic evaluation of the company.

Keywords: Financial Analysis, Ratio Analysis, Ratio, Correction, Transference-Purification.

ÖNSÖZ

Finansal analizle ilgili meslek mensuplarıyla yapılan çeşitli görüşmeler, bugüne kadar hazırlanmış olan analizlerin incelenmesi sonucunda elde edilen bilgi ve tecrübeler ile konuyla ilgili alınan eğitimler bu çalışmanın yapılma fikrine ve hazırlanma sürecine ışık tutmuştur. Bu nedenle bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım, bu çalışmanın oluşmasına katkısı olan tüm analistlere, eğitimcilere ve mesai arkadaşlarıma, ayrıca bu süreçte bana destek olan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Berfu İlder'e, Afyon Kocatepe Üniversitesi'nin değerli akademisyenlerine ve sevgili aileme teşekkür ediyorum. Bilim dünyasına faydalı olması ümidiyle...

Hakan SARIKALE

Mart, 2016

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ.....	iii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xv
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMA GENEL TEBLİĞİ, MUHASEBE STANDARTLARI, BAĞIMSIZ DENETİM VE MALİ TABLOLAR

1. TDHP VE MUHASEBE STANDARTLARININ OLUŞUMU	4
1.1. MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMA GENEL TEBLİĞİ (MSUGT).....	4
1.2. MUHASEBE STANDARTLARI	4
1.2.1. Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları (IAS/IFRS).....	4
1.2.2. Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (US GAAP)	6
1.2.3. Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları(TMS/TFRS)	7
2. BAĞIMSIZ DENETİM	9
2.1. BAĞIMSIZ DENETİM VE BAĞIMSIZ DENETÇİ TANIMLARI	9
2.2. BAĞIMSIZ DENETİMİ GEREKTİREN FAKTÖRLER.....	10
2.3. BAĞIMSIZ DENETİME TABİ OLAN ŞİRKETLER	10
3. TFRS'YE UYUMLU VE BAĞIMSIZ DENETİMDEN GEÇMİŞ MALİ TABLOLARININ ANALİZİ.....	11
4. MALİ TABLOLAR	12
4.1. MUHASEBENİN TEMEL KAVRAMLARI	12
4.2. MALİ TABLOLAR	13
4.2.1. Bilanço	14
4.2.2. Gelir Tablosu	14
4.2.3. Kar Dağıtım Tablosu.....	15
4.2.4. Fon Akım Tablosu	15

4.2.5. Net İşletme (Çalışma) Sermayesi Değişim Tablosu	15
4.2.6. Nakit Akım Tablosu.....	16
4.2.7. Öz Kaynak Değişim Tablosu	16
4.2.8. Satışların Maliyeti Tablosu	16
4.3. MALİ TABLOLARIN SINIRLARI	17
5. MUHASEBE HATALARI, HİLELERİ ve MALİ TABLOLARIN MAKYAJLANMASI.....	18
5.1. MUHASEBE HATALARI	18
5.2. MUHASEBE HİLELERİ.....	18
5.3. MALİ TABLOLARIN MAKYAJLANMASI	18

İKİNCİ BÖLÜM

İSTİHBARAT VE FİNANSAL ANALİZ

1. İSTİHBARAT (FİNANSAL OLMAYAN ANALİZ)	20
1.1. İSTİHBARAT KAVRAMI.....	20
1.2. İSTİHBARAT KAYNAKLARI	21
2. FİNANSAL ANALİZ.....	21
2.1. FİNANSAL ANALİZİN TANIMI	21
2.2. FİNANSAL ANALİZDEN FAYDALANANLAR	21
2.3. FİNANSAL ANALİZİN ÖNEMİ.....	22
2.3.1. Kredi Verenler Açısından Önemi	22
2.3.2. İşletme Sahipleri ve Yöneticileri Açısından Önemi.....	23
2.3.3. Kamu İhalelerinde İstenen Mali Yeterlik Oranları Açısından Önemi	23
2.3.4. Yatırımcılar Açısından Önemi	26
2.4. FİNANSAL ANALİZİN SINIRLAMALARI	26
2.5. FİNANSAL ANALİZDE BAŞARI KOŞULLARI	27
2.6. FİNANSAL ANALİZ TÜRLERİ	27
2.6.1. Yapan Kişi Açısından Analiz Türleri.....	27
2.6.2. Kapsamına Göre Analiz Türleri	28
2.6.3. Amacına Göre Analiz Türleri	28
2.7. FİNANSAL ANALİZ TEKNİKLERİ	29
2.7.1. Karşılaştırmalı Tablolar Analizi (Yatay Analiz).....	29
2.7.2. Yüzde Yöntemiyle Analiz (Dikey Analiz).....	29
2.7.3. Trend Analizi (Eğilim Analizi)	30
2.7.4. Oran Analizi.....	30

2.8.	MALİ TABLOLARIN YORUMLANMASI	31
------	------------------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ORAN (RASYO) ANALİZİ ve TEMEL ORANLAR

1.	ORAN ANALİZİ	32
1.1.	ORANLARIN YORUMLANMASINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR	32
2.	ANALİZDE KULLANILAN TEMEL ORANLAR	33
2.1.	LİKİDİTE ORANLARI	33
2.1.1.	Cari Oran	34
2.1.2.	Likidite Oranı (Asit Test Oranı)	35
2.1.3.	Nakit Oran (Disponibilite Oranı)	36
2.1.4.	Stok Bağımlılık Oranı	37
2.2.	MALİ YAPI ORANLARI	38
2.2.1.	Finansman Oranı	38
2.2.2.	Finansal Kaldıraç Oranı	39
2.2.3.	Otofinansman Oranı	40
2.2.4.	Sermaye Çarpanı Oranı	41
2.2.5.	Duran Varlık/Devamlı Sermaye	41
2.2.6.	KVYK / Toplam Kaynaklar	42
2.2.7.	UVYK / Toplam Kaynaklar	42
2.2.8.	Kısa Vadeli Mali Borçlar / KVYK	43
2.3.	FAALİYET ORANLARI	44
2.3.1.	Stok Devir Hızı	44
2.3.2.	Alacak Devir Hızı	46
2.3.3.	Ortalama Etkinlik Süresi	46
2.3.4.	Ticari Borç Devir Hızı	47
2.3.5.	Finansman İhtiyacı Süresi	48
2.4.	KARLILIK ORANLARI	49
2.4.1.	Öz kaynak Karlılığı	49
2.4.2.	Aktif Karlılığı	50
2.4.3.	Faaliyet Kar Marjı	50
2.4.4.	Net Kar Marjı	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MALİ TABLOLARDA YAPILAN DÜZELTME (AKTARMA-ARINDIRMA) İŞLEMLERİ

1. DÜZELTME (AKTARMA- ARINDIRMA) İŞLEMLERİ.....	52
1.1. YAPILAN DÜZELTME İŞLEMLERİNİN AKTİF TOPLAMINA ETKİSİNE GÖRE SINIFLANDIRILMASI.....	53
1.2. ANALİST TARAFINDAN BİLANÇODA OLUŞTURULAN DÜZELTME HESAPLARI.....	53
1.3. DÜZELTME TABLOLARI	54
2. ETKİLEŞİM TABLOSU	54
2.1. ETKİLEŞİM TABLOSUNDA BELİRTİLEN SİMGELER.....	55
2.2. ETKİLEŞİM TABLOSUNUN KULLANIMI.....	55
3. MALİ TABLOLARDA DÜZELTME ÇEŞİTLERİ.....	61
3.1. MEMZUÇ FARKLARININ DÜZELTİLMESİ	61
3.1.1. Faktoring Memzuç Farkı.....	62
3.1.2. Akreditif Memzuç Farkı.....	63
3.1.3. Leasing (Finansal Kiralama) Memzuç Farkı.....	64
3.1.4. Banka Kredileri Memzuç Farkı.....	66
3.1.5. Satıcılar Hesabına Kaydedilen Katılım Bankası Kredileri.....	67
3.1.6. Diğer Borçlar Hesabına Kaydedilen Şirket Kredi Kartı Borçları	67
3.1.7. İskonto-İştira Kredisi Düzeltmeleri.....	68
3.2. VADE DÜZELTMELERİ	68
3.2.1. Alınan Çekler, Alıcılar Ve Alacak Senetlerinin Vade Düzenlemesi.....	69
3.2.2. Diğer Alacakların ve Diğer Borçların Vade Düzenlemesi.....	69
3.2.3. Kredilerin Vade Düzenlemesi.....	70
3.2.4. Satıcılar ve Borç Senetlerinin Vade Düzenlemesi	70
3.2.5. Avansların Vade Düzenlemesi.....	70
3.2.6. Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergilerin Vade Düzenlemesi	71
3.2.7. Leasing Borçları Vade Düzenlemesi.....	72
3.2.8. İştiraklerden/Bağlı Ortaklıklardan Alacakların Vade Düzenlemesi.....	72
3.3. TERS BAKİYELERİN DÜZELTİLMESİ	72
3.3.1. Satıcılar Hesabının Ters Bakiye Vermesi	73
3.3.2. Alıcılar Hesabının Ters Bakiye Vermesi	74
3.3.3. Bankalar Hesabının Ters Bakiye Vermesi	74
3.4. MAHSUPLAŞMA İŞLEMLERİ	75

3.4.1. Karşılıklı Borç-Alacakların Mahsubu	75
3.4.2. Alıcılar ve Alınan Sipariş Avansları Mahsubu	76
3.4.3. Nakit Karşılığı Kredi.....	76
3.4.4. Forse Mevduat	77
3.4.5. Peşin Ödenen Vergilerin Mahsuplaştırılması.....	78
3.4.6. Ortaklardan Alacakların Ortaklara Borçlardan Mahsubu	78
3.4.7. Ortaklardan Alacakların Öz Kaynaklardan Mahsubu	78
3.5. NİCELİK DÜZELTMELERİ	79
3.5.1. Kasa Hesabında Kayıtlı Fiktif Bakiyeler	79
3.5.2. Mevduat Hesap Ekstresi ile Bilanço Uyumsuzluğu.....	81
3.5.3. Verilen Avansların İşletmeye Geri Dönüşünün Sağlanmaması.....	81
3.5.4. Maddi Duran Varlıkların Gerçek Değerinin Kayıtlı Değerden Düşük Olması ...	81
3.5.5. Dönem Karından Temettü Dağıtımı	82
3.5.6. Karşılıkların Ayrılmaması.....	83
3.6. AKTİFLEŞTİRİLEN GİDERLERİN DÜZELTİLMESİ	86
3.6.1. Stokların İçerisinde Finansman Giderlerinin Aktifleştirilmesi	87
3.6.2. Duran Varlıklar İçerisinde Finansman Giderlerinin Aktifleştirilmesi	88
3.6.3. Gelecek Aylara/Yıllara Ait Giderler Hesabında Aktifleştirilen Giderler.....	89
3.6.4. Sigorta ve Kuruluş/Örgütlenme Giderlerinin Aktifleştirilmesi.....	89
3.6.5. Ar-Ge Giderlerinin Aktifleştirilmesi.....	90
3.6.6. Özel Maliyetler Hesabında Aktifleştirilen Giderler	90
3.6.7. Muhasebeleştirilemeyen Giderlerin Bilançodan Arındırılması.....	91
3.7. FİKTİF İŞLEMLER.....	91
3.7.1. Fiktif Ödenmiş Sermaye	91
3.7.2. Karşılıklı İştirak Durumu ve Fiktif Sermaye Artışı	92
3.7.3. Hatır Çeki Alınması	94
3.7.4. Faturasız Satışlardan Kaynaklı Stok Şişkinlikleri Bulunması.....	96
3.7.5. Ortaklardan Alacaklara İşletilen Faiz Gelirleri	96
3.7.6. Ortaklardan Alacaklardaki Bakiyenin Başka Hesaplarda Gizlenmesi	97
3.8. NİTELİK DÜZELTMELERİ	97
3.8.1. Gelir Tablosundaki Kalemlerin Düzeltilmesi	97
3.8.2. Leasing ile Firma Mülkiyetine Geçen Duran Varlıklar	99
3.8.3. Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı.....	99
3.8.4. Ticari Olmayan Alacak ve Borçlar	100

3.8.5. Gayri Nakdi Kredilerin Mali Borçlarda İzlenmesi.....	100
3.8.6. Blokeli Mevduatın İlgili Hesaplara Aktarımı	101
3.8.7. Senetli/Teminatlı Alacakların Sınıflandırılması	101
3.8.8. Tahsil İçin Bankaya Verilen Vadeli Senet Ve Çekler.....	102
3.8.9. Canlı Varlıkların Muhasebe Kayıtları.....	102
3.8.10. İleri Tarihli Verilen Çeklerin Borç Senetleri Hesabına Alınması	104
3.8.11. Menkul Kıymetlerin Bankalar Hesabında İzlenmesi	104
3.8.12. İnşaat Firmalarında Yapılacak Düzeltmeler.....	104

BEŞİNCİ BÖLÜM

BİLANÇO VE GELİR TABLOSUNDAKİ DÜZELTME İŞLEMLERİNİN ORAN ANALİZİNE ETKİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

1. FİRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER	107
2. DÜZELTİLMEMİŞ BİLANÇO VE GELİR TABLOSU	108
3. DÜZELTME İŞLEMLERİ	111
3.1. DÜZELTME İŞLEMLERİ TABLOSU.....	111
3.2. DÜZELTME SONRASI BİLANÇO VE GELİR TABLOSUNDAKİ BAKİYE DEĞİŞİMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	114
3.2.1. Aktif Hesaplardaki Bakiye Değişimi	114
3.2.2. Pasif Hesaplardaki Bakiye Değişimi.....	115
3.2.3. Gelir Tablosundaki Bakiye Değişimi.....	116
3.3. DÜZELTME TABLOSUNDAKİ DÜZELTMELERİN ORANLARA ETKİSİNİN AYRI AYRI İNCELENMESİ	117
1 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	117
2 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	119
3 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	120
4 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	121
5 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	122
6 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	123
7 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	124
8 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	125
9 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	126
10 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	127
11 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	128
12 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	129

13 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	130
14 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	131
15 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi	132
3.4. YAPILAN TÜM DÜZELTME İŞLEMLERİ SONRASI ORANLARIN TOPLU OLARAK DEĞİŞİMİ.....	133
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	136
KAYNAKÇA.....	140

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Likidite Oranları Etkileşim Tablosu	57
Tablo 2: Mali Yapı Oranları Etkileşim Tablosu	58
Tablo 3: Faaliyet Oranları Etkileşim Tablosu	59
Tablo 4: Karlılık Oranları Etkileşim Tablosu	60

KISALTMALAR DİZİNİ

ATS: Alacak Tahsil Süresi

BÖS: Ticari Borç Ödeme Süresi

FASB: Finansal Muhasebe Standartları Kurulu

IAS: Uluslararası Muhasebe Standartları

IASB: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu

IASC: Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi

IFAC: Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu

IFRS: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları

KGK: Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu

KOBİ: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme

KV: Kısa Vadeli

KVYK: Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

MK: Menkul Kıymetler

MSUGT: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği

OES: Ortalama Etkinlik Süresi

SBS: Stokta Bekleme Süresi

TBB: Türkiye Bankalar Birliği

TDHP: Tek Düzen Hesap Planı

TFRS: Türkiye Finansal Raporlama Standartları

TMS: Türkiye Muhasebe Standartları

TMSK: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu

TTK: Türk Ticaret Kanunu

UV: Uzun Vadeli

UVYK: Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

VUK: Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

Mali tablolar; işletme sahipleri, bankalar, vergi idareleri, yatırımcılar gibi çok çeşitli kesimlere işletmelerin faaliyet sonuçları ve mali yapıları hakkında veri sağlamaktadır. Bu nedenle bilgilerin doğru, güvenilir ve karşılaştırılabilir olması gerekir. Ülkemizde muhasebe konusunda tekdüzeliği sağlamak ve uyulacak esasları belirlemek üzere Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği yayınlanmış ve uyulacak ilkeler ile kullanılacak hesaplar bu tebliğde açıklanmıştır.

Küreselleşen dünya ve iletişim teknolojilerinin artması ile birlikte ticaretin sınırları da genişlemiştir. Dolayısıyla mali tabloların uluslararası alanlarda da yorumlanabilir ve denetlenebilir olmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu amaçlarla dünya genelinde bazı kurum ve kuruluşlar tarafından bir takım muhasebe standartları oluşturulmuştur ve oluşturulmaya devam etmektedir. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS), uluslararası alanda ortak bir muhasebe dilinin oluşturulması açısından son derece önemlidir. Ülkemizde de IFRS'ler Türkçeye tercüme edilerek Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) şeklinde yayımlanmaktadır. Ancak standartların geneli kapsayacak şekilde uygulamaya konulması önünde bir takım engeller vardır.

Ülkemizde vergi mevzuatı ile IFRS'ler arasındaki farklılıklar nedeniyle iki ayrı mali tablo düzenlenmek zorunda kalınması, standartların uygulanması konusundaki eğitim eksiklikleri ve bunun firmalara getirdiği ek maliyetler gibi nedenlerle TFRS'lerin tamamıyla uygulanmaya alınması kısa zamanda mümkün görülmediğinden TFRS'leri uygulayacak ve bağımsız denetime tabi olacak firmalar sınırlandırılmıştır. Belirli bir büyüklüğe ulaşan ya da verdikleri hizmet gereğince toplumun büyük bir kesimini ilgilendiren bu firmalar standartlara uygun mali tablolarını düzenlemekte ve bağımsız denetimden geçirmektedir.

Çeşitli araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarda görülmüştür ki, IFRS'lere uyumlu mali tablolar ile Vergi Usul Kanununa göre düzenlenmiş mali tablolar karşılaştırıldığında aynı firma için farklı analiz sonuçlarına ulaşılmaktadır. IFRS'leri uygulayan ve bağımsız denetimden geçen firmaların mali tabloları

kullanıcılarına makul bir güvence sağlamaktadır ve genel itibariyle finansal analize uygun hale getirilmiş tablolardır. Ancak dışarıdan bir denetime tabi olmayan firmaların mali tablolarında kararları etkileyebilecek düzeyde farklar ile karşılaşılabilirdiğinden, bir takım düzeltme (aktarma ve arındırma) işlemlerinin yapılması gerekir. Muhasebe hataları, hileleri ya da bilançoların makyajlanması gibi nedenlerle, firma olduğundan farklı gösterilebildiğinden bu düzeltmelerin yapılmaması halinde hatalı kararlar alınması ve büyük maddi zararlarla karşılaşılması olasıdır.

Bu çalışmada özellikle IFRS'ye uyumlu olarak düzenlenmeyen ve bağımsız denetimden geçmeyen firmaların gerçek durumlarının analiz edilebilmesi için yapılması gereken temel düzeltme işlemleri anlatılmıştır. Faaliyette bulunan firmaların büyük çoğunluğu KOBİ'lerden oluşmakta ve belirli bir büyüklüğün altında kalması nedeniyle bağımsız denetimin dışında kalmaktadır. İşte bu nedenle firmaların gerçek durumlarının nasıl analiz edilebileceğini açıklayan bu çalışmanın uygulama alanı oldukça geniştir.

Yapılan analizin amacına göre öncelikle mali tablolar analize hazır hale getirilmeli, sonrasında seçilen analiz tekniği yardımıyla değerlendirilmelidir. Finansal Analiz çeşitli kişilerce ve çeşitli amaçlarla yapılabilmektedir. Ülkemizde mali tablolar genel olarak vergi esaslı düzenlendiğinden kredi analizlerinde gerçek durumun değerlendirilmesi konusunda bir takım engellerle karşılaşmaktadır. Kredi analizlerinde asıl amaç; firmanın doğru vergilendirilip vergilendirilmediği değil, firmanın kredilendirilip kredilendirilmeyeceği ve verilen kredinin geri dönüşünde sıkıntı yaşanıp yaşanmayacağıdır. Dolayısıyla bankalar tarafından yapılan analizde düzeltme işlemleri yapılırken asıl amaç firmanın gerçek durumunun mali tablolara uyumlu hale getirilmesidir. Yani riski doğru tanımlamaktır. Veya yatırımcılar için önemli olan yatırımların güvenliği ve karlılık derecesidir. Öyleyse düzeltme işlemleri de analizin amacına yönelik olmalıdır.

Çalışmanın birinci bölümünde tek düzen hesap planı ve muhasebe standartlarının oluşum süreci, bağımsız denetim ve bağımsız denetime tabi olan firmalar, temel ve yardımcı mali tablo çeşitleri ile hata, hile ve makyajlama kavramları açıklanmıştır. İkinci bölümde finansal analiz ve istihbarat kavramlarından

bahsedilerek, analiz türleri ve analiz teknikleri anlatılmıştır. Bu çalışmada temel analiz tekniği “oran analizi” olarak belirlendiğinden üçüncü bölümde kullanılan temel oranlar; likidite, mali yapı, faaliyet ve karlılık oranları olarak dört başlık altında irdelenmiştir. Dördüncü bölümde ise analist tarafından yapılması gereken düzeltme işlemleri düzeltme çeşidine göre sekiz başlık altında sınıflandırılarak anlatılmıştır. Bu bölümde literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler ile uygulamada karşılaşılan durumlar harmanlanmıştır.

Beşinci ve son bölümde ise bilanço ve gelir tablosu üzerinden bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Analiz tekniği olarak ise oran analizi seçilmiştir. Öncelikle firma hakkında genel bilgiler verilerek temel mali tabloları sunulmuş, sonrasında düzeltme tablosu oluşturularak yapılan düzeltmeler tek tek açıklanmıştır. Sonrasında da yapılan düzeltmelerin hangi oranları etkilediği düzeltme bazında ayrı ayrı ve birbirinden bağımsız olarak gösterilmiştir. Son olarak ise düzeltilmiş ve düzeltilmemiş mali tablolardaki hesapların yüzdesel değişimleri ile analizde kullanılan oranların değişimleri gösterilerek düzeltmelerin analiz sonuçlarına etkisi değerlendirilmiştir.

Konuyla ilgili yapılan benzer tez çalışmalarında genellikle TFRS ile VUK’a göre düzenlenen tabloların kıyaslandığı ya da tek düzen hesap planında yer alan hesap sıralaması takip edilerek düzeltmelerin nasıl yapılacağı anlatıldığı görülmüştür. Bu çalışmada ise analistler tarafından yapılan en yaygın düzeltme işlemleri belirlendikten sonra düzeltme çeşitlerine göre sekiz başlık altında sınıflandırılmıştır. Böylelikle anlatım, hesaplardan ziyade sıklıkla karşılaşılan düzeltme türleri üzerinden yapılmıştır. Ayrıca “Etkileşim Tablosu” oluşturularak bilanço ve gelir tablosundaki kalemlerin oran hesaplamalarındaki yerleri topluca gösterilmiş ve yapılan düzeltme işlemlerinin oranlara etkisinin tek bir tablo üzerinden görülebilmesi sağlanmıştır. Uygulama bölümünde de düzeltmelerin oranlara etkisi önce ayrı ayrı sonra da toplu olarak incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMA GENEL TEBLİĞİ, MUHASEBE STANDARTLARI, BAĞIMSIZ DENETİM VE MALİ TABLOLAR

1. TDHP VE MUHASEBE STANDARTLARININ OLUŞUMU

1.1. MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMA GENEL TEBLİĞİ (MSUGT)

Bilanço usulüne göre defter tutan işletmelerin faaliyet sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir bir şekilde muhasebeleştirilmesi, mali tablolardaki verilerin tutarlı ve karşılaştırılabilir olması ile tekdüzeliğin sağlanarak denetimin kolaylaştırılması amacıyla 26.12.1992 tarih ve 21447 numaralı resmi gazetede, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) yayınlanmış ve muhtelif tarihlerde tebliğde değişiklikler yapılmıştır. Tebliğde muhasebenin temel kavramları, politikaları, ilkeleri açıklanarak mali tabloların nasıl düzenleneceği ve raporlanacağı anlatılmıştır. Ayrıca tek düzen hesap planı (TDHP) çerçevesi oluşturularak, kullanılacak hesaplar tek tek tanımlanmıştır. Böylece muhasebe terimleri, mali tabloların oluşturulması ve sunumunda ortak bir dil oluşturulmuştur.

1.2. MUHASEBE STANDARTLARI

1.2.1. Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları (IAS/IFRS)

Küreselleşme ile birlikte uluslararası alanda yaşanan etkileşimler ülkelerde uygulanmakta olan muhasebe standartlarının birbirine uyumlu hale getirilmesini gündeme getirmiştir. Mali tablolardan yararlanan kişilere güvenilir ve karşılaştırmaya elverişli verilerin sunulabilmesi, aynı muhasebe standartlarının uygulanması ile mümkündür. Bu amaçla ulusal ve uluslararası kurumlar tarafından standartlaştırma çalışmaları yürütülmektedir.

IASC (Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi), 1973 yılında ABD, Kanada, Meksika, İngiltere, İrlanda, Fransa, Almanya, Hollanda, Japonya ve Avustralya'dan katılan uzman muhasebeciler tarafından oluşturulmuştur. Kurulduğu yıldan itibaren ulusal muhasebe standartlarını, küresel muhasebe standartlarına yakınlaştırmak amacıyla çalışmalar yapmıştır. 1989 yılında yayınladığı 'çerçeve metin' finansal raporlamanın temel kavramlarını açıklamaktadır. Bu metin muhasebe standartlarını oluşturan, uygulayan ve denetleyen kesimlerce referans kabul edilmektedir (Oksay ve Acar, 2005: 23).

1977 yılında kurulan IFAC (Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu), muhasebe mesleğini güçlendirmek ve güçlü uluslararası ekonomilerin oluşumuna katkıda bulunmak için toplum çıkarına hizmet eden küresel bir organizasyondur. Günümüzde 130 ülkeden yaklaşık 2.840.000 meslek mensubunu temsil eden 175'den fazla üye kuruluşu bulunmaktadır (IFAC, b.t.).

1982 yılında yapılan anlaşma ile IFAC (Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu) üyeleri, aynı zamanda IASC (Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi) üyesi olarak kabul edilmiştir. Böylece iki oluşum, IASC çatısı altında toplanarak birbiriyle uyumlu hareket etme kararı almıştır (Başpınar, 2004: 54). Bu anlaşma ile standartların hazırlanması konusunda IASC yetkilendirilmiş, üyelik yükümlülüklerinin ise IFAC tarafından yürütülmesine karar verilmiştir (Durmuş, 1995).

IASC tarafından 41 standart yayımlanmış olup, bazıları diğer standartlar tarafından uygulamadan kaldırılmıştır. 2001 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC), yeniden yapılandırılarak Uluslararası Muhasebe Standartları Kuruluna (IASB) dönüştürülmüştür. Bu tarihe kadar IASC tarafından yayımlanan standartlar IAS (Uluslararası Muhasebe Standartları) adıyla, IASB tarafından yeni çıkarılan standartlar ise IFRS (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları) adıyla yayımlanmıştır. IASC tarafından yayımlanan eski standartların yeni bir standart tarafından kaldırılmasına kadar IAS (Uluslararası Muhasebe Standartları) ismiyle devam etmesi kararlaştırılmıştır (Yalkın, Demir ve Demir, 2006: 293).

IASB (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) tüm dünyadaki finansal piyasalar için şeffaf, hesap verilebilir ve verimli Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) geliştirme misyonu ile kamu yararına hizmet veren bir organizasyondur. 2001 yılından bu yana çalışmalarını yürüten kurumun merkezi Londra'da bulunmaktadır (IASB, b.t.).

IASB'nin yeniden yapılandırılması kararlaştırıldıktan sonra 2001 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi Vakfı (IFRS Foundation) kurulmuştur. Bu vakıf, IASB ve mütevelli heyeti olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. IFRS Yorumlama Komitesi ve Standart Danışma Kurulu'da vakfın diğer organlarıdır. Mütevelli heyeti, diğer üç organın üyelerini atar ve gerektiğinde mali kaynak sağlar. IASB ise standart ve taslak geliştirmek, yayınlamak ve Standart Yorumlama Komitesinin yorumlarını onaylamakla görevlidir (İbiş ve Özkan, 2006: 29).

1.2.2. Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (US GAAP)

Amerika'da bulunan FASB (Finansal Muhasebe Standartları Kurulu) 1973 yılından bu yana finansal raporlama standartlarının oluşturulması konusunda çalışmalar yapmaktadır. Amerika Birleşik Devletlerindeki genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ise US GAAP olarak adlandırılmaktadır.

US GAAP (Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri) ve IFRS (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları) arasındaki uyumun sağlanması amacıyla FASB ve IASB arasında yapılan Norwalk Mutabakatı farklı uygulamaların önüne geçmek adına önemli bir gelişmedir (Erdönmez, 2003: 47).

IASB tarafından oluşturulan uluslararası muhasebe standartları ilke bazlı iken, FASB (Finansal Muhasebe Standartları Kurulu) tarafından oluşturulan US GAAP ise kural bazlıdır. US GAAP uluslararası alanda geniş kabul görmesine karşın, son dönemde yaşanan muhasebe skandalları (Enron, WorldCom, Adelphia, Xerox, Tyco, Global Crossing vs.) bu ilkelerin kusurlarını ortaya çıkartmış ve eleştirilmesine neden olmuştur (İbiş ve Özkan, 2006: 30).

1.2.3. Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları (TMS/IFRS)

Ülkemizde IAS'ye uyumlu standartlarla ilgili çalışmalar ilk olarak 1994 yılında kurulan TMSK (Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu) tarafından yapılmıştır. Kurulun faaliyet süresi boyunca toplam 19 standart yayınlanmıştır. Ancak herhangi bir yaptırım gücü olmaması nedeniyle standartlar uygulamaya geçirilememiştir (Yalkın, Demir ve Demir, 2006: 298).

15.12.1999 tarih ve 4487 numaralı Kanunla, Sermaye Piyasası Kanununa ek madde ilave edilerek; muhasebe ilkelerinin geliştirilmesi, muhasebe standartlarının belirlenmesi ve yayınlanması amacıyla TMSK (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu) kurulmuştur. Kurul; tüzel kişiliğe haiz, özerk ve Başbakanlığın ilgili kuruluşu olarak 07.03.2002 tarihinde faaliyete geçmiştir. (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu [TMSK], 2002). 2011 yılında ise Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumuna (KGK) dönüştürülmüştür.

Küresel anlamda muhasebe ve denetim alanlarındaki skandallar ülkeleri daha fazla finansal denetim tedbiri almaya yöneltmiştir. Avrupa Birliğince yayımlanan 2006/43/EC sayılı direktif; birliğe üye ülkelerde bağımsız denetime ilişkin düzenleme, denetim ve yaptırım yetkileri ile donatılan kamu gözetim sistemlerinin kurulmasını öngörmektedir. Bu nedenle ülkemizde “Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK)” oluşturulmuştur. KGK, 26.09.2011 tarih ve 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile uluslararası standartlara uygun olarak Türkiye Muhasebe Standartlarını (TMS) oluşturmak, yayımlamak, denetim standartlarını belirlemek, bağımsız denetim kuruluşları ile bağımsız denetçileri yetkilendirmek ve faaliyetlerini denetlemek, bağımsız denetim alanında kamu gözetimi yaparak bağımsız denetimde gerekli güven ve kaliteyi sağlamak üzere kurulmuştur. Kurum, Avrupa Birliği düzenlemelerine uyumlu, mesleki alandan bağımsız, idari özerkliğe sahip, düzenleme, denetim ve yaptırım yetkilerine sahip bir üst kurul yapısındadır (Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu [KGK], 2014).

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından yayımlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) Türkçeye tercüme edilerek Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) adı altında Resmi Gazetede yayımlanmaktadır.

Tam set olarak adlandırılan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, genellikle sermaye piyasalarından menkul kıymet ihracı ile fon sağlayan firmaların ve bu firmalarla ilgili yatırımcıların ihtiyaçlarına cevap vermek üzere hazırlanmış geniş kapsamlı standartlardır. Ancak KOBİ'lerin (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme) mali tablolarından yararlanan kullanıcılar genellikle daha sınırlı konularla (likidite, ödeme kabiliyeti vs.) ilgilenmektedir. Bu nedenle KOBİ'lere yönelik daha sadeleştirilmiş standartların hazırlanması ihtiyacı doğmuştur. IASB tarafından 2009 yılında KOBİ'ler için IFRS yayımlanmıştır. Ülkemizde de bu standartların çevirisi yapılmış ve 01.11.2010 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe sokulmuştur (Hacıhasanoğlu, Karaca ve Demirci, 2012).

7149 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre, 01.01.2015 tarihinden itibaren üç kriterden (aktif toplamı en az 50 milyon TL, cirosu en az 100 milyon TL ve çalışan sayısı en az 200 kişi) herhangi ikisini üst üste iki yıl sağlayan firmaların; TTK, TDHP ve VUK'a göre düzenledikleri mali tablolarını dönem sonu işlemlerini yaptıktan sonra TFRS'ye göre yeniden düzenlemeleri ve bağımsız denetimden geçirmeleri gerekmektedir. 6102 sayılı TTK'ya göre; TFRS'ye uyumlu mali tabloların düzenlenmemesi ve bağımsız denetimden geçirilmemesi durumunda mali tablolar hiç düzenlenmemiş sayılacaktır. Aynı kanunda yükümlülüklerini kusurlu olarak yerine getirmeyen yöneticilerin; şirkete, ortaklara ve şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumlu oldukları belirtilmiştir (Alevli, 2015).

2. BAĞIMSIZ DENETİM

2.1. BAĞIMSIZ DENETİM VE BAĞIMSIZ DENETÇİ TANIMLARI

Bağımsız denetim, işletmelerin mali tablolarında belirtilen bilgilerin kanunlara, genel kabul görmüş muhasebe standartlarına uygunluğu ve doğruluğu konusunda bir kanaate ulaşmak amacıyla muhasebe kayıtlarının ve iç kontrol sisteminin konusunda uzman bağımsız denetçi tarafından denetlenmesidir (Elitaş, 2011: 34).

26.09.2011 tarih ve 660 sayılı Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de;

Bağımsız denetçi: “Bağımsız denetim yapmak üzere, 01.06.1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre yeminli mali müşavir ya da serbest muhasebeci mali müşavirlik ruhsatını almış meslek mensupları arasından Kurum tarafından yetkilendirilen kişiler”,

Bağımsız denetim: “Finansal tablo ve diğer finansal bilgilerin, finansal raporlama standartlarına uygunluğu ve doğruluğu hususunda, makul güvence sağlayacak yeterli ve uygun bağımsız denetim kanıtlarının elde edilmesi amacıyla, denetim standartlarında öngörülen gerekli bağımsız denetim tekniklerinin uygulanarak defter, kayıt ve belgeler üzerinden denetlenmesi ve değerlendirilerek rapora bağlanması”,

Bağımsız denetim kuruluşu: “Bağımsız denetim yapmak üzere, Kurum tarafından yetkilendirilen sermaye şirketleri” şeklinde tanımlanmıştır.

25.01.2013 tarih ve 28539 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Bağımsız Denetim Resmi Sicil Tebliği” gereğince Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilen bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşlarına ait sicil kayıtları elektronik ortamda tutulmakta ve ilan edilmektedir.

İşletmenin belirli bir dönemiyle ilgili yapılan bağımsız denetimde elde edilen bilgiler ile önceden belirlenen bazı ölçütler karşılaştırılmaktadır. Yeterli mesleki bilgi ve tecrübeye sahip bağımsız denetçiler objektif bir biçimde çalışmalarını yürütür, uygun denetim tekniklerini kullanarak yeterli düzeyde bilgi toplar ve bu bilgiler sonucunda işletmenin durumunu tarafsız olarak ortaya koyan bir rapor sunar (Kandemir ve Akbulut, 2013: 41).

2.2. BAĞIMSIZ DENETİMİ GEREKTİREN FAKTÖRLER

İşletmelerin mali tablolarının bağımsız denetimini gerektiren faktörler şu şekildedir (Gürbüz, 1990: 26-27);

- ❖ Genel kabul görmüş muhasebe ilke ve standartlarının muhasebeciler tarafından yeterince anlaşılabilmesi, bilgi ve tecrübe eksikliği nedeniyle yapılan hatalı kayıtlar,
- ❖ Çalışanların gerekli titizlik ve dikkati göstermemesi nedeniyle yaptıkları hatalar,
- ❖ Mali tabloların işletme yöneticilerinin istekleri ve çıkarları doğrultusunda hazırlanmış olma ihtimali,
- ❖ Bazı hile ve yolsuzlukların gizlenmek istenmesi,
- ❖ Vergi tasarrufu sağlama nedeniyle yapılan işlemler neticesinde mali tablolarda yer alan bilgilerin güvenilir olmaması,
- ❖ Mali tabloları kullananların sayısında ve etkinliğindeki artış nedeniyle doğru ve güvenilir bilgiye duyulan ihtiyacın artması.

2.3. BAĞIMSIZ DENETİME TABİ OLAN ŞİRKETLER

14.02.2011 tarihinde 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6102 sayılı “*Türk Ticaret Kanunu*” uyarınca firmaların mali tabloları ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetim standartlarına göre denetlenmektedir.

Denetime tabi olduğu halde, denetlenmeyen mali tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporları düzenlenmemiş hükmündedir. Denetime tabi

olacak şirketler Bakanlar Kurulunca belirlenir (Türk Ticaret Kanunu [TTK], 2011: Madde 397).

Bakanlar Kurulunca ilk olarak 2012 tarihli 4213 sayılı kararla “*Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar*” yayınlanmış ve sonraki tarihlerde yayımlanan 5973 ve 7149 sayılı kararlar ile güncellenerek bağımsız denetimin kapsamı genişletilmiştir. 2014 tarihli 7149 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 4213 sayılı kararda yapılan değişiklikle, bağımsız denetime tabi olacak firmalar için dikkate alınacak kriterler son olarak şu şekilde belirlenmiştir:

- ❖ Aktif toplamı 50 milyon TL ve üzeri,
- ❖ Yıllık net satış hasılatı 100 milyon TL ve üzeri,
- ❖ Ortalama çalışan sayısı 200 ve üzeri.

İlgili karar uyarınca yukarıda belirtilen üç kriterden en az ikisini sağlayan şirketler ve kararda yer alan bazı özellikli şirketler bağımsız denetim yaptırmak zorundadır.

3. TFRS'YE UYUMLU VE BAĞIMSIZ DENETİMDEN GEÇMİŞ MALİ TABLOLARININ ANALİZİ

Çeşitli araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarda görülmüştür ki, IFRS'lere uyumlu mali tablolar ile Vergi Usul Kanununa göre düzenlenmiş mali tablolar karşılaştırıldığında aynı firma için farklı analiz sonuçlarına ulaşılabilmektedir;

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne (MSUGT) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na (IFRS) göre düzenlenen mali tablolar arasında sınıflandırma, kapsam ve içerik bakımından önemli farklar olduğundan bunlara göre yapılan finansal analiz sonuçları da bu farklılıklardan etkilenmektedir (Bayrak, 2011: 127). IFRS ve vergi esaslı uygulamalara göre düzenlenen iki farklı mali tablonun analizinde özellikle karlılık oranlarında önemli farklar ortaya çıkmaktadır. Benzer

şekilde mali yapı, faaliyet oranları ve likidite oranlarında da sapmalar olduğu görülmektedir (Atmaca, 2010: 334). Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uyumlu mali tablolar, finansal analizin kalitesini artırmakta ve faaliyet sonuçlarının daha doğru değerlendirilmesine imkan vermektedir. Yönetmelik kararlar ve borsa yatırımcıları açısından daha güvenilir veri sağlamaktadır (Akgün A.İ., 2013: 24).

Bağımsız denetimden geçen firmaların mali tablolarında bağımsız denetçiler tarafından uluslararası muhasebe standartlarına göre gerekli düzeltme işlemlerinin yapılması ve gerçek durum ile kaydi durum uyumunun sağlanması nedeniyle bu tablolar daha doğru analiz imkanı sağlamaktadır. Bu nedenle kredi analizinde bu tablolar üzerinde yapılan düzeltmeler diğerlerine göre daha az olmakta ya da düzeltme yapılmaksızın analize tabi tutulabilmektedir.

Bağımsız denetime tabi olmayan firmalarda ise dördüncü bölümde belirtilen esaslar dahilinde gerekli düzeltme işlemleri yapılarak kayıtlı durum ile gerçek durumun uyumu sağlanmalıdır. Küçük işletmelerde muhasebe kayıtlarının sağlıklı olarak tutulmaması ve bağımsız denetime de tabi olmamaları nedeniyle yapılacak düzeltme işlemleri, analiz sonuçları ve bu sonuçlara göre alınacak kararlar açısından son derece önemlidir.

4. MALİ TABLOLAR

4.1. MUHASEBENİN TEMEL KAVRAMLARI

26.12.1992 tarih ve 21447 numaralı resmi gazetede yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde (MSUGT) muhasebenin temel kavramları 12 başlık altında açıklanmıştır (Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği [MSUGT], 1992);

- Sosyal Sorumluluk
- Kişilik
- İşletmenin Sürekliliği
- Dönemsellik
- Parayla Ölçülme
- Maliyet Esası

- Tarafsızlık ve Belgelendirme
- Tutarlılık
- Tam Açıklama
- İhtiyatlılık
- Önemlilik
- Özün Önceliği.

KOBİ'ler için TFRS'de ise mali tablolarda yer alan bilgilerin taşınması gereken nitelikler şu şekilde sayılmıştır (Kobi'ler İçin TFRS Tebliği, 2010);

- Anlaşılabilirlik
- İhtiyaca Uygunluk
- Önemlilik
- Güvenilirlik
- Özün Önceliği
- İhtiyatlılık
- Tam Açıklama
- Karşılaştırılabilirlik
- Zamanında Sunum
- Fayda ve Maliyet Dengesi.

Mali tabloların düzenlenmesi, denetlenmesi ve analizinde yukarıda belirtilen kavramların dikkate alınması ve iyi anlaşılması gerekir. Mali tablolardan elde edilecek verilerin, alınacak kararlara ve sonuçlara etkisi bu ilkeler dahilinde değerlendirilerek gerekli düzeltme işlemleri yapılmalıdır.

4.2. MALİ TABLOLAR

Finans kuruluşları tarafından kredi analizi yapılabilmesi için firmalardan genellikle son üç yıla ait yılsonu bilanço ve gelir tablosu talep edilmektedir. Ayrıca son ara döneme ait mali tabloların ve detay mizanın alınması da önemlidir. Bazı işletmeler işletmenin tüm borçlu ve alacaklılara ait bilgilerin detay mizanlarında yer alması nedeniyle detay mizanlarını ibraz etmekten kaçınmaktadır. Ancak kredi taleplerinin sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi için bu tabloların alınması gereklidir.

Mizan, yevmiye defterlerine kaydedilen işlemlerin, büyük deftere ve yardımcı defterlere doğru aktarılıp aktarılmadığını kontrol etmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Günümüzde ise detay bilgileri verdiği için düzenlenmesi gereken bir tablodur. Hem hesaba kaydedilen işlem büyüklüklerini, hem de hesap bakiyelerini vermektedir. Mizanlardan yararlanarak bir bilanço kaleminin ayrıntıları incelenebilmektedir. Mizanlar genellikle aylık olarak oluşturulur. Aralık ayı mizanı ‘genel geçici mizan’dır. Envanter işlemleri yapıldıktan sonra oluşturulan mizana ise ‘kesin mizan’ adı verilir (Sevilengül, 2008: 85-87).

4.2.1. Bilanço

İşletmelerin faaliyetleri devam ettiği sürece mevcutları, alacakları ve sermayesi değişime uğramakta olup, işletme ile ilgili olanlar bu değişiklikler sonucunda varılan durumu zaman zaman görmek isteyeceklerdir. Bu amaçla düzenlenen ve işletmenin belirli bir tarihteki varlıklarını, borçlarını ve sermayesini sınıflandırılmış olarak gösteren tabloya bilanço denir. Bilançonun iki tarafı bulunmakta olup; varlıklar (mevcutlar + alacaklar) sol tarafa, kaynaklar (borçlar + öz sermaye) ise sağ tarafa kaydedilir (Çonkar, Ulusan ve Öztürk, 2006: 30).

4.2.2. Gelir Tablosu

İşletmenin belirli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile bu gelirleri elde edebilmek için katlandığı aynı dönem içindeki giderleri ve bunların sonucunda oluşan dönem net karını veya zararını belirli bir düzen içerisinde gösteren mali tablolardır. Gelir tablosu, gelir tablosu ilkeleri dikkate alınarak tek düzen hesap planı çerçevesinde düzenlenir. Hesap tipi ve rapor tipi gelir tablosu olarak iki çeşidi vardır. Hesap tipi gelir tablosunda sol tarafa giderler, sağ tarafa ise gelirler yazılmakta ve çift taraflı işlemektedir. Rapor tipi gelir tablosunda ise gelir ve gider kalemleri alt alta sıralanarak dönem net kar/zararına ulaşılmaktadır (Civan, 2002). Uygulamada genellikle rapor tipi gelir tablosu kullanılmaktadır.

4.2.3. Kar Dağıtım Tablosu

İşletmenin faaliyetleri sonucunda elde ettiği karın nasıl dağıtıldığını gösteren tablolardır. Dönem karından yapılan dağıtım ile yedeklerden yapılan dağıtım ayrı ayrı gösterilir (Erdoğan M. , 2002: 52).

Kar dağıtım tablosunda; ödenecek vergi ve yasal yükümlülükler, ortaklara ödenecek birinci ve ikinci temettüler, ayrılan birinci ve ikinci tertip yedek akçeler, statü yedekleri (ana sözleşme gereği ayrılan), olağanüstü yedekler (genel kurul tarafından ayrılmasına karar verilen), diğer kar yedekleri ve özel fonlar ayrı ayrı gösterilir. Son olarak hisse başına kar hesaplanarak tabloda belirtilir.

4.2.4. Fon Akım Tablosu

Bir dönem içerisinde işletmenin kullandığı fonları ve bu fonların kaynaklarını gösterir. Bilanço ve gelir tablosundan faydalanarak düzenlenir. Dönem içerisindeki tüm işlemleri değil, yalnızca kalemlerdeki net değişimleri özetlemektedir. Geçmiş dönem verilerinin değerlendirilerek geleceğe ait fon hareketlerinin tahmin edilmesine yardımcı olur. Özellikle finans yöneticileri, ortaya çıkan fon ihtiyacının hangi kaynaklardan karşılanacağına bu tablodan yararlanarak karar verir. Fon akım tablosu kaynaklar ve kullanımlar olarak iki bölümden oluşmaktadır. Fon kaynakları toplamı, fon kullanımları toplamına eşittir. Fon kaynakları; faaliyetlerden sağlanan kaynaklar, varlıklardaki azalışlar, yabancı kaynaklardaki artışlar ve öz kaynaklardaki artışlardan oluşur. Fon kullanımları ise; ödenen vergi ve temettüler, varlıklardaki artışlar, yabancı kaynaklardaki azalışlar ve öz kaynaklardaki azalışlardan oluşur (Pamukçu, 1999: 31).

4.2.5. Net İşletme (Çalışma) Sermayesi Değişim Tablosu

Firmanın bir hesap dönemindeki çalışma sermayesinin kullanım yerlerini ve kaynaklarını gösteren tablodur. Bu tablodaki fon kavramı dönen varlıklar ile kısa vadeli yabancı kaynaklar farkını belirten net işletme (çalışma) sermayesini ifade eder (MSUGT, 1992).

Net işletme sermayesi değişim tablosunu hazırlamak için karşılaştırmalı bilanço verilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tablo, dönen varlık ve kısa vadeli yabancı kaynaklardaki değişimlerin net işletme sermayesine etkisini göstermektedir. Ancak net işletme sermayesinin yeterliliği konusunda yorum yapabilmek için likidite oranlarına da bakılması gerekir (Çabuk ve Lazol, 2010: 80).

4.2.6. Nakit Akım Tablosu

Firmanın bir hesap dönemi içinde ortaya çıkan nakit akışlarını, kaynak ve kullanım yerleri şeklinde gösteren tablodur. Bu tabloda fon kavramı, kasa mevcudu ve bankadaki mevduatları ifade eder (MSUGT, 1992).

Fon akım tablosu ve net işletme sermayesi değişim tablosunun, nakit giriş/çıkışlarını göstermemesi nedeniyle nakit akım tabloları düzenlenmektedir. Bu tablo, karşılaştırılan iki yıldaki kasa ve bankalar hesaplarındaki değişimin nedenlerini kaynak ve kullanımlar şeklinde gösterir. Böylece geçmişteki para politikasına göre gelecekteki nakit ihtiyacı tahmin edilir (Bektöre, Çömlekçi ve Sözbilir, 2013: 231).

4.2.7. Öz Kaynak Değişim Tablosu

Dönem içerisinde öz kaynak kalemlerinde meydana gelen artış ve azalışları bir bütün olarak gösterir. Böylece öz kaynaklardaki değişim toplu olarak görülebilir. Tablo cari dönem ve önceki dönem verilerini içerecek şekilde sunulur. Ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kar yedekleri ve geçmiş dönem kar/zarar kalemlerinin her biri dönem başı tutarı, dönem içi değişimler, dönem sonu bakiyesi şeklinde ayrı ayrı gösterilir (Ataman ve Hacirüstemoğlu, 1999: 109).

4.2.8. Satışların Maliyeti Tablosu

Dönem içerisinde satılan malların maliyetini, mamul, ticari mal ve satılan hizmet maliyeti şeklinde ayrıntılı olarak gösteren tablodur. Satışların maliyeti tablosu, gelir tablosunu tamamlayan bir tablodur. Öncelikle satışların maliyeti

tablosu düzenlenerek, bu tablonun sonucunda ‘satışların maliyeti’ hesaplanır ve gelir tablosundaki ilgili kaleme kaydedilir (Küçüksavaş, 2012: 71).

Satılan ticari malların maliyetini hesaplayabilmek için; dönem başındaki ticari mal mevcuduna, dönem içerisinde yapılan alımlar eklenir ve dönem sonu mal mevcudu bu toplamdan düşülür.

4.3. MALİ TABLOLARIN SINIRLARI

Mali tablolar, işletmelerin faaliyet sonuçları ve mali durumları hakkında önemli bilgiler vermektedir. Finansal analiz de bu tablolarda yer alan bilgilere göre yapılmaktadır. Fakat bu tablolarında belli sınırları vardır. Mali tabloların sınırlarını şu şekilde sıralayabiliriz (Akgüç, 1995: 3-4);

- Mali tablolar geçici nitelikte olup, bu tablolardaki veriler kesin ve doğru sayılamazlar. Yani bir işletme tasfiye edilmeden gerçek kar/zarar ve öz kaynak saptanamaz.
- Belirli bir döneme ait kar/zarar hesaplanırken; seçilen amortisman yöntemi, karşılıklar, stokların dönem sonu değerlemesi gibi işlemlerde farklı değerlendirme teknikleri kullanılabilirdiğinden, bu tablolar gelir hesaplamasında farklı sonuçlar verebilir.
- Paranın değerinde ciddi değişimlerin olduğu dönemlerde düzeltme işlemleri yapılmazsa mali tablolar yanıltıcı olabilir. Örneğin yüksek enflasyon nedeniyle paranın değeri düştüğünde iş hacmi artmış gibi görünebilmektedir.
- Mali tablolar firma ve ortakların itibarı, müşteri portföyü, yönetici ve personelin yetenekleri gibi mali durumu etkileyen diğer etmenleri göstermez.

5. MUHASEBE HATALARI, HİLELERİ ve MALİ TABLOLARIN MAKYAJLANMASI

Muhasebenin temel kavramları arasında sayılan sosyal sorumluluk ve tarafsızlık kavramları gereğince, mali tablolardan faydalanan kullanıcılara doğru, güvenilir ve karşılaştırılabilir bilgi sunulması gerekmektedir (Kaya G. A., 2009: 60). Ancak tecrübe eksikliği, dikkatsizlik, bilgi eksikliği, işletme ve ortak çıkarlarının amaçlanması gibi nedenlerle mali tablolar her zaman gerçek durumu yansıtmayabilir. Gerçek ve kaydi durum arasında uyumsuzluğa neden olan hata, hile ve makyajlama kavramları aşağıda tanımlanmıştır.

5.1. MUHASEBE HATALARI

Muhasebe hataları, tecrübesizlik, bilgisizlik, dikkatsizlik ya da unutkanlık nedeniyle muhasebe işlemlerinde, kayıtlarda ve hesaplarda yapılan yanlışlıklardır (Selek ve Arıkan, 2004: 20). Muhasebe hataları; matematiksel hatalar, kayıt hataları, nakil hataları, unutmaya ve tekrarlama hataları ile değerlendirme hatalarıdır (Kaya, 2013: 15).

5.2. MUHASEBE HİLELERİ

Muhasebe hileleri; ortaklara menfaat sağlama amacıyla, firmanın gerçek durumunu olduğundan farklı göstererek mali tablolar, kayıt, belge ve defterler üzerinde yapılan vergi hukukuna ve muhasebe ilkelerine aykırı işlemlerdir (Şevkin, 2011: 10). Tanımdan anlaşılacağı üzere muhasebe hilelerinde, çıkar sağlama kastı bulunmaktadır.

5.3. MALİ TABLOLARIN MAKYAJLANMASI

Yatırım veya kredi kararı alacak kişi ya da kurumları, işletme lehine karar almaya yönlendirmek amacıyla, mali tabloların işletme çıkarları doğrultusunda hazırlanması ve olduğundan daha iyi gösterilmeye çalışılması ya da aleyhine karar alınmasına neden olabilecek verilerin gizlenmesi olarak tanımlanabilir. Makyajlı bilançolar ile genellikle işletme karlılığı olduğundan daha yüksek gösterilmeye

çalışılmaktadır. Böylece kredi verenler açısından firmanın kredibilitesi olduğundan daha yüksek, yatırımcılar açısından ise karlılığı olduğundan daha fazla değerlendirilmektedir. Bu nedenle muhtemel bilanço makyajlamalarının analistler tarafından iyi incelenmesi ve gerekli düzeltme işlemlerinin yapılması gerekir.

Makyajlı bilançoları saptamak, hangi kalemlerle oynandığını ve hangi kalemlerin gerçeği yansıtmadığını tespit etmek için, iyi bir muhasebe ve finans bilgisinin yanında tecrübe de gereklidir. Bazı makyaj yöntemleri şu şekilde sıralanabilir (Emiroğlu, 2002: 385-386);

- ❖ Şüpheli alacaklara karşılık ayrılmaması,
- ❖ Kıdem tazminatı vb. karşılıkların ayrılmaması,
- ❖ Alacak senetlerinin reeskonta tabi tutulmaması,
- ❖ Varlık satışları ile karın yüksek gösterilmesi,
- ❖ Yeniden değerlendirme fonlarının gelir kaydedilmesi,
- ❖ Faiz giderlerinin aktifleştirilmesi (Bazı giderlerin gelir tablosu yerine bilançonun aktifinde kayıt altına alınması ve böylece aktif büyüklüğü ve karın olduğundan yüksek gösterilmesi)
- ❖ Grup şirketlerine kar transferi,
- ❖ Amortismanların eksik ayrılması.

İKİNCİ BÖLÜM

İSTİHBARAT VE FİNANSAL ANALİZ

1. İSTİHBARAT (FİNANSAL OLMAYAN ANALİZ)

1.1. İSTİHBARAT KAVRAMI

İstihbarat, finans kurumları tarafından müşterileri ve müşterilerinin faaliyette buldukları sektörler hakkında, kredi dağıtımına rehber olabilecek nitelikteki çeşitli bilgilerin sistematik olarak değerlendirilmek üzere toplanması ve kayıt altına alınması işlemidir (Usta ve Karaca Tamuman, 1994).

Kredi verenler açısından finansal olmayan analiz ya da istihbarat; işletmenin kredibilitesi, diğer bankalarla çalışma durumu, ödeme düzensizlikleri, yasal takipteki kredileri, protestolu senet bilgileri, karşılıksız çek sorguları, icra-haciz sorgulamaları, ihale yasağı ve olumsuz nitelikli diğer sorgulamaları ile piyasadaki itibarının sorgulanmasıdır. Firmaların nakdi ve gayri nakdi kredi kullarımlarına ait limit ve risk bilgileri Merkez Bankasına bildirilmekte, böylece Bankalar tarafından bir firmanın diğer finans kurumlarındaki riskleri, ödeme alışkanlıkları değerlendirilebilmektedir. Bankalar tarafından yapılan istihbarat sonucunda kesin olarak kredibilitesi olmadığı görülen firmalara kredi kullandırılmadığından finansal analize de gerek kalmamaktadır. Bu nedenle öncelikle firmaların sorgulamaları ve piyasa itibarı iyi incelenmelidir.

Ayrıca ülkedeki ve sektördeki riskler de göz önünde bulundurulmalıdır. Firmanın diğer firmalara üstünlük ve eksiklikleri, içinde bulunduğu piyasanın yapısı, ürettiği ya da sattığı ürünlerin pazardaki durumu, faaliyet döngüsü, nakit döngüsü, kimden mal alınıp kime satıldığı, borçlanma şartları, alacakların teminatı ve süresi gibi konular hakkında da bilgi sahibi olunmalıdır.

1.2. İSTİHBARAT KAYNAKLARI

Finansal analize tabi tutulan firmaların moralitesi, mali yapıları, öz kaynakları, gelir oluşturma kapasiteleri hakkında bilgi veren çeşitli kaynaklar bulunmaktadır. Bunların başlıcaları arasında; firma yetkilileri ile karşılıklı görüşme, mali tablolar, firma ile ilgili önceki raporlar ve tutulan kayıtlar, memzuç sorgulamaları, resmi kayıtlar ve yayımlar, ticaret sicil kayıtları ve ticaret sicil gazeteleri, tapu sicili kayıtları, icra araştırmaları, vergi beyannameleri, diğer bankalardan alınacak bilgiler, firma hakkında yayınlanmış haberler, firma faaliyet raporları, borsada işlem görüyorsa borsadaki mevcut bilgiler, firmanın iş ilişkisinde bulunduğu kişi ve kurumlardan ya da çevresinden alınacak bilgiler sayılabilir (Akgüç, 1984: 29-33).

2. FİNANSAL ANALİZ

İstihbarat sorgulamaları yapıldıktan sonra firmanın mali tabloları üzerinden değerlendirmelerde bulunmak üzere finansal analiz aşamasına geçilmekte, böylece işletmenin faaliyet sonuçları, karlılık durumu, mali yapısı, öz kaynak yeterliliği, likiditesi, borçlarını ödeme gücü gibi pek çok konuda bilgi edinilmektedir.

2.1. FİNANSAL ANALİZİN TANIMI

Finansal Analiz, bir firmanın finansal yapısı ile geçmişteki faaliyet sonuçlarının yeterli olup olmadığının tespit edilmesi ve bu verilerle geleceğe dönük tahminlerde bulunulabilmesi amacıyla mali tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişkilerin ve zaman içerisindeki eğilimlerinin incelenmesidir (Gücenme, 1999: 3).

2.2. FİNANSAL ANALİZDEN FAYDALANANLAR

Muhasebe işlemleri sonucunda ortaya çıkan verilerden doğrudan doğruya veya dolaylı olarak birçok grup faydalanmaktadır. Bu grupları şu şekilde sıralayabiliriz (Çonkar, Ulusan ve Öztürk, 2006: 8-11);

İşletmeden doğrudan çıkarı bulunanlar:

- ❖ İşletme yönetimi
- ❖ İşletme sahip ve ortakları
- ❖ İşletme çalışanları
- ❖ Kredi verenler
- ❖ Yatırımcılar
- ❖ Müşteriler
- ❖ Satıcılar
- ❖ Devlet ve Vergi İdaresi

İşletmeden dolaylı olarak çıkarı bulunanlar:

- ❖ Finansal analistler ve danışmanlar
- ❖ Menkul kıymet borsaları
- ❖ Düzenleyici ve denetleyici kurumlar
- ❖ Finansal basın yayın organları
- ❖ Mesleki örgütler ve sendikalar

2.3. FİNANSAL ANALİZİN ÖNEMİ

Finansal analiz, firmaların yükümlülüklerini karşılama gücünün tespit edilmesi, işletme performansının ölçülmesi ile faaliyetlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi konularında sağlıklı kararlar alınabilmesi açısından önem taşımaktadır. Finans yöneticilerinin doğru planlama yapabilmeleri için öncelikle faaliyet sonuçları ve finansal yapının doğru analiz edilmesi gerekmektedir (Akgün A.İ., 2013: 15). Finansal analizin önemi en sık kullanıldığı alanlara göre aşağıda açıklanmıştır.

2.3.1. Kredi Verenler Açısından Önemi

Finansal Analiz çeşitli kişilerce ve çeşitli amaçlarla yapılabilmektedir. Ülkemizde mali tablolar genel olarak vergi esaslı düzenlendiğinden kredi analizlerinde gerçek durumun değerlendirilmesi konusunda bir takım engellerle

karşılaşmaktadır. Kredi analizlerinde asıl amaç; firmanın doğru vergilendirilip vergilendirilmediğinin tespiti değil, firmanın kredilendirilip kredilendirilmeyeceği ve verilen kredinin geri dönüşünde sıkıntı yaşanıp yaşanmayacağıdır. Dolayısıyla bankalar tarafından yapılan analizde düzeltme işlemleri yapılırken asıl amaç firmanın gerçek durumunun mali tablolara uyumlu hale getirilmesidir. Yani riski doğru tanımlamaktır. Verilen kredilerin ödenmesinde hem firmanın zor duruma düşmesini engellemek hem de verilen kredilerin sağlıklı bir şekilde tahsilini sağlamak amacıyla işletmelerin doğru kredilendirilmesi önem arz eder. Kredilerin vadesi, limiti, teminatı, kredi türleri (taksitli, BCH, spot vs.) yapılacak analiz sonuçlarına göre değerlendirilmektedir. Ayrıca firmanın kredibilitesinin yanlış değerlendirilmesi sonucunda kredilendirilmemesi gereken bir firmaya fon sağlanması durumunda bankalar ciddi maddi kayıplarla karşılaşabilmektedir.

2.3.2. İşletme Sahipleri ve Yöneticileri Açısından Önemi

Finansal analiz sonucunda elde edilecek veriler, çeşitli konularda alınan yönetim kararlarının ve sağlıklı bir planlamanın temelini oluşturmaktadır. Finans yöneticileri ve firma yönetimi açısından; firmanın faaliyet sonuçlarının ve başarısının ölçülmesi, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının saptanması ve nedenlerinin araştırılması, geleceğe dönük planlar hazırlanması, üretim planlaması ve fiyat politikaları, borç ödeme gücünün tespiti ve borçlanma kararları, faaliyetlerin denetimi ile her evrede doğru ve düzeltici kararlar alınabilmesinde büyük önem taşımaktadır (Akgüç, 1998: 19).

2.3.3. Kamu İhalelerinde İstenen Mali Yeterlik Oranları Açısından Önemi

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usulleri belirlemek üzere 22.01.2002 tarihinde resmi gazetede yayımlanmış ve 01.01.2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile ihaleye katılabilmek için iki temel yeterlik kuralı oluşturulmuştur. Bunlar;

- Ekonomik ve mali yeterlik ile
- Mesleki ve teknik yeterliktir.

Kanunda ihaleye katılacak isteklilerden, ekonomik ve mali yeterliklerinin belirlenmesine ilişkin olarak; bankalardan alınacak mali durum belgeleri, bilançoları veya bilançolarının gerekli görülen bölümleri ile iş hacmini gösteren toplam ciroları veya ihale konusu iş ile ilgili taahhüdü altındaki ve bitirdiği iş miktarını gösteren belgeler istenebileceği belirtilmiştir (Kamu İhale Kanunu [KİK], 2002). İhalelerde istenmesi zorunlu olan ve istenmemesi gereken yeterlik belgeleri; ihale türüne, ihalenin yaklaşık maliyetinin Kanunda belirtilen eşik değerlerin üzerinde olup olmamasına, ihale usulüne ve ihalenin niteliğine göre farklılaşabilmektedir (Şahiner, 2012: 19).

04.03.2009 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'ne göre, yapım işi ihalelerinde ekonomik ve mali yeterliğe ilişkin aşağıda belirtilen üç kriterin sağlanması gerektiği belirtilmiştir.

$$\text{Cari Oran} = \frac{\text{Dönen Varlıklar} - \text{Yıllara Yaygın İnşaat Maliyetleri}}{\text{KV borçlar} - \text{Yıllara Yaygın İnşaat Hakediş Gelirleri}} > 0,75$$

$$\text{Özkaynak Oranı} = \frac{\text{Öz Kaynaklar}}{\text{Toplam Aktif} - \text{Yıllara Yaygın İnşaat Maliyetleri}} > 0,15$$

$$\frac{\text{Kısa Vadeli Banka Borçları}}{\text{Öz Kaynaklar}} < 0,50$$

İhalenin yapıldığı yıldan önceki yıla ait bilançoda (İhale tarihi yılın ilk dört ayında olan ihalelerde iki önceki yıla ait bilançoda) üç kriterin birlikte sağlanması gerekmektedir. Bu kriterleri bir önceki yılda sağlayamayanlar, son üç yıla kadar olan yılların belgelerini sunabilirler. Bu takdirde belgeleri sunulan yılların parasal tutarlarının ortalaması üzerinden yeterlik kriterlerinin sağlanıp sağlanmadığına bakılır (Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, 2009).

İnşaat firmalarının yıllara yaygın inşaat işleri ile ilgili katlandıkları giderler, dönem sonunda “170/178-Yıllara yaygın inşaat ve onarım maliyetleri” hesaplarına; aldıkları hakedişler ise “350/358-Yıllara yaygın inşaat ve onarım hakediş bedelleri”

hesaplarına kaydedilmektedir. Bu bilanço hesapları, gelir tablosuna ancak işin bittiği yılda aktarılabilmektedir. Bu nedenle işin bittiği yıldan önceki bilançolarda, ‘Dönen varlıklar’ ve ‘Kısa vadeli yabancı kaynaklar’ hesap grupları, gelir tablosuna henüz aktarılmayan bu gelir ve giderler nedeniyle şişmektedir. Bu geçici artışlar nedeniyle yeterlik hesaplamalarında; ‘yıllara yaygın inşaat maliyetleri’ cari oran formülünde dönen varlıklardan, özkaynak oranı formülünde ise aktif toplamından düşülmekte; ‘yıllara yaygın inşaat hakediş gelirleri’ ise cari oran formülünde kısa vadeli borçlardan düşülmektedir (Şahiner, 2012: 85-86).

Gelir Vergisi Kanununda “*Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde kar veya zarar işin bittiği yıl kati olarak tespit edilir ve tamamı o yılın geliri sayılarak, mezkûr yıl beyannamesinde gösterilir*” denilmiştir (Gelir Vergisi Kanunu, 1961). TMS-11 İnşaat Sözleşmeleri standardına göre ise sözleşme geliri, tamamlanma yüzdesine göre işin yapıldığı hesap döneminin kar/zararında gösterilmektedir.

Gelir Vergisi Kanununa göre yapılan muhasebe kaydında, hakediş bedelleri ile maliyetler arasındaki farktan kaynaklı kar veya zarar işin bittiği yıldaki gelir tablosuna ve dolayısıyla öz sermaye rakamına yansıtıldığından, içinde bulunulan dönemde, karlı bir inşaat sözleşmesi sürecini yürüten firmanın öz kaynak oranı olduğundan daha düşük; maliyetleri hakediş bedellerinden yüksek olan firmanın öz kaynak oranı ise olduğundan daha yüksek hesaplanmaktadır. TMS-11 İnşaat sözleşmeleri standardı ile her yıla ait gelir ve giderlerin hesaplanması, işin tamamlanması beklenmeden ilgili yılda yapılacağından bu sakıncanın ortadan kaldırılacağı düşünülmektedir (Şahiner, 2012: 86-87).

Yukarıda anlatılan bilgiler ışığında; ihale kurumlarının yeterlik kriterlerinin sağlanıp sağlanmadığının analizinde finansal analiz önem arz eder. Bu nedenle bu kriterlerin sağlanması amacıyla mali tablolarda fiktif işlem yapıp yapılmadığı finansal analizde göz önüne alınmalıdır.

2.3.4. Yatırımcılar Açısından Önemi

Firmaya yatırım yapan veya yapmayı düşünenler tarafından yatırım analizleri yapılmaktadır. Yatırımcılar için önemli olan; işletmenin kazanma gücünün sürekliliği, yatırımlarının emniyeti ve risk derecesi ile karlılık durumudur. Firmanın hisse senetlerindeki değişimler, dağıtılacak temettüler yatırımcılar açısından öncelikle araştırılan bilgilerdir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 551). Dolayısıyla yanlış yatırım analizleri, alternatif yatırım fırsatlarının kaçırılması ve maddi kayıplarla karşılaşılmasına neden olabilmektedir.

2.4. FİNANSAL ANALİZİN SINIRLAMALARI

Mali tablolar üzerinden açıkça tespit edilemeyen ya da sadece finansal analiz yapılarak alınacak kararlarda yanıltıcı olabilecek bazı önemli sınırlamalar bulunmaktadır (Seval, 1990: 193);

- ❖ Ürün bilgileri, satış bölgeleri, sabit gider-değişken gider ayrımının tablolarda yer almaması,
- ❖ Mali tabloda yer alan birçok kalemin belirli varsayım ve öngörülerle hazırlanması (Sabit varlıkların ekonomik ömürlerinin belirlenmesi, şüpheli alacak karşılıklarının ayrılması vb.)
- ❖ Farklı muhasebe teknikleri kullanan firmaların birbirleriyle karşılaştırılması,
- ❖ Enflasyon nedeniyle ortaya çıkan fiyat değişimlerinin işletmenin gerçek satış kapasitesini tespit edilmesini güçleştirilmesi,
- ❖ Mali tabloların firmanın potansiyel karlılığını etkileyecek pek çok önemli faktörü, alınan büyük siparişleri, yatırım planlamalarını ve kilit yöneticilerin önemi gibi bilgileri içermemesi,
- ❖ Çevresel koşullardaki dönemsel farklılıklar,
- ❖ Mali tabloların geçmişteki muhasebe verilerine dayanması nedeniyle geçmişteki ilişkileri analiz etmesi, ancak gelecekle ilgili tahminlerde bulunulması.

Elbette mali tablolar, firmanın geçmişindeki faaliyet sonuçlarını ortaya koyması nedeniyle önemlidir ancak yalnızca bu tablolara bakarak bir firmanın kredibilitésini değerlendirmek sağlıklı olmayacaktır. İşletmenin, sektörün ve ülkenin içinde bulunduğu koşullar, yöneticilerin vasıfları ve nitelikleri, ödeme ahlakı, satılan ürünlerin ve pazarın durumu, planlanan yatırımlar, geleceğe yönelik beklentiler de en az mali tablolardan çıkan sonuçlar kadar önemlidir. Bu nedenle finansal ve finansal olmayan analiz sonuçları birlikte değerlendirilerek karar alınmalıdır.

2.5. FİNANSAL ANALİZDE BAŞARI KOŞULLARI

Karar alıcılara doğru ve güvenilir sonuçlar sunabilmek için, analistin sahip olması gereken özellikler ve dikkat edilmesi gereken hususlar Şu şekildedir (Başpınar, 2005: 11);

- ✓ Muhasebe süreçlerine teorik ve pratik olarak hakim olunması,
- ✓ Sektöre ve firmaya has özelliklerinin dikkate alınması,
- ✓ İncelenen dönemde yaşanan ekonomik şartlar ve eğilimlerin bilinmesi,
- ✓ İncelenen firma politikaları ve kullandıkları muhasebe yöntemlerinin bilinmesi,
- ✓ Mali tablolardaki verilerin doğruluğundan emin olunması,
- ✓ Sadece birkaç veriye dayanarak firmanın mali yapısı ve performans sonuçları hakkında kesin kanaat oluşturulmaması/verilerin birlikte değerlendirilmesi,
- ✓ Analiz sonuçlarını yorumlama yeteneğine sahip olunması.

2.6. FİNANSAL ANALİZ TÜRLERİ

2.6.1. Yapan Kişi Açıısından Analiz Türleri

İç analiz, işletmenin çalışanları tarafından, **dış analiz** ise işletme dışında çalışan kişiler tarafından yapılan analizdir. Kredi analizi ve yatırım amaçlı analiz ‘dış analiz’ türü iken, Yönetim amaçlı analiz bir ‘iç analiz’ çeşididir. İç analizde, analistin tüm belge ve bilgilere rahatlıkla erişim imkanı bulunmakta iken, dış analizde bu

imkan genellikle daha sınırlı olmakta ve işletmenin verdiği bilgilerle yetinilmek zorunda kalınmaktadır (Arat ve Çetin, 2011).

2.6.2. Kapsamına Göre Analiz Türleri

Belirli bir tarihte düzenlenen ve tek bir dönem verilerini içeren mali tablolar üzerinde yapılan analiz çalışmaları **statik analiz** oluşturur (Güvemli, 1981: 8). **Dinamik analiz** ise, birbirini takip eden dönemlere ait mali tabloların incelenmesi ve gelişme eğilimlerin tespit edilmesidir (Arat ve Çetin, 2011: 83).

Statik analizde tek bir döneme ait tablo üzerinden değerlendirme yapılırken, dinamik analizde birden fazla dönem karşılaştırılır ve incelenen kalemlerin dönemler itibariyle değişimleri incelenir. Bu nedenle dinamik analiz, statik analize göre daha sağlıklı değerlendirmeye imkan sağlar. Finans kurumları genellikle son üç yıla ait mali tabloları karşılaştırmakta dolayısıyla dinamik analiz yapmaktadır.

2.6.3. Amacına Göre Analiz Türleri

Amacına göre analiz türleri üçe ayrılmaktadır (Bektöre ve Çömlekçi, 1977: 6);

Yönetim analizi, İşletmelerin politikalarına yön vermesi ve başarılı faaliyet sonuçlarına ulaşılması için, yönetim tarafından alınacak kararlarda kullanılmak üzere yapılan analiz çeşididir. Bu analiz ile işletme faaliyetleri ile ilgili verimlilik ve karlılık artışına yönelik kararları alma imkanı elde edilir.

Kredi analizi, işletmenin borç ödeme gücünü tespit etmek amacıyla kredi verenler ya da verecek olanlar tarafından yapılmaktadır. Kredi analizinde işletmenin bilanço ve gelir tablosu esas alınmakta, mali veriler dışında işletme yöneticilerinin moralitesi, kabiliyetleri, firma ve sektör ile birlikte genel ekonomik durum da değerlendirilmektedir.

Yatırım analizi, mevcut ve potansiyel yatırımcılar tarafından yapılır. Yatırımcı geniş anlamda hisse senedi ve tahvil alıcıları anlamına gelir. Yatırımcılar bu analizle işletmenin kazanç gücünü ve risklerini tespit etmeye çalışır.

2.7. FİNANSAL ANALİZ TEKNİKLERİ

Finansal Analizde kullanılan teknikler (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 228);

- Karşılaştırmalı tablolar analizi,
- Yüzde (dikey) analizi,
- Trend (eğilim) analizi ve
- Oran analizidir.

2.7.1. Karşılaştırmalı Tablolar Analizi (Yatay Analiz)

İşletmenin birbirini izleyen ve eşit uzunluklardaki dönemlerine ait mali tablolarının birbiriyle karşılaştırılması ve kalemlerin dönemler itibariyle değişimlerinin izlenmesine olanak veren analize, karşılaştırmalı tablolar analizi adı verilmektedir. Birden fazla döneme ait mali tabloların karşılaştırılması nedeniyle dinamik, her kalemin dönemler itibariyle değişimlerinin incelenmesi nedeniyle ise yatay analiz olarak sınıflandırılmaktadır (Çömlekçi, Durmuş ve Gönenli, 1995).

Karşılaştırmalı tablolar analizinin üstün yönü; birden fazla yılın incelenmesi nedeniyle bir işletmenin geçmişteki ve günümüzdeki durumunun karşılaştırılmasına ve bu veriler üzerinden gelecekteki durumu hakkında öngörüle bulunulmasına imkan sağlamasıdır. Mali tablolardaki hesaplar ve hesap grupları arasındaki ilişkileri net olarak göstermemesi ise bu tekniğin zayıf yönüdür (Temizer, 2015: 13).

2.7.2. Yüzde Yöntemiyle Analiz (Dikey Analiz)

Mali tablolarda yer alan kalemlerin, içinde buldukları grup toplamlarına oranlanması ile yapılan analize dikey analiz adı verilir. Örneği stokların dönen varlıklara oranı, demirbaşların duran varlıklara oranı, kısa vadeli yabancı kaynakların pasif toplamına oranı, satışların maliyetinin net satışlara oranı gibi. Bu yöntem ile cari dönem verileri, önceki dönemler yada sektör ortalamaları karşılaştırılabilir. Gelir tablosu kalemlerinde ise her bir kalem net satışlara oranlanır (Bozkurt, 1999).

Yüzde yöntemiyle analizin diğer tekniklere göre üstün tarafı, her bir hesabın bilançodaki ya da gelir tablosundaki nispi durumunun ve yüzdesel ağırlığının net bir şekilde görülebilmesidir. İkinci üstün tarafı ise benzer firmaların ve sektördeki durumun rahat bir şekilde kıyaslanabilmesidir. Her firmanın bilanço toplamı 100 kabul edildiğinden hesapları diğer bilançolarla yüzdesel olarak karşılaştırmak anlamlı olmaktadır (Önce vd., 2004: 177).

2.7.3. Trend Analizi (Eğilim Analizi)

Eğilim yüzdeleri analizi mali tablolarda yer alan kalemlerin zaman içinde gösterdiği eğilimlerin saptanması ve incelenmesine dayanır. İşletme için her açıdan normal kabul edilebilecek bir yıl temel alınarak, kalemler bazında diğer yıllardaki değerler bu yıla endekslenir. Olağanüstü etmenlerin olduğu bir yılın temel yıl olarak seçilmesi sonuçların yanıltıcı olması sonucunu doğurabilir. Eğilim yüzdeleri yöntemi genellikle inceleme döneminin uzun olduğu durumlarda kullanılmaktadır (Bolak, 2000).

Eğilim yüzdeleri birden fazla yılın karşılaştırılması nedeniyle dinamik bir analiz yöntemidir. Temel yıldaki her kalem 100 olarak kabul edilir. İncelenen yıldaki ilgili kalem tutarı, temel yıldaki aynı kalem tutarına bölünür ve sonuç 100 ile çarpılır. Böylece baz alınan yıla göre sonraki yıllardaki aynı kalemlerin değişimleri daha net olarak kıyaslanabilmektedir.

2.7.4. Oran Analizi

En sık kullanılan analiz tekniklerinden olan oran analizi yöntemi ve analizde kullanılan temel oranlar, bu çalışmanın konusunu oluşturan düzeltme işlemlerinin etkisini açık bir biçimde göstereceği için yapılan uygulamada temel analiz tekniği olarak seçilmiştir. Bu nedenle oran analizi konusu üçüncü bölümde daha detaylı olarak incelenmiştir.

2.8. MALİ TABLOLARIN YORUMLANMASI

Mali tablolardan elde edilecek bilgilerin doğru değerlendirilmesi için öncelikle sektör hakkında genel bilgi sahibi olunması ve işletmenin faaliyet döngüsünün bilinmesi önemlidir. Üretim işletmelerinde bir malın üretilebilmesi için hangi hammaddelere ihtiyaç duyulduğu, hangi süreçlerden geçirildiği, pazarlamasının nasıl yapıldığı ana hatlarıyla bilinmelidir. Ayrıca alacakların ortalama kaç günde tahsil edildiği, borçlanmanın hangi şartlarla yapıldığı, bankalarla çalışma koşulları (vade, teminat yapısı, kredi türü vs.), sektör ve firma riskleri, diğer firmalara göre üstünlükleri ve eksiklikleri gibi konularda bilgi sahibi olunmalıdır. Eğer analiz kredi amacıyla yapılıyorsa firma itibarı ve finansman ihtiyacının nedenleri iyi sorgulanmalıdır. Bilançoda yer alan ana hesapların aktif toplamına göre yüzdesel ağırlıkları ve yabancı kaynak-öz kaynak dağılımı değerlendirilmelidir. Oranlar benzer firmaların oranlarıyla ve firmanın geçmişteki oranlarıyla karşılaştırılmalı, değişimleri yorumlanmalıdır. Özellikle firmanın borç ödeme kapasitesi, yabancı kaynak kullanım düzeyi, öz kaynak yeterliliği, karlılık durumu, ciro değişimleri iyi analiz edilmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ORAN (RASYO) ANALİZİ ve TEMEL ORANLAR

1. ORAN ANALİZİ

Finansal analizde “rasyo” ya da “oran”, birbiriyle karşılaştırma imkanı bulunan kalemler veya gruplar arasında kurulan ve yönetsel kararlarda kullanılmak üzere hesaplanan matematiksel bağıntılardır (Hiçşaşmaz, 1964: 53).

En yaygın kullanılan tekniklerden biri olan oran analizi yönteminde, hesaplar ve hesap grupları arasında formüller kullanılarak firmanın mali yapısı, karlılık ve faaliyetleri hakkında bir kanaate varılmaya çalışılmaktadır. Önemli olan oranın hesaplanması değil, kullanım amacıyla birlikte değerlendirilerek yorumlanması ve nedenlerinin araştırılmasıdır (Akdoğan ve Tenker, 2007: 640).

Oran analizi ile mali tablolar üzerinden elde edilecek veriler standartlaştırılarak formüle edilmiş oranlara dönüştürülür. Böylece firmanın cari yıldaki ve geçmiş yıllardaki durumu ile sektördeki diğer firmaların durumu arasında kolay bir şekilde karşılaştırma yapma imkanı elde edilir. Oran analizi tablosu oluşturularak firmanın genel durumu hakkında tek bir tablo ile fikir sahibi olunabilir. Bu nedenle finansal kurumlar tarafından kullanılan analiz tekniklerinin başında gelmektedir.

1.1. ORANLARIN YORUMLANMASINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Oranlar yorumlarken formülde pay ve paydada yer alan değerlerin içerikleri ve karar sürecine etkileri iyi bilinmelidir. Örneğin finansal kaldıraç oranı; Yabancı kaynaklar/Toplam Kaynaklar formülü ile ifade edilmektedir. Yani oran, toplam kaynaklar içerisinde yabancı kaynakların yüzdesini ifade etmekte olup, oranın aşırı yüksek olması firmanın borçlanmasının fazla olduğu anlamına gelmektedir. Bu

durumda firma borçları ödemede sorun yaşayabilecek ve kaynak maliyetlerinin yükselmesi nedeniyle karlılığı olumsuz etkilenecektir. Yabancı kaynakların formülün pay kısmında yer alması nedeniyle; borçlanmanın artması, finansal kaldıraç oranının yükselmesi anlamına gelir. Bu nedenle doğru yorum yapılabilmesi için formülün pay ve paydasında yer alan değerler, bunların niteliği, oranın yüksek ya da düşük olmasının ne gibi sonuçları olacağı iyi bilinmelidir.

Hesaplanan oran ile aynı sektördeki diğer firmaların ortalamaları karşılaştırılmalı, böylece firmanın sektördeki avantaj ve dezavantajları tespit edilmelidir. Bazı sektörlerde duran varlık yatırımları çok fazla olabilmektedir. Böyle bir sektörde yer alan bir firmanın mali yapı oranları ile duran varlık yatırımı önemsenmeyecek derecede az olan bir sektörde yer alan firmanın oranlarının karşılaştırılması hatalı değerlendirmelere neden olacaktır. Bu nedenle değerlendirme sektör bazında yapılmalıdır.

Hesaplanan oranlar firmanın geçmiş yıllardaki oranları ile karşılaştırılmalı ve incelenen oran bazında gelişimleri irdelenmelidir. Oran kabul edilebilir bir sınırdaki bulunmasına karşın, yıllar itibariyle ciddi bir düşüş ya da yükseliş eğiliminde olması firma hakkında uyarı sinyali olabilir. Oranlardaki büyük değişikliklerin nedenleri ve risk doğurup doğurmayacağı iyi incelenmelidir. Kriz, sektörde yaşanan dönemsel sorunlar vb. olağanüstü nedenler de oran yorumlanırken dikkate alınmalıdır.

2. ANALİZDE KULLANILAN TEMEL ORANLAR

Analizde kullanılan temel oranlar; likidite, mali yapı, faaliyet ve karlılık oranları olarak dört ana başlık altında incelenmektedir (Altaş ve Giray, 2005: 20). Temel oranlar aşağıda detaylı olarak açıklanmış olup, yapılan analizin kapsamına ve ihtiyaca göre kullanılan oran sayısının çeşitlendirilmesi mümkündür.

2.1. LİKİDİTE ORANLARI

İşletmeye borç verenlerin güvencede olup olmadıklarını belirlemek için net işletme sermayesi ile varlıkların kalitesi ve likiditesine bakılmalıdır. Likidite oranları,

kısa vadeli borçları ödeme kabiliyeti ile işletme sermayesinin yeterliliğinin ölçülmesinde kullanılır. Ödeme gücünün tespitinde, dönen varlıklar ile kısa vadeli yabancı kaynaklar arasındaki ilişkiler analiz edilir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 644).

Tüm oranların birlikte değerlendirilmesi esas olmakla birlikte, likidite oranları kredi analizinde en önemli oranların başında gelmektedir. Çünkü işletmeye kredi verenler firmaya sağladıkları kısa vadeli kredilerin geri dönüşünde sıkıntı yaşayıp yaşamayacaklarına dair öngörülerini bu oranlar üzerinden yapmaktadır.

İşletme (çalışma) sermayesi, işletmenin kısa vadede (bir hesap döneminde) nakde dönüştürebileceği değerlerden yani dönen varlıklardan oluşur. Net işletme sermayesi ise dönen varlıklar ile kısa vadeli yabancı kaynaklar arasındaki farktır. Yani Dönen varlıkların uzun vadeli yabancı kaynaklarla finanse edilen kısmıdır (Akgüç, 1998: 202). Genellikle dönen varlıkların kısa vadeli yabancı kaynaklar ile, duran varlıkların ise uzun vadeli yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar ile finanse edilmesi beklenmektedir. Bu nedenle net işletme sermayesi yeterliliği hesaplanmaktadır. Net işletme sermayesinin negatif olması, firmanın kısa vadeli yükümlülüklerini yerine getirmede sorun yaşayacağına göstergesi olarak algılanmakta ve firmanın yeni yabancı kaynak temin etme kapasitesini azaltmaktadır.

Likidite oranları; cari oran, likidite oranı, nakit oran ve stok bağımlılık oranı olarak dört başlık altında incelenmiştir.

2.1.1. Cari Oran

$$\text{Cari Oran} = \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Cari oran, dönen varlıklar ile kısa vadeli yabancı kaynaklar arasında bir kıyaslama yapmakta ve işletmenin kısa vadeli yükümlülüklerini yerine getirmede dönen varlıklarının yeterli olup olmayacağına ilişkin veri sağlamaktadır. Banker oranı ya da işletme sermayesi oranı olarak da adlandırılmaktadır (Demiral, 2012: 35-36).

Formülün payında yer alan dönen varlıkların paydada yer alan kısa vadeli yabancı kaynaklardan daha fazla olması yani oranın birden büyük olması, istenen bir durumdur. Bu durumda işletmenin net işletme sermayesi yeterli olacaktır. Beklenmeyen yükümlülükler, kısa vadeli borçların zamanında ödenebilmesi için dönen varlıklarda meydana gelecek değer kayıpları ve paraya çevirmede karşılaşılabilecek güçlüklerin engellenmesi amacıyla dönen varlık/kısa vadeli yabancı kaynak oranının iki olması uygun görülebilir. Ancak her zaman oranın ikiden büyük olması işletmenin kısa vadeli borç ödeme gücü olduğunun göstergesi olmayabilir. Bu nedenle cari oran yorumlanırken stok devir hızı, alacak devir hızı, varlıkların gerçek değerleri ve muhtemel değer düşüşleri, dönen varlıkların yapısı ve kalitesi gibi etmenlerle birlikte değerlendirilmelidir. Örneğin; stok devir hızı ve alacak devir hızı iyi olan ya da dönen varlıklar içerisinde likiditesi yüksek varlıkları fazla olan bir işletme, cari oranı düşük olsa bile yükümlülüklerini karşılamada zorlanmayabilecektir (Akdoğan ve Tenker, 1998: 604).

Net işletme sermayesi, “Dönen varlıklar – Kısa vadeli yabancı kaynaklar” formülüyle tanımlandığından cari oranın artış göstermesi net işletme sermayesinin de artması demektir. Bu nedenle iki oran birbiriyle doğru orantılıdır.

2.1.2. Likidite Oranı (Asit Test Oranı)

$$\text{Likidite oranı} = \frac{\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

Ya da,

$$\frac{\text{Hazır Değerler} + \text{Serbest Menkul Kıymetler} + \text{Kısa Vadeli Alacaklar}}{\text{KVYK}}$$

formülleriyle tanımlanmaktadır.

Likidite oranı işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü göstermekte olup, stokları dönen varlıklar grubundan çıkardığı için daha hassas bir orandır.

Böylece stokların paraya çevrilememesi riski ortadan kaldırılmaktadır. Formülde stoklar dönen varlıklardan çıkarıldığı için negatif değer olarak yer almaktadır. Ancak Dönen varlıklar içinde bulunan “Diğer dönen varlıklar” grubu likidite açısından genel olarak en zayıf grubu oluşturduğundan bu grubun da dönen varlıklardan çıkarılması analiz açısından daha doğru sayılabilir. Sektöre göre değişmekle birlikte bu oranın bir olması yeterli kabul edilmektedir (Çabuk ve Lazol, 2010: 209).

Yüksek miktarda stok bulunduran bir firmanın sadece cari oranına bakarak likiditesinin yorumlanması durumunda, stokların nakde dönüştürülememesi riski göz ardı edilmiş olacaktır. Likiditenin değerlendirilmesinde asit-test oranı ya da diğer adıyla likidite oranı, cari orana göre daha ihtiyatlı bir orandır. Satışlarda sorun yaşanması, stokların değerini kaybetmesi vb. nedenlerle stokların nakde çevrilememesi durumunda işletmenin kısa vadeli yükümlülüklerini yerine getirme gücünün göstergesidir.

2.1.3. Nakit Oran (Disponibilite Oranı)

$$\text{Nakit oran} = \frac{\text{Hazır Değerler} + \text{Serbest Menkul Kıymetler}}{\text{KVYK}}$$

Disponibilite Türkçe’de “*Kullanılabilirlik, hazırda bulunma*” anlamına gelmekte olup, finans terimi olarak kullanıldığında likiditesi yüksek olan para ve menkul kıymetleri ifade etmektedir.

Nakit oran ya da disponibilite oranı; hazır değerler ile serbest menkul kıymetlerin toplamının kısa vadeli yabancı kaynaklara oranlanması ile hesaplanmaktadır (Çabuk ve Lazol, 2010: 210). Pay kısmında likit varlıklar yer aldığından cari oran ve likidite oranı ile karşılaştırıldığında daha hassas bir oran olarak kabul edilir. Çünkü dönen varlıklar içerisinde yer alan stoklar ve alacaklar, oran hesaplamasına dahil edilmemektedir.

Bağı menkul kıymetler; iştirakler hesabına kaydedilmesi için gerekli sermaye payı yüzdesine sahip olmayan, uzun süre elde tutulacak hisse senetlerini ve çeşitli nedenlerle uzun vadeli olarak elde tutulan menkul kıymetleri ifade etmektedir (MSUGT, 1992). Serbest Menkul kıymetler ise hisse senedi ve tahviller gibi kısa vadeli fon fazlasının değerlendirildiği yatırım kalemleridir. Formülde yer alan menkul kıymetler dönen varlıklar içerisinde yer alan yani kısa sürede nakde çevrilmesi beklenen serbest menkul kıymetleri ifade etmektedir. Bazı yazarlar tarafından menkul kıymetler grubu formüle dahil edilmemekle birlikte hisse senedi, tahvil gibi menkul kıymetlerin kolay nakde çevrilme özelliği nedeniyle formülde yer alması gerektiği düşünülmektedir. Ancak menkul kıymetler portföyünde ağırlıklı olarak hisse senedi bulunduran firmaların hisse senetlerinin değerindeki ani düşüşlerden etkilenecekleri de unutulmamalıdır.

Bu oran, işletmenin satış yapamaması ya da alacaklarını tahsil edememesi durumundaki ödeme gücünü göstermektedir. Oranın 0,20 ile 1 arasında olması istenmektedir. Ancak düşük bir oran çıkmasının da hemen kötüye yorumlanmaması gerekir. Satışlar ve alacak devir hızı yüksek olduğu sürece düşük bir oran ile çalışılmasının herhangi bir zararı yoktur (Bektöre, Çömlekçi ve Sözbilir, 2013: 154). Genel olarak oranın çok yüksek olması da istenilen bir durum olmayıp, işletme kaynaklarının atıl tutulduğu ya da asıl faaliyetlerde kullanmak yerine hisse senedi, tahvil gibi menkul kıymetlere yatırım yapıldığı yorumlarına neden olacaktır.

2.1.4. Stok Bağımlılık Oranı

$$\text{Stok Bağımlılık Oranı} = \frac{\text{KVYK} - (\text{Hazır Değerler} + \text{Likit varlıklar})}{\text{Stoklar}}$$

Likidite oranının birin altında olması durumunda, firmanın borçlarını ödeyebilmek için stoklara ne kadar bağımlı olduğu stok bağımlılık oranı ile ölçülür. Bu oran kısa vadeli borçların ödenmesinde, hazır değerler ve süratle nakde çevrilebilecek varlıklar dışında, yüzde olarak stokların ne kadarının satılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Yani kısa vadeli yükümlülüklerini karşılamada

işletmenin stoklara ne kadar bağımlı olduğunun göstergesidir. Paydada yer alan stoklar kalemi satışa hazır olan stokları ifade etmektedir (Akdoğan ve Tenker, 1998: 608).

Stok bağımlılık oranının %50 olduğunu farz edersek, kısa vadeli borçlarını ödeyebilmesi için işletmenin satışa hazır olan stoklarının en az yarısını satması gerekecektir. Oranın %25 çıkması durumunda ise borçların ödenebilmesi için stokların en az dörtte biri satılmalıdır. Stok bağımlılık oranının çok yüksek olması satışlarda sorun yaşanması durumunda borçların ödenememesi riskini artıracaktır. Bu nedenle stok bağımlılık oranı ve net satışlar birlikte yorumlanmalıdır.

2.2. MALİ YAPI ORANLARI

Yabancı kaynak kullanım düzeyi, firmaların faaliyet gösterdiği sektöre göre farklılık gösterdiğinden mali yapı oranları incelenirken sektördeki diğer firmaların borçlanma düzeyi, firmanın yabancı kaynak/öz kaynak dağılımı, borçlanmanın vadesi ve ne amaçla yapıldığı, kredi türü gibi hususlar birlikte değerlendirilmelidir.

Devamlı sermayenin (öz kaynaklar ile uzun vadeli yabancı kaynaklar toplamının) duran varlıklardan büyük olması arzu edilir. Duran varlıkların devamlı sermayeden büyük olması durumunda ise duran varlıkların bir kısmı kısa vadeli yabancı kaynaklarla finanse edilmiş olduğundan işletme üzerinde borç verenlerin baskısı oluşacaktır (Akdoğan ve Tenker, 2007: 657). İlke olarak dönen varlıkların kısa vadeli borçlar ile, duran varlıkların ise uzun vadeli borçlar ve öz kaynaklar ile finanse edilmesi beklenmektedir. Net işletme sermayesinin negatif olması, borcun vadesi geldiğinde likidite sorunlarının ortaya çıkmasına ve borçların temerrüde düşmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle mali yapı oranlarının analizi önemlidir.

2.2.1. Finansman Oranı

$$\text{Finansman Oranı} = \frac{\text{Özkaynak}}{\text{KVYK} + \text{UVYK}}$$

Ya da,

$$\text{Finansman Oranı} = \frac{\text{Özkaynak}}{\text{KVYK} + \text{UVYK} - \text{Uzun Vadeli Ortaklara Borçlar}}$$

Finansman oranı, öz kaynaklar ile yabancı kaynakların birbirine oranı şeklinde ifade edilmektedir. Ancak yabancı kaynaklar içerisinde sınıflandırılan, uzun vadeli ortaklara borçların işletme üzerinde baskı oluşturmaması nedeniyle bazı analistler tarafından hesaplamada yabancı kaynaklardan çıkarıldığı görülmektedir.

Öz kaynaklar/yabancı kaynaklar oranının en az bir olması tercih edilir. Finansman oranının yüksek olması işletmeyi alacaklı durumda bulunan üçüncü kişilerin baskılarından kurtarır. Oranın birden küçük olması ise yabancı kaynakların öz kaynaklardan büyük olduğunu yani kredi verenlerin işletme sahiplerinden daha fazla işletmeye yatırım yaptıklarını göstermektedir. Bu durum alacaklı durumda olanların işletmeye olan güveninin azalmasına, durgunluk dönemlerinde ağır faiz yükü ile karşı karşıya kalınmasına ve son olarak işletmenin borçlarını ödeyemez duruma gelmesine sebep olabilir (Akdoğan ve Tenker, 1998: 612).

Öz kaynakların yabancı kaynaklardan fazla olması işletmenin tasfiye edilmesi halinde, öz kaynaklar ile borçların ödenebilmesi anlamına da geldiğinden alacaklılar açısından güven vermektedir. Oran yorumlanırken yabancı kaynakların yapısı da iyi incelenmelidir. İşletmenin faaliyeti ile ilgili almış olduğu avanslar da yabancı kaynaklar içerisinde sınıflandırılmakta olup, finansman oranı düşük olsa bile işletme kapasitesiyle uyumlu olarak alınan avanslar mal satışı ile kapatılacağından ve nakit çıkışı gerektirmeyeceğinden daha az risk teşkil edecektir. Dolayısıyla yabancı kaynaklar içerisinde alınan avansların payı fazla olan bir firma ile mali borçlarının payı fazla olan bir firma karşılaştırıldığında, risk düzeyleri (faiz riski ve likidite riski) ve borçlanma maliyetleri aynı olmayacaktır.

2.2.2. Finansal Kaldıraç Oranı

$$\text{Finansal Kaldıraç Oranı} = \frac{\text{KVYK} + \text{UVYK}}{\text{Toplam Kaynaklar}}$$

Finansal kaldıraç, borçtan yararlanılarak daha fazla hisse başı net kar elde edilmesi anlamına gelmektedir. Borçlanma yoluyla katlanılan faiz yükü sabit bir gider olduğu için, borçlanma oranını artırarak, artan satışların etkisiyle vergi öncesi karda daha fazla artış sağlanabilmektedir (Gürsoy, 2014: 182). Finansal kaldıraç oranı, kısa ve uzun vadeli yabancı kaynak toplamının pasif toplamına oranı olarak formüle edilmektedir.

Bu oran, varlıklarının yüzde kaçının yabancı kaynak ile finanse edildiğini gösterir. Oranın yüksek olması işletmenin spekülâtif bir şekilde finanse edildiğini, kredi verenler açısından emniyet marjının düşük olduğunu, işletmenin anapara ve faiz ödemelerini yapamaması nedeniyle mali açıdan zor duruma düşme ihtimalinin yüksek olduğunu gösterir. Diğer taraftan oranın yüksek olması sonucunda işletme sahipleri az bir öz kaynak ile geniş bir kaynağa egemen olabilmekte, kar marjının yabancı kaynak maliyetinin üzerinde olması durumunda öz kaynak karlılığını yükseltme (finansal kaldıraçın olumlu etkisinden yararlanma) imkanı elde edebilmektedir. Kredi verenlerden gelen tepkiler ve işletmenin sürekliliği ilkesi sonucu borç/varlık toplamı belirli bir düzeyin üzerine çıkması engellenir ve işletme sınırsız bir şekilde kaldıraç etkisinden faydalanamaz (Akgüç, 1995: 360).

Yabancı kaynak maliyetinin kar marjından düşük olması sonucunda finansal kaldıraçtan yararlanma imkanı bulunmakla birlikte, aşırı borçlanma sonucunda işletmenin finansal kurumlar nezdinde kredibilitesi azalacak ve ek yabancı kaynak sağlayamayacak ya da işletmedeki risk artışı nedeniyle daha yüksek faiz talep edilmesi sonucunda yabancı kaynak maliyeti artabilecektir. Bu nedenle işletme optimal borç/öz kaynak düzeyini sağlamalıdır.

2.2.3. Otofinansman Oranı

$$\text{Otofinansman Oranı} = \frac{\text{Kar Yedekleri} - \text{Birikmiş Zararlar}}{\text{Ödenmiş Sermaye}}$$

Otofinansman, kendi kendine finansman ya da fon oluşturma anlamına gelen, dönem sonlarında elde edilen karın bir bölümünün hisse sahiplerine dağıtılmayarak işletme içinde bırakılması neticesinde ortaya çıkan uzun süreli bir finansman türüdür.

Yüksek enflasyon ve bunun sonucunda yükselen kredi maliyetleri işletmeleri yatırım yapma konusunda caydırıcı bir noktaya götürmektedir. Yüksek faize rağmen borçlanmak ise işletmeyi büyük bir finansal riske sokabilmektedir. Bu riske maruz kalmak istemeyen firmalar ise otofinansman yoluna gitmektedir (Özdemir, 1999).

2.2.4. Sermaye Çarpanı Oranı

$$\text{Sermaye Çarpanı Oranı} = \frac{\text{Toplam aktif}}{\text{Öz Sermaye}}$$

Sermaye çarpanı oranı, aktif toplamının öz sermayeye oranlanmasıyla hesaplanır ve firma varlıklarının öz kaynakların kaç katı olduğu hakkında bilgi sağlar (Peker ve Baki, 2011: 10-11). Oranın yüksek çıkması az sermaye ile nispeten daha yüksek bir aktif büyüklüğüne ulaşıldığını ve finansal kaldıraç etkisinden yararlanabileceğini gösterirken, genellikle kredi verenler açısından riskli bir durum olarak kabul edilmekte ve yetersiz öz kaynak nedeniyle firmanın kredibilitatesini zayıflatabilmektedir. Oranın düşük çıkması ise fazla öz kaynak kullanımı ya da nispeten daha küçük aktif büyüklüğü anlamına gelmektedir.

2.2.5. Duran Varlık/Devamlı Sermaye

$$\frac{\text{Duran Varlık}}{\text{Devamlı Sermaye (UVYK + Öz Kaynaklar)}}$$

Öz kaynaklar ile uzun vadeli yabancı kaynakların toplamı “devamlı sermaye” olarak adlandırılmaktadır. Duran varlık/Devamlı sermaye oranının birden küçük olması istenir (Akdoğan ve Tenker, 2007: 657).

Dönen varlıkların, kısa vadeli yabancı kaynaklarla; duran varlıkların ise devamlı sermaye ile finanse edilmesi beklenmektedir. Taşıtlar, Binalar gibi maddi duran varlıkların bir yıldan uzun bir süre kullanılacağı ve uzun dönemde işletmeye fayda sağlanacağı öngörülmektedir. Kısa vadeli borçlar ile finanse edilmeleri

durumunda, ödeme vadesi geldiğinde borç ödenemezse ve başka kaynak sağlanamazsa duran varlığın nakde çevrilmesi gerekir. Hemen nakde çevrilememesi ya da kısa sürede nakde çevrilmesi durumunda ciddi değer düşüşleri meydana gelmesi ise işletme için ciddi bir sorun oluşturacaktır. Kaldı ki bu varlıklar satılarak borçların geri ödenmesi için değil, işletmenin devamlılığını sürdürmesi için alınmaktadır. Ayrıca uzun vadeli borçlar, kısa vadeli borçlara göre işletme üzerinde daha az mali baskı oluşturmaktadır. Bu nedenlerle duran varlıkların kısa vadeli borçlarla finanse edilmesi durumunda likidite riski ortaya çıkacağından Duran varlık/Devamlı sermaye oranının bir veya birden küçük olması arzu edilir. Oranın birden büyük olması sermaye yetersizliği anlamına da gelmektedir.

2.2.6. KVYK / Toplam Kaynaklar

$$\frac{\text{KVYK}}{\text{Toplam Kaynaklar (Pasif Toplamı)}}$$

Tek düzen hesap planına göre kısa vadeli yabancı kaynaklar; bir yıl içinde ödenmesi gereken mali borçlar, ticari borçlar, diğer borçlar, alınan avanslar, ödenecek vergi ve diğer yükümlülükler, borç ve gider karşılıkları, gelecek aylara ait gelirler ve gider tahakkukları ile diğer kısa vadeli yabancı kaynak hesaplarından oluşmaktadır. KVYK/Toplam Kaynaklar oranı ise işletmenin toplam kaynakları içerisinde yani pasif toplamında kısa vadeli tüm borçların yüzdesini göstermektedir. İşletme finansal kaldıraçtan yararlanarak borçlanma yoluyla karlılığını artırabildiğinden, kaynak maliyeti ve kar marjı da borçlanma yüzdesi kadar önemlidir.

2.2.7. UVYK / Toplam Kaynaklar

$$\frac{\text{UVYK}}{\text{Toplam Kaynaklar (Pasif Toplamı)}}$$

Tek düzen hesap planına göre uzun vadeli yabancı kaynaklar; bir yıldan daha uzun sürede ödenmesi gereken mali borçlar, ticari borçlar, diğer borçlar, alınan

avanslar, borç ve gider karşılıkları, gelecek yıllara ait gelirler ve gider tahakkukları ile diğer uzun vadeli yabancı kaynak hesaplarından oluşmaktadır. UVYK/Pasif oranı işletmenin toplam kaynakları içerisinde yani pasif toplamında uzun vadeli borçlarının yüzdesini göstermektedir. Diğer mali yapı oranları ile birlikte değerlendirilmelidir.

2.2.8. Kısa Vadeli Mali Borçlar / KVK

Kısa Vadeli Mali Borçlar KVK

Satıcı kredileri (ticari borçlar), işletmenin tedarik zincirinde bulunan firmalardan yapmış olduğu alımlar sonucunda oluşan borçlarını ileri bir tarihe ötelemesi yani vadeli alımlarla stoklarını finanse etmesidir. Alınan mal veya hizmet karşılığında yapılması gereken nakit çıkışı ertelenerek faaliyetler sırasında finansman kaynağı oluşturulmaktadır (Akgüç, 1984: 63-64). İşletmenin mal aldığı firmalara uzun vadeli borçlanabilmesi, piyasadaki itibarı ile doğrudan ilişkilidir. Güçlü firmalar genellikle uzun vadede ödenmek üzere mal alımı gerçekleştirmekte böylece kredi ihtiyacını azaltarak finansman maliyetlerini düşürmektedir. Daha küçük ölçekteki firmalar ise piyasaya nispeten daha kısa süreli borçlanabilmektedir.

Bilançolarda kısa vadeli yabancı kaynakların yüzdesel olarak ağırlığını genellikle mali borçlar ve ticari borçlar hesapları oluşturmaktadır. Tek düzen hesap planında satıcı kredileri (ticari borçlar) ile banka kredileri (mali borçlar) ayrı sınıflandırılmıştır. Mali borçlar, finans kurumlarına olan borçlar olması nedeniyle işletme üzerinde genellikle daha fazla ödeme baskısı oluşturmaktadır. Bu nedenle bankalar finansal analize “Kısa vadeli Mali Borçlar / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar” oranını da dahil etmektedir.

2.3. FAALİYET ORANLARI

Verimlilik, çalışma veya devir hızı (dönüşüm katsayısı) oranları olarak da adlandırılan faaliyet oranları aracılığıyla, firma faaliyetlerinde kullanılan varlıkların ne kadar verimli ve etkili kullanıldığı değerlendirilmektedir (Altaş ve Giray, 2005: 21).

Firmaların çalışma sermayesi sürekli bir döngü içerisinde olup, imalat işletmelerinde faaliyet döngüsü hammadde alımı ile başlar. Alınan bu hammaddeler sırasıyla yarı mamul ve mamule dönüştürülerek stoklara alınır. Peşin olarak satılması durumunda nakde, vadeli satılması durumunda ise alacağa dönüşür. Alacakların tahsil edilmesi sonucunda işletmeye nakit girişi sağlanmakta ve nakitle başlayan bu döngü yine nakitle sonlanmaktadır (Sakarya, 2008: 231-232). Faaliyet oranları temel olarak stok, borç ve alacaklar üzerinden hesaplanmakta ve özellikle finansman ihtiyacının tespitinde kullanılmakta olup; stok devir hızı, alacak devir hızı, ticari borç devir hızı, ortalama etkinlik süresi ve finansman ihtiyacı süresi olarak beş başlık altında incelenmiştir.

2.3.1. Stok Devir Hızı

$$\text{Stok Devir Hızı} = \frac{\text{Satışların Maliyeti}}{\text{Ortalama Stok}}$$

$$\text{Ortalama stokta bekleme süresi} = \frac{365 \text{ gün}}{\text{Stok devir hızı}}$$

Satılan malın maliyeti doğru bir şekilde tespit edilemiyorsa, net satış hasılatının ortalama stoklara bölünmesi yoluyla stok devir hızı hesaplanabilir. Ancak bu şekilde hesaplandığında, formüldeki pay ve payda farklı şekilde (payı satış fiyatı ile, paydası ise maliyet bedeliyle) değerlendirilmiş olacağından tutarlılık kaybolacak ve hata payı taşıyacaktır. (Akgüç, 1995: 371).

Stok devir hızı, stokların bir yıl içinde kaç defa yenilendiğini gösterir. Bir işletme faaliyetine devam etmek amacıyla gereken üretim girdilerini, üretim sonucunda tamamladığı satışa hazır ürünleri ile tamamlanmayan mamülleri stok olarak tutar. Stok devir hızı analizinde amaç bu varlıkların ne kadar hızla tüketildiğini, satışa hazır hale getirildiğini ve satıldığını görebilmektir. Böylece stokların belli bir dönemde kaç kez yenilendiği ortaya çıkar (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 256).

Stok devir hızının yüksek olması işletmenin satışlarında sorun yaşamadığını ve malların sürümünün iyi olduğunu, düşük olması ise sürümün yavaş olduğunu ve stokta kalma süresinin uzun olduğunu göstermektedir. Yüksek devir hızı, işletmenin fiyat, moda ve talep değişikliklerinden etkilenmediği, kısa vadeli borç ödeme kapasitesinin yüksek olduğu ve aktiflerinin etkili kullanıldığı anlamına gelmektedir. Devir hızı arttıkça nakit ihtiyacı azalabilir ve kazanma gücü artar. Ancak stokların etkin yönetilmemesinin de stok devir hızını artırabileceği unutulmamalıdır. Yani işletme yeterli stok bulundurmuyarak satış fırsatlarını kaçırabilir, siparişleri zamanında karşılamayarak müşterilerde memnuniyetsizlik ve güvensizlik oluşturabilir ve bu nedenle ek maliyetlere katlanabilir. Devir hızındaki düşüklük stoklama maliyetini ve fiyat, moda, talep değişikliklerinden doğacak zararı artırır, işletmenin kazancını düşürür (Erdoğan N., 1997: 321).

Ortalama stokta kalma süresi, bir yıl içerisinde stokların ortalama olarak kaç günde bir yenilendiğini ifade etmektedir. Örneğin; stok devir hızı 10 olan bir firmada ortalama stokta kalma süresi $365/10=36,5$ gün olacağından, stokların ortalama olarak 36 günde bir yenilenmekte olduğu (satıldığı ve yerine yeni stokların oluşturulduğu) anlaşılmaktadır. Formülün paydasına yer alan ortalama stoklar bir önceki yılsonu stok bakiyesi ile cari yılsonu stok bakiyesinin aritmetik ortalaması alınarak hesaplanmaktadır. Bazı analistler tarafından, stoklar hesap grubunda yer alan “verilen sipariş avansları bakiyesi” işletmeye henüz fiziki stok girişi olmaması gerekçe gösterilerek formülden çıkarılmaktadır.

2.3.2. Alacak Devir Hızı

$$\text{Alacak devir hızı} = \frac{\text{Kredili satışlar}}{\text{Ortalama ticari alacaklar}}$$

$$\text{Ticari alacak tahsil süresi} = \frac{365 \text{ gün}}{\text{Alacak devir hızı}}$$

Bu oran bir dönem boyunca ortalama olarak alacakların kaç katı kredili satış yapıldığını göstermektedir. Kredili satışlar net olarak tespit edilemiyorsa formülün pay kısmında net satışlar da (ciro) kullanılabilir (Akgüç, 1984: 164). Formülün paydasında yer alan ortalama alacaklar, işletmenin asıl faaliyetleri ile ilgili olan alacakları yani ticari alacakları ifade etmektedir. İşletmenin alacaklarını tahsil etmedeki başarısını ve dönem içindeki finansman ihtiyacını göstermesi açısından önemlidir. İşletme alacaklarını tahsil edememesi ya da uzun sürede tahsil etmesi durumunda likidite sıkıntısı yaşayacak, bunun sonucunda ise ek maliyete katlanarak yabancı kaynak kullanmak zorunda kalabilecektir.

Alacak devir hızının yüksek olması işletmenin etkin bir tahsilat politikasının bulunduğunu ve alacakların tahsil kabiliyetinin yüksek olduğunu göstermektedir. Alacak devir hızı cari oran ile birlikte değerlendirilmelidir. Çünkü alacak devir hızı yüksek olan bir firmanın düşük bir cari oran ile çalışması borç ödeme açısından sorun doğurmayabilir (Ceylan, 2000: 43).

2.3.3. Ortalama Etkinlik Süresi

$$\text{OES} = \text{Ticari alacak tahsil süresi} + \text{Ortalama stokta bekleme süresi}$$

Ortalama etkinlik süresi, ticari alacak tahsil süresi ile ortalama stokta bekleme süresinin toplamıyla hesaplanmaktadır (Selimoğlu ve Orhan, 2015: 29). Bu sürenin düşük olması tercih edilir.

Stok devir hızı ve alacak devir hızının birlikte artması kaynak kullanımı açısından olumlu bir gelişmedir. Ancak firmalar genellikle stokta bekleme süresi ile alacak tahsil süresini aynı anda düşürememektedir. Çünkü satışlarını artırmak isteyen firma kredili satışlarında vadeyi uzatma ya da alınan peşinatı düşürme yoluna gitmektedir. Bunun sonucunda satışlar artmasına ve stoklar eritilmesine karşın, alacakların vadesi arttığından ortalama alacak tahsil süresi de artmaktadır. Ya da tam tersini düşünürsek gelecekle ilgili belirsizliklerin arttığı dönemlerde işletme vadeli satışlarını azaltmaya ya da vadeyi düşürmeye çalışacaktır. Bu durumda toplam satışları azalacak ve stokta bekleme süresi artacaktır. Netice itibarıyla firma bu iki orandan birini düşürmeye çalıştığında büyük olasılıkla diğer oran artacağından ortalama etkinlik süresini düşürmek oldukça zor olacaktır (Akgün, M., 2002).

2.3.4. Ticari Borç Devir Hızı

$$\text{Ticari Borç Devir Hızı} = \frac{\text{Kredili Alışlar}}{\text{Ortalama Ticari Borçlar}}$$

Ya da,

$$\text{Ticari Borç Devir Hızı} = \frac{\text{Satışların Maliyeti}}{\text{Ortalama Ticari Borçlar}}$$

Ticari Borç ödeme süresi;

$$\text{Ticari Borç Ödeme Süresi} = \frac{365}{\text{Ticari Borç Devir Hızı}}$$

Ticari borç devir hızı; kredili mal alışlarının, ticari borçlara oranlanması ile bulunmakta ve incelenen firmanın bir yıl içerisinde kredili alımlardan kaynaklanan borçlarını kaç defa ödediğini göstermektedir. Kredili alımların tespit edilmesi mümkün değilse pay kısmında kredili alımlar yerine satışların maliyeti kullanılabilir. Oranın yükselmesi işletmeye finansman kaynağı oluşturur. Finans yöneticisinin borç ve alacak vadeleri arasında bir denge kurması gerektiğinden, ticari borçlar ile

finansman kaynağı oluşturulabilmesi için alacak tahsil süresi ve stokta bekleme sürelerini de göz önünde bulundurması gerekir (Yılmaz, 2009: 85).

Bir firmanın ticari borç devir hızı düşükse, borçlar uzun vadede ödendiğinden geri ödemede likidite sıkıntısı yaşanmayacağı yorumlanmaktadır. Oranın yıllar itibariyle yükseliş trendinde olması ise zamanla daha fazla işletme sermayesine ihtiyaç duyulacağına göstergesidir (İlgaz, 2016).

Ticari borç ödeme süresi, ticari borç devir hızı üzerinden hesaplanmaktadır. Ticari borç devir hızı düştükçe, ticari borç ödeme süresi artmaktadır. Bir firmanın ticari borç devir hızının 5 olduğunu farz edersek, ticari borç ödeme süresi $365/5=73$ gün olur. Yani işletme ortalama 73 günde bir borç ödemektedir. İşletmenin likidite sıkıntısı yaşamaması için; ticari borç devir hızının düşük, ticari borç ödeme süresinin ise yüksek olması tercih edilir. İşletmenin tedarikçilerine karşı uzun vadeli borçlanabilmesi, işletmenin itibarı ile doğru orantılıdır. Piyasada itibarlı kabul edilen firmalar genellikle rakiplerine göre daha uzun vadeli mal/hizmet alımı yapabilmekte bu nedenle bir tür satıcı kredisi kullanarak finansman ihtiyaçlarını azaltmaktadır. Bu şekilde mal alımı yapan işletmenin yabancı kaynak ihtiyacı azalacağından karlılığı artmaktadır. İşletmenin piyasada kredibilitesinin daha az olması durumunda ise firmaya mal verenler ya peşin ya da kısa vadeli satış yapmak isteyecektir. Bu durumda da işletmenin finansman ihtiyacı artacaktır.

2.3.5. Finansman İhtiyacı Süresi

Finansman ihtiyacı süresi = Ortalama Etkinlik süresi – Ticari borç ödeme süresi

Ya da,

Finansman ihtiyacı süresi = Ticari alacak tahsil süresi +
Ortalama stokta bekleme süresi – Ticari borç ödeme süresi

Nakit dönüş süresi, malların satışı sonucunda elde edilen alacakların tahsili ile işletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere alınan hammadde veya mallara ilişkin borçların ödenmesi arasındaki süre farkı olarak tanımlanabilir. Peşin alım ve satım

yapılıyorsa sadece stokta bekleme süresi nakit dönüş süresini etkiler. Sonuç olarak nakit dönüş süresi; ticari alacak tahsil süresi ve stokta bekleme süresinin toplamından ticari borç ödeme süresinin çıkarılması ile bulunmaktadır. Bu formül işletme sermayesi ihtiyacının ölçümünde kullanılmaktadır (Meder Çakır, 2013: 4951).

Finansman ihtiyacı; stokta bekleme süresi, alacak tahsil süresi ve borç ödeme süresi üzerinden tespit edilmektedir. “Nakit Döngüsü” bir firmanın yürüttüğü faaliyetlerden ne kadar sürede nakit oluşturabildiğini gösterir ve tekrar nakit yaratılana kadar geçen süredeki ihtiyaca, işletme sermayesi ihtiyacı adı verilir. Bankalar nakit döngüsündeki açığı ve vade uyumsuzluklarını finanse etmektedir. Alacak tahsil süresi ve stokta bekleme süresi toplamı, borç ödeme süresinden büyükse finansman ihtiyacı ortaya çıkmaktadır (Acer, 2010: 64).

2.4. KARLILIK ORANLARI

Firmaların kullanmış oldukları yabancı kaynak ve öz kaynakların verimliliğini ölçen oranlar karlılık oranları olarak adlandırılmaktadır. Bu oranlar hem işletmenin bir bütün olarak karlı çalışıp çalışmadığının, hem de faaliyetleri bazında verimliliğinin ölçülmesinde kullanılır. Karlılık oranları, firmanın geçmişteki kazanç gücü ve faaliyetlerinin etkinlik derecesidir (Akdoğan ve Tenker, 1998: 626).

2.4.1. Öz kaynak Karlılığı

$$\text{Öz kaynak karlılığı} = \frac{\text{Vergi sonrası Net Kar}}{\text{Öz kaynak}}$$

İşletme sahiplerinin karlılığını, bilanço ve gelir tablosundan faydalanarak ölçen orandır. Öz kaynaklarda sermaye artışı ya da yeniden değerlendirme fonları nedeniyle ortaya çıkacak artış, vergiden sonraki net kar artışından yüksek olursa öz kaynak karlılığı düşecektir. Bu oranın daha gerçekçi olarak yorumlanabilmesi için işletmenin öz kaynaklarının yeterli olup olmadığı da sorgulanmalıdır. Eksik öz

kaynak ile çalışan işletmelerde bu oran daha yüksek çıkacak ve yanıltıcı olacaktır (Ergül, 2004).

Analiz yapılırken bilançonun aktifinde yapılan düzeltme işlemleri sırasında aktif-pasif eşitliğinin sağlanması amacıyla ilgili tutarlar öz kaynaklardan indirim konusu yapılabilmektedir. Öz kaynakların formülün paydasında yer alması nedeniyle bu şekilde yapılan düzeltme (indirim) işlemleri de öz kaynak karlılık oranını artıracaktır.

2.4.2. Aktif Karlılığı

$$\text{Aktif Karlılığı} = \frac{\text{Net kar}}{\text{Aktif toplamı}}$$

Aktif karlılık oranı, mevcut aktif ile ne kadar kazanç elde edildiğini ölçmektedir. Oranın yüksek olması aktiflerin verimli olarak kullanıldığını ve gelir getirici alanlara yönlendirildiğini göstermektedir. Bu nedenle oranın yüksek olması tercih edilen bir durumdur.

Aktif toplamının verimliliği, net karın aktife oranlanması ile bulunmaktadır. Oran, firmadaki tüm yatırımların verim derecesini gösterir. Bazı yazarlar işletmeye yapılan yatırımların işletme sahipleri tarafından sağlanan öz kaynaklarla ve yabancı yatırımcılar tarafından borç vermek suretiyle yapıldığını, bu nedenle formülün pay kısmına yabancı kaynaklara ödenen faizlerin de eklenmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Ancak faiz ödemelerinin borçlanma kararlarında kullanılan oranlarda kullanılması daha doğru olacaktır (Türko, 2002: 96).

2.4.3. Faaliyet Kar Marjı

$$\text{Faaliyet Kar Marjı} = \frac{\text{Faaliyet Karı}}{\text{Net Satışlar}}$$

İş hacmi rantabilitesi olarak da adlandırılmakta olup, işletmenin esas faaliyetlerinden ne kadar kar elde edildiğini gösterir. Bu oranın yeterli olup olmadığı geçmiş yıllardaki oranlar ve aynı sektördeki firmaların oranları ile kıyaslanmalı, yıllar itibariyle değişim yüzdeleri ve bu değişimlerin nedenleri incelenmelidir. Satış fiyatlarında, maliyetlerde ve satış bileşimindeki değişiklikler nedeniyle dalgalanma gösterebilmektedir. Faaliyet karının, fazla sermayeye ihtiyaç duyulan işletmelerde yüksek olması gerekir. Satış hacmine oranla daha düşük sermaye gerektiren işlerde ise daha düşük “faaliyet karı/net satışlar” oranı sermaye sahipleri tarafından yeterli kabul edilebilmektedir (Akgüç, 1995: 396-397).

2.4.4. Net Kar Marjı

$$\text{Net Kar Marjı} = \frac{\text{Net Kar}}{\text{Net Satışlar}}$$

Yapılan satışlar sonucunda ne kadar kar elde edildiğini gösteren oran olup, net karın net satışlara oranlanmasıyla bulunur. Bu oran yapılan satışlar sonucundaki kar yüzdesini göstermektedir (Akıncı ve Ünlen, 1988: 219).

Kar marjları sektörlere ve firmanın içinde bulunduğu piyasaya göre farklılık göstermektedir. Tekel ya da oligopol piyasalardaki firmaların kar marjları genellikle daha yüksek olmakla birlikte yoğun rekabetin yaşandığı sektörlerde daha düşük marjlar ile çalışılmaktadır. Bu nedenle bir firmanın kar marjı değerlendirilirken sektördeki ortalama oranlar da dikkate alınmalıdır.

İşletmenin satış politikası da kar marjını etkiler. Bazen işletmeler daha düşük kar marjları ile daha fazla satış yaparak toplamdaki kazançlarını artırmaya çalışabilir. Yukarıdaki formül “Net kar = Net kar marjı x Net Satışlar” şeklinde de yazılabilir. Yani net kar marjındaki azalış, net satışlarda daha fazla bir artışa neden oluyorsa bu durumda net kar artacaktır. Bu nedenle işletmenin kar marjı kadar, toplam satış rakamı da önem arz eder. Düşük kar marjı ile yoğun satış yapan bir işletme, halk arasında kullanılan tabiriyle “sürümden kazanarak” daha yüksek getiri elde edebilmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MALİ TABLOLARDA YAPILAN DÜZELTME (AKTARMA-ARINDIRMA) İŞLEMLERİ

1. DÜZELTME (AKTARMA- ARINDIRMA) İŞLEMLERİ

Mali tabloların değerlendirmeye hazır hale getirilmesi ve analizde tekdüzeliğin sağlanması amacıyla aktarma ve arındırma işlemleri yapılmaktadır. Bu işlemler ile asıl amaçlanan muhasebe hataları, makyajlamaları ve yaratıcı muhasebe tekniklerini ayıklamaktır. Bankalar tarafından yapılan kredi analizlerinde daha ihtiyatlı davranılarak öngörülme riskler nedeniyle yaşanabilecek olumsuzluklar da göz önünde bulundurulmaktadır (Acer, 2010: 100).

Bankalar ve finans kurumları, kendilerinden kredi talebinde bulunan firmaların mali tablolarının gerçekliğini ve güvenilirliğini teyit ettikten sonra firma hakkında daha sağlıklı değerlendirme yapabilmek için bir takım aktarma ve arındırma işlemleri yapmalıdır. “**Aktarma İşlemi**” mali tablolarda yer alan bir hesaptan indirilen tutarın bilançodaki aktif-pasif eşitliğini sağlamak için diğer bir hesaba eklenmesidir. “**Arındırma İşlemi**” ise birbiriyle ilişkili hesap bakiyelerinin aktiften ve pasiften karşılıklı olarak indirilmesidir (Bülbül, 2011: 52). Arındırma işlemi sonucunda aktif/pasif toplamı azalmaktadır.

Aktif ve pasifte aynı müşterilere ait ve aynı nitelikli olan kayıtlar varsa bilançonun gereksiz yere şişmemesi için ters kayıt yapılarak bu işlemler tasfiye edilmelidir (Şakar, 2001: 215). Bilançoda yer alan hesapların kullanım amaçlarına uygun bir şekilde kayıt altına alınması, vadelerine göre sınıflandırılması ve gerçek değerlerini ifade etmesi gerekir. Fiktif nitelikli olan kayıtlar için de gerekli arındırmalar yapılmalıdır.

1.1. YAPILAN DÜZELTME İŞLEMLERİNİN AKTİF TOPLAMINA ETKİSİNE GÖRE SINIFLANDIRILMASI

Finansal analiz yapılırken, analist tarafından incelenen hesap üzerinde yapılan düzeltme sonrasındaki değişiklik;

- Bilançonun aktif toplamını artırıyorsa yapılan işlem “**Ekleme**”,
- Bilançonun aktif toplamını azaltıyorsa “**İndirim**”,
- Bilançonun aktif toplamını değiştirmiyorsa da “**Aktarım**” olarak

adlandırılmaktadır. Bu çalışmada ekleme, indirim ve aktarım işlemlerinin tamamı daha genel bir tabirle “düzeltme” olarak ifade edilmiştir.

1.2. ANALİST TARAFINDAN BİLANÇODA OLUŞTURULAN DÜZELTME HESAPLARI

Normalde tek düzen hesap planında yer almayan ve yapılan bir düzeltme sonucunda aktif/pasif eşitliğini sağlamak amacıyla analist tarafından bilançoya eklenen iki adet düzeltme hesabı kullanılmaktadır. Bunlar öz kaynak ve memzuç düzeltme hesaplarıdır.

Öz kaynak düzeltme hesabı : Bilançonun pasifinde yer alan öz kaynak grubu altında analist tarafından oluşturulan sanal bir hesaptır. Öz kaynaklardan indirilen ya da öz kaynağa eklenen tutarların düzeltilmiş bilançolarda açık bir şekilde görülmesi ve aktifte yapılan bir düzeltme nedeniyle aktif-pasif eşitliğinin sağlanabilmesi amaçlarıyla kullanılmaktadır. Örneğin, kayıtlarda görünen kasa bakiyesinin kasada fiziken bulunan paradan fazla olması durumunda “100-Kasa” hesabından fiktif bakiyenin düşülmesi gerekir. Kasadaki farkın nedeni tespit edilemiyorsa öz kaynak düzeltme hesabından da aynı tutar indirilerek aktif-pasif eşitliği sağlanır. Bu hesap yalnızca öz kaynaktan indirilecek ya da öz kaynağa eklenecek düzeltme işlemlerinde kullanılır.

Memzuç düzeltme hesabı : Bilançonun aktifinde analist tarafından oluşturulan sanal bir hesaptır. Yapılan istihbarat sorgulaması sonucunda, işletmenin kayıtlarında görünenden daha fazla mali borcu olduğunun tespit edilmesi halinde fark tutarı; pasifte banka kredileri hesabına eklenirken, aktifte de analist tarafından

memzuç düzeltme hesabı oluşturulmakta ve aynı tutar bu hesaba da eklenmektedir. Böylece aktif-pasif eşitliği sağlanmaktadır.

1.3. DÜZELTME TABLOLARI

Bazı durumlarda mali tabloların değerlendirilmesi birden fazla kullanıcı tarafından yapılabilir. Örneğin bankaya yapılan yüksek tutarlı bir kredi talebinde, firmanın mali tabloları öncelikle analistler tarafından analiz edilmekte ve sonuçlar kredi tahsis birimlerine raporlanmaktadır. Bu birimler de analiz sonuçlarına dayanarak kredinin kullandırılıp kullandırılmayacağına ya da ne şartlarla kullandırılacağına karar vermektedir. Dolayısıyla aynı mali tabloların birden fazla kullanıcı tarafından değerlendirilmesi söz konusudur. Analistin hesaplar üzerinde yapmış olduğu düzeltme işlemlerinin, diğer karar alıcılara özet bir tablo şeklinde sunulması, yapılan düzeltmelerin kontrol edilmesine ve mali durumun daha doğru bir şekilde değerlendirilmesine yardımcı olmaktadır. Hiç kuşkusuz analistin sahip olduğu vasıflar ve bilgi birikimi yapılan değerlendirmeyi doğrudan etkilemektedir. Düzeltme tablosu düzenlenmesi durumunda, yapılan aktarma ve arındırmalar diğer kullanıcılar tarafından da açıkça görülebilmekte ve doğruluğu teyit edilmektedir. Sonuç olarak düzeltme tabloları; mali tablo analizinde yapılan aktarma-arındırma işlemlerinin açık bir şekilde görülebilmesi amacıyla hangi hesaplara ekleme, indirim veya aktarım yapıldığını gösteren ve yapılan düzeltmenin gerekçesini açıklayan tablolardır.

2. ETKİLEŞİM TABLOSU

Tek düzen hesap planında yer alan bir hesap grubu üzerinde yapılan düzeltme (aktarma-arındırma) işlemi, birden fazla oranı etkileyebilmektedir. Bir hesap grubunda yapılan düzeltme sonucunda değişen bakiyenin analizde hangi oranları ne şekilde etkilediğinin kolayca görülebilmesi amacıyla dört adet (likidite, mali yapı, faaliyet ve karlılık oranları) etkileşim tablosu oluşturulmuştur. Tabloda hangi hesapların oran formülünün payında, hangilerinin de paydasında yer aldığı ve işaretleri çeşitli simgelerle gösterilmiştir. Böylece düzeltilen hesabın bulunduğu satırda yer alan simgeler yardımıyla o sütunda yer alan oranların bakiye değişiminden nasıl etkilendiği kolay bir biçimde ve topluca görülebilmektedir.

2.1. ETKİLEŞİM TABLOSUNDA BELİRTİLEN SİMGELER

Tablodaki simgeler düzeltme yapılan hesabın ilgili oran formülündeki kullanılış biçimini ifade etmekte olup, simgelerin anlamları şu şekilde belirlenmiştir:

- ▲ : Formülün pay kısmında yer alan hesap/hesap grubunu,
- ▼ : Formülün paydasında yer alan hesap/hesap grubunu,
- (-) : Formülde negatif işaretli olarak yer alan hesapları,
- ↑ : Formülde doğrudan yer almamakla birlikte, pay kısmında yer alan değeri (aktif/pasif toplamını veya bağlı olduğu hesap grubunu) değiştiren dolayısıyla oranı etkileyen hesapları,
- ↓ : Formülde doğrudan yer almamakla birlikte, payda kısmında yer alan değeri (aktif/pasif toplamını veya bağlı olduğu hesap grubunu) değiştiren dolayısıyla oranı etkileyen hesapları ifade etmektedir.

2.2. ETKİLEŞİM TABLOSUNUN KULLANIMI

Tabloda satırlarda “hesap grupları”, sütunlarda ise “analizde kullanılan oranlar” belirtilmiştir. “Ekleme” ve “indirim” düzeltmeleri aktif toplamını değiştiren düzeltmelerdir. Bu nedenle Aktif-Pasif eşitliğinin sağlanması için bilançoda tek bir hesap üzerinde düzeltme yapılamamakta, mutlaka iki hesap (ya da hesap grubu) kullanılmaktadır. Ekleme ve indirim işlemlerinde; düzeltilen hesabın biri aktifte, diğeri de pasiftedir. Düzeltilen hesabın hangi oranları etkilediğini görebilmek için, “etkileşim tablosunda” indirim/ekleme işlemi yapılan iki hesabın bulunduğu satırlara bakılır. Satırda en az bir simge varsa, simgenin bulunduğu sütundaki oran düzeltmeden etkilenecektir. Düzeltilen her iki hesapta da simge yoksa bu durumda o sütundaki oran hesap bakiyesinin değişiminden etkilenmeyecektir. “Aktarımlar” ise aynı hesap grubu içinde ya da farklı hesap grupları arasında olabilir. Ancak aktif-pasif eşitliğinin bozulmaması için aktiften pasife ya da pasiften aktife aktarım yapılmaz. (Biri aktifte diğeri pasifte yer alan iki hesap arasında yapılan düzeltme; bilanço büyüklüğünün değişmesi nedeniyle “indirim” veya “ekleme” işlemidir.) Etkileşim tablosunda; aktarım yapılan iki hesap grubunun bulunduğu satırlarda aynı simgeler varsa bu durumda da oranda değişiklik olmayacaktır. Çünkü aktarım

sonucunda bir hesaptaki bakiye diğere aktarılacak, formülün payı/paydası değışmeyecektir. İki Satırda farklı simgeler varsa bu durumda simgenin bulunduğu sütunda yer alan oran değışecektir. Her iki satırda da simge yoksa bu hesap gruplarının bakiye değışiminden o sütundaki oran hiçbir şekilde etkilenmemektedir. Gelir tablosunda ise tek bir hesap üzerinde de düzeltme yapılabilir. Tek bir hesap grubunda düzeltme işlemi yapılmışsa (örneğin gelir tablosuna aktifleştirilen finansman giderleri ilave edilmişse) bu durumda hesap grubunun bulunduğu satırda yer alan simgelere bakılır. Simge yoksa o sütundaki oranda herhangi bir değışim olmayacaktır. Düzeltilen hesabın satırında simge varsa simgenin bulunduğu sütunda yer alan oran değışecektir. Etkileşim tablosundaki okların yönü, ilgili hesabın formülün payında mı yoksa paydasında mı yer aldığını göstermekte olup, değışim yönü de buradan tespit edilebilir. Oran formüllerinin payında yer alan artışlar oranları yükseltirken, paydadaki artışlar ise oranı azaltmaktadır.

Konuyu özetlemek gerekirse; etkileşim tablosu kullanılarak, yapılan bir düzeltme işleminin hangi oranları etkilediğı toplu bir şekilde ve tablo üzerinde görülebilmektedir. Eğer düzeltme iki hesap üzerinde yapılıyorsa, düzeltilen iki hesabın bulunduğu satırlardaki birbirinden farklı simgelerin olduğu hücreler tespit edilir. Farklı iki simgenin yer aldığı hücrelerin (aynı sütunda bulunan) bulunduğu sütunlardaki oranlar düzeltme işleminden etkilenecektir. Eğer tek bir hesap düzeltilmişse bu durumda simge bulunan hücrelerin yer aldığı sütunlardaki tüm oranlar düzeltmeden etkilenir. Düzeltme aynı hesap grubu altında yapılmışsa bu durumda hiçbir oran değışmez. Etkileşim tablosunun kullanımına yönelik bir örnek çalışmanın beşinci (uygulama) bölümünde verilmiştir. Etkileşim tabloları, analizde kullanılan oranların türüne göre şu şekilde düzenlenmiştir;

Tablo 1: LİKİDİTE ORANLARI ETKİLEŞİM TABLOSU

ETKİLEŞİM TABLOSU		LİKİDİTE ORANLARI					
		Cari Oran	Likidite Oranı (Asit Test)	Nakit Oran	Stok Bağımlılık Oranı		
AKTİF	DÖNEN	10 Hazır Değerler	▲	▲	▲	▲ (-)	
		11 Menkul Kıymetler	▲	▲	▲	▲ (-)	
		12 Ticari Alacaklar	▲	▲			
		13 Diğer Alacaklar	▲	▲			
		15 Stoklar	▲			▼	
		17 Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Maliyet..	▲				
		18 Gelecek Aylara Ait Giderler Ve Gelir Tah..	▲				
		19 Diğer Dönen Varlıklar	▲				
	DURAN	22 Ticari Alacaklar					
		23 Diğer Alacaklar					
		24 Mali Duran Varlıklar					
		25 Maddi Duran Varlıklar					
		26 Maddi Olmayan Duran Varlıklar					
		27 Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar					
		28 Gelecek Yıllara Ait Giderler Ve Gelir Tah..					
		29 Diğer Duran Varlıklar					
		Memzuç Farkı (düzeltme hesabı)					
		Aktif Toplamı					
	PASİF	KVYK	30 Mali Borçlar	▼	▼	▼	▲
			32 Ticari Borçlar	▼	▼	▼	▲
			33 Diğer Borçlar	▼	▼	▼	▲
			34 Alınan Avanslar	▼	▼	▼	▲
			35 Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Hakediş..	▼	▼	▼	▲
			36 Ödenecek Vergi Ve Diğer Yükümlülükler	▼	▼	▼	▲
			37 Borç Ve Gider Karşılıkları	▼	▼	▼	▲
			38 Gelecek Aylara Ait Gelirler Ve Gider Tah..	▼	▼	▼	▲
			39 Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	▼	▼	▼	▲
UVYK		40 Mali Borçlar					
		42 Ticari Borçlar					
		43 Diğer Borçlar					
		44 Alınan Avanslar					
		47 Borç Ve Diğer Karşılıkları					
		48 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Ve Gider Tah..					
		49 Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar					
ÖZKAYNAK		50 Ödenmiş Sermaye					
		52 Sermaye Yedekleri					
		54 Kar Yedekleri					
		57 Geçmiş Yıllar Karları					
		58 Geçmiş Yıllar Zararları					
		59 Dönem Net Kar/Zararı					
		Özkaynak farkı (düzeltme hesabı) (-/+)					
		Pasif Toplamı					
GELİR TABLOSU		=	60 Brüt Satışlar				
	-	61 Satış İndirimleri (-)					
	=	Net Satışlar					
	-	62 Satışların Maliyeti (-)					
	=	Brüt Satış Kar/Zararı					
	-	63 Faaliyet Giderleri (-)					
	=	Faaliyet Kar/Zararı					
	+	64 Diğer Faal.. Olağan Gelir Ve Karlar					
	-	65 Diğer Faal.. Olağan Gider Ve Zararlar (-)					
	-	66 Finansman Giderleri (-)					
=	Olağan Kar/Zararı						
+	67 Olağandışı Gelir Ve Karlar						
-	68 Olağandışı Gider Ve Zararlar (-)						
=	Dönem Kar/Zararı						
-	Dönem Kar Vergi Ve Yasal Yük.Karş.						
=	69 Dönem Net Kar/Zararı						

- ▲ : Formülün pay kısmında yer alan hesap/hesap gruplarını ifade eder.
▼ : Formülün paydasında yer alan hesap/hesap gruplarını ifade eder.
(-) : Formülde negatif işaretli olarak yer alan hesapları ifade eder.
↑ ↓ : Formülde doğrudan yer almamakla birlikte bulunduğu aktif/pasif toplamını veya hesap grubunu değiştiren (dolayısıyla oranı etkileyen) hesapları ifade eder.

Tablo 2: MALİ YAPI ORANLARI ETKİLEŞİM TABLOSU

ETKİLEŞİM TABLOSU		MALİ YAPI ORANLARI								
		Finansman Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Oto finansman Oranı	Sermaye Çarpanı Oranı	Duran V. /Devamlı Sem.	KVYK /Pasif	UVYK /Pasif	KV Mali Borçlar /KVYK	
AKTİF	DÖNEN	10 Hazır Değerler				↑				
		11 Menkul Kıymetler				↑				
		12 Ticari Alacaklar				↑				
		13 Diğer Alacaklar				↑				
		15 Stoklar				↑				
		17 Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Maliyet..				↑				
		18 Gelecek Aylara Ait Giderler Ve Gelir Tah..				↑				
		19 Diğer Dönen Varlıklar				↑				
		DURAN	22 Ticari Alacaklar				↑	▲		
	23 Diğer Alacaklar					↑	▲			
	24 Mali Duran Varlıklar					↑	▲			
	25 Maddi Duran Varlıklar					↑	▲			
	26 Maddi Olmayan Duran Varlıklar					↑	▲			
	27 Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar					↑	▲			
	28 Gelecek Yıllara Ait Giderler Ve Gelir Tah..					↑	▲			
	29 Diğer Duran Varlıklar					↑	▲			
	Memzuç Farkı (düzeltme hesabı)					↑				
		Aktif Toplamı				▲				
	PASİF	KVYK	30 Mali Borçlar	▼	▲↓			▲↓	↓	▲↓
32 Ticari Borçlar			▼	▲↓			▲↓	↓	▼	
33 Diğer Borçlar			▼	▲↓			▲↓	↓	▼	
34 Alınan Avanslar			▼	▲↓			▲↓	↓	▼	
35 Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Hakediş..			▼	▲↓			▲↓	↓	▼	
36 Ödenecek Vergi Ve Diğer Yükümlülükler			▼	▲↓			▲↓	↓	▼	
37 Borç Ve Gider Karşılıkları			▼	▲↓			▲↓	↓	▼	
38 Gelecek Aylara Ait Gelirler Ve Gider Tah..			▼	▲↓			▲↓	↓	▼	
39 Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar			▼	▲↓			▲↓	↓	▼	
UVYK		40 Mali Borçlar	▼	▲↓			▼	↓	▲↓	
		42 Ticari Borçlar	▼	▲↓			▼	↓	▲↓	
		43 Diğer Borçlar	▼	▲↓			▼	↓	▲↓	
		44 Alınan Avanslar	▼	▲↓			▼	↓	▲↓	
		47 Borç Ve Diğer Karşılıkları	▼	▲↓			▼	↓	▲↓	
		48 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Ve Gider Tah..	▼	▲↓			▼	↓	▲↓	
		49 Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	▼	▲↓			▼	↓	▲↓	
		ÖZKAYNAK	50 Ödenmiş Sermaye	▲	↓	▼	▼	▼	↓	↓
			52 Sermaye Yedekleri	▲	↓		▼	▼	↓	↓
54 Kar Yedekleri			▲	↓	▲	▼	▼	↓	↓	
57 Geçmiş Yıllar Karları	▲		↓		▼	▼	↓	↓		
58 Geçmiş Yıllar Zararları	▲		↓	▲ (-)	▼	▼	↓	↓		
59 Dönem Net Kar/Zararı	▲		↓		▼	▼	↓	↓		
	Özkaynak farkı (düzeltme hesabı) (-/+)	▲	↓		▼	▼	↓	↓		
	Pasif Toplamı		▼			▼	▼			
GELİR TABLOSU		60 Brüt Satışlar								
	-	61 Satış İndirimleri (-)								
		Net Satışlar								
	-	62 Satışların Maliyeti (-)								
		Brüt Satış Kar/Zararı								
	-	63 Faaliyet Giderleri (-)								
		Faaliyet Kar/Zararı								
	+	64 Diğer Faal.. Olağan Gelir Ve Karlar								
	-	65 Diğer Faal.. Olağan Gider Ve Zararlar (-)								
	-	66 Finansman Giderleri (-)								
		Olağan Kar/Zarar								
	+	67 Olağandışı Gelir Ve Karlar								
	-	68 Olağandışı Gider Ve Zararlar (-)								
	Dönem Kar/Zararı									
-	Dönem Karı Vergi Ve Yasal Yük.Karş..									
	69 Dönem Net Kar/Zararı									

Tablo 3: FAALİYET ORANLARI ETKİLEŞİM TABLOSU

ETKİLEŞİM TABLOSU		FAALİYET ORANLARI							
		Stok Devir Hızı	SBS	Alacak Devir Hızı	ATS	Ortalama Etkinlik Süresi	Ticari Borç Devir Hızı	BÖS	Finansman İhtiyacı Süresi
AKTİF	DÖNEN	10 Hazır Değerler							
		11 Menkul Kıymetler							
		12 Ticari Alacaklar			▼	▲	▲		▲
		13 Diğer Alacaklar							
		15 Stoklar	▼	▲			▲		▲
	17 Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Maliyet..								
	18 Gelecek Aylara Ait Giderler Ve Gelir Tah..								
	19 Diğer Dönen Varlıklar								
	DURAN	22 Ticari Alacaklar			▼	▲	▲		▲
		23 Diğer Alacaklar							
24 Mali Duran Varlıklar									
25 Maddi Duran Varlıklar									
26 Maddi Olmayan Duran Varlıklar									
27 Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar									
28 Gelecek Yıllara Ait Giderler Ve Gelir Tah..									
29 Diğer Duran Varlıklar									
Memzuç Farkı (düzeltme hesabı)									
Aktif Toplamı									
PASİF	KVK	30 Mali Borçlar							
		32 Ticari Borçlar					▼	▲	▲(-)
		33 Diğer Borçlar							
		34 Alınan Avanslar							
		35 Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Hakediş..							
	36 Ödenecek Vergi Ve Diğer Yükümlülükler								
	37 Borç Ve Gider Karşılıkları								
	38 Gelecek Aylara Ait Gelirler Ve Gider Tah..								
	39 Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar								
	UVYK	40 Mali Borçlar							
42 Ticari Borçlar						▼	▲	▲(-)	
43 Diğer Borçlar									
44 Alınan Avanslar									
47 Borç Ve Diğer Karşılıkları									
ÖZKAYNAK	48 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Ve Gider Tah..								
	49 Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar								
	50 Ödenmiş Sermaye								
	52 Sermaye Yedekleri								
	54 Kar Yedekleri								
Özkaynak farkı (düzeltme hesabı) (-/+)									
Pasif Toplamı									
GELİR TABLOSU	60 Brüt Satışlar				↑				↓
	-	61 Satış İndirimleri (-)			↑(-)	↓(-)	↓(-)		↓(-)
	Net Satışlar				▲	▼	▼		▼
	-	62 Satışların Maliyeti (-)	▲	▼			▼	▲	▼
	Brüt Satış Kar/Zararı								
	-	63 Faaliyet Giderleri (-)							
	Faaliyet Kar/Zararı								
	+	64 Diğer Faal.. Olağan Gelir Ve Karlar							
	-	65 Diğer Faal.. Olağan Gider Ve Zararlar (-)							
	-	66 Finansman Giderleri (-)							
Olağan Kar/Zarar									
+	67 Olağandışı Gelir Ve Karlar								
-	68 Olağandışı Gider Ve Zararlar (-)								
Dönem Kar/Zararı									
-	Dönem Karı Vergi Ve Yasal Yük.Karş.								
69 Dönem Net Kar/Zararı									

Tablo 4: KARLILIK ORANLARI ETKİLEŞİM TABLOSU

ETKİLEŞİM TABLOSU		KARLILIK ORANLARI					
		Özsermaye Karlılığı	Aktif Karlılığı	Faaliyet Karlılığı	Net Kar Marjı		
AKTİF	DÖNEN	10 Hazır Değerler		↓			
		11 Menkul Kıymetler		↓			
		12 Ticari Alacaklar		↓			
		13 Diğer Alacaklar		↓			
		15 Stoklar		↓			
		17 Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Maliyet..		↓			
		18 Gelecek Aylara Ait Giderler Ve Gelir Tah..		↓			
		19 Diğer Dönen Varlıklar		↓			
		DURAN	22 Ticari Alacaklar		↓		
	23 Diğer Alacaklar			↓			
	24 Mali Duran Varlıklar			↓			
	25 Maddi Duran Varlıklar			↓			
	26 Maddi Olmayan Duran Varlıklar			↓			
	27 Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar			↓			
	28 Gelecek Yıllara Ait Giderler Ve Gelir Tah..			↓			
	29 Diğer Duran Varlıklar			↓			
	Memzuç Farkı (düzeltme hesabı)			↓			
	Aktif Toplamı			▼			
	PASİF	KYYK	30 Mali Borçlar				
32 Ticari Borçlar							
33 Diğer Borçlar							
34 Alınan Avanslar							
35 Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Hakediş..							
36 Ödenecek Vergi Ve Diğer Yükümlülükler							
37 Borç Ve Gider Karşılıkları							
38 Gelecek Aylara Ait Gelirler Ve Gider Tah..							
39 Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar							
UVYK		40 Mali Borçlar					
		42 Ticari Borçlar					
		43 Diğer Borçlar					
		44 Alınan Avanslar					
		47 Borç Ve Diğer Karşılıkları					
		48 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Ve Gider Tah..					
		49 Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar					
		ÖZKAYNAK	50 Ödenmiş Sermaye	▼			
			52 Sermaye Yedekleri	▼			
54 Kar Yedekleri			▼				
57 Geçmiş Yıllar Karları			▼				
58 Geçmiş Yıllar Zararları			▼				
59 Dönem Net Kar/Zararı			▼				
Özkaynak farkı (düzeltme hesabı) (-/+)			▼				
Pasif Toplamı							
GELİR TABLOSU			60 Brüt Satışlar	↑	↑	↓↑	↓↑
		-	61 Satış İndirimleri (-)	↑ (-)	↑ (-)	↓ (-) ↑	↓ (-) ↑
			Net Satışlar	↑	↑	▼	▼
		-	62 Satışların Maliyeti (-)	↑ (-)	↑ (-)	↑ (-)	↑ (-)
			Brüt Satış Kar/Zararı	↑	↑	↑	↑
	-	63 Faaliyet Giderleri (-)	↑ (-)	↑ (-)	↑ (-)	↑ (-)	
		Faaliyet Kar/Zararı	↑	↑	▲	↑	
	+	64 Diğer Faal.. Olağan Gelir Ve Karlar	↑	↑		↑	
	-	65 Diğer Faal.. Olağan Gider Ve Zararlar (-)	↑ (-)	↑ (-)		↑ (-)	
	-	66 Finansman Giderleri (-)	↑ (-)	↑ (-)		↑ (-)	
		Olağan Kar/Zarar	↑	↑		↑	
	+	67 Olağandışı Gelir Ve Karlar	↑	↑		↑	
	-	68 Olağandışı Gider Ve Zararlar (-)	↑ (-)	↑ (-)		↑ (-)	
	Dönem Kar/Zararı	↑	↑		↑		
-	Dönem Karı Vergi Ve Yasal Yük.Karş.	↑	↑		↑		
	69 Dönem Net Kar/Zararı	▲	▲		▲		

3. MALİ TABLOLARDA DÜZELTME ÇEŞİTLERİ

Bilanço ve gelir tablolarında sıklıkla yapılan düzeltme türleri sekiz başlık altında anlatılmış olup, analiz sırasında aşağıda belirtilenlerin dışında bir durumla karşılaşılması ve hesapların düzeltilmesi gerektiğinde; genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, tek düzen hesap planı açıklamaları ile TFRS standartları çerçevesinde yapılan analizin amacına uygun şekilde düzeltmeler yapılabilir. Düzeltme çeşitleri şu şekilde sınıflandırılmıştır ;

1. Memzuç düzeltmeleri
2. Vade düzeltmeleri
3. Ters bakiye düzeltmeleri
4. Mahsuplaşma işlemleri
5. Nicelik düzeltmeleri
6. Aktifleştirilen gider düzeltmeleri
7. Fiktif işlem düzeltmeleri
8. Nitelik düzeltmeleri.

3.1. MEMZUÇ FARKLARININ DÜZELTİLMESİ

“Memzuc” kelimesi sözlükte “*Bitişik, karışık, karışmış, birlik olmuş, birbirine mezc olmuş*” şeklinde tanımlanmaktadır. (Osmanlıca-Türkçe Sözlük, b.t.) Bankacılık terimi olarak ise; bir banka müşterisinin tüm bankalar nezdindeki kredi limit ve risk bilgilerinin birleştirilmiş hali olarak ifade edilebilir.

26.01.1970 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 1211 sayılı Merkez Bankası Kanununun 44. Maddesi ile Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların müşterilerine ait risk bilgilerinin toplanması amacıyla Merkez Bankasına bir risk santralizasyonu kurulması görevi verilmiştir (T.C.Merkez Bankası Kanunu, 1970).

25.02.2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 6111 sayılı Kanun ile 5411 Sayılı Bankacılık Kanununda değişiklik yapılarak Türkiye Bankalar Birliği nezdinde, kredi kuruluşları ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’nca uygun

görülecek finansal kuruluşların müşterilerinin risk bilgilerini toplamak ve söz konusu bilgileri bu kuruluşlar ile gerçek veya tüzel kişilerin kendileriyle ya da onay vermeleri koşuluyla özel hukuk tüzel kişileri ve üçüncü gerçek kişileri ile de paylaşılmasını sağlamak üzere Risk Merkezi kurulmuştur. Türkiye Bankalar Birliğine bağlı Risk Merkezi faaliyete geçinceye kadar, Merkez Bankası bünyesinde bulunan Risk Merkezi faaliyetlerini yürütmüştür. TBB Risk Merkezi ise 28 Haziran 2013 tarihinde faaliyete geçmiştir (TBB Risk Merkezi, b.t.).

Bankalar memzuç sorgulamaları ile müşterilerinin kredi türü bazında diğer bankalardaki toplam kredi limit-risk bilgileri, aylar itibariyle borçlanma trendi, ödeme düzensizlikleri, takipteki krediler, çalışılan banka sayısı gibi bilgilerini sorgulamakta ve sorgu sonuçlarını mali tablolarda yer alan bilgiler ile karşılaştırarak mali borçlarını teyit etmektedir. Finans kurumlarının istihbarat sorgulamaları ile elde ettiği bu bilgiler doğrultusunda yaptığı düzeltmeler, memzuç düzeltmeleri başlığı altında sınıflandırılmıştır. Memzuç kontrolleri kapsamında yapılması gereken düzeltme işlemleri şu şekildedir;

3.1.1. Faktoring Memzuç Farkı

Faktoring işlemi, en geniş biçimde, iç veya dış pazarlar için mal ve hizmet satım faaliyetinde bulunan üretici ve tacir firmaların mal ve hizmet satışından doğmuş veya doğacak kısa süreli ticari alacaklarının faktör olarak adlandırılan bir finansal kurum tarafından satın alınarak, satış bedelinin vadesinde tahsilinin üstlenilmesi, istenildiğinde vadeden önce belirli bir oranda peşin ödemenin yapılması, tahsil edilememe riskinin karşılanması ve alacak muhasebesinin tutulması olarak tanımlanabilir (Akgüç, 1998: 552). Faktoring, alacakların ödenmeme riskinin üstlenilip üstlenilmemesine göre ikiye ayrılmaktadır (Toroslu, 2000: 23);

❖ **Rücu edilemez (Geri dönülemez) faktoring** : Sözleşme ile müşterinin alacağını devralan tarafın (Faktör), temlik aldığı alacağın tüm riskini üstlendiği faktoring türüdür. Faktoring şirketi ön ödeme yaparak satıcı firmanın ileri tarihli alacaklarını satın almakta ve tahsil edilememesi durumunda tüm riski kendisi

almaktadır. Bu nedenle faktoring şirketleri iyi bir piyasa araştırması yapıldıktan sonra rucü edilemez faktoring işlemi yapmaktadır.

❖ **Rücu edilebilir (Geri dönülebilir) faktoring** : Alacakların ödenmeme riskinin faktoring şirketi tarafından üstlenilmediği ve riskin satıcı firma üzerinde kaldığı faktoring türüdür. Bu faktoring türünde de faktör ön ödeme yaparak vadeli alacağı satın almaktadır. Ancak risk satıcı firma üzerinde kaldığından yapılan işlem bir tür kredi sayılmakta ve devredilen alacak teminat niteliği taşımaktadır. Burada faktör firmanın temel işlevi tahsilata aracılıktır.

Finansman ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla firmalar ellerindeki çek/senetleri faktoring firmalarına iskonto ettirmek suretiyle nakde çevirmektedir. Uygulamada genellikle “Geri dönülebilir faktoring” uygulanmakta olup, faktoring firması çek veya senedi borçlusundan tahsil edemezse firmaya iade etmektedir. Yani geri dönülebilir faktoring yönteminde faktör firmanın çekleri tahsil edememesi durumunda satıcı firmaya rücu etme ihtimali bulunduğundan, çek ve senetlerin borçlulardan tahsil edilememesi firma için hala bir risk teşkil etmektedir. Kredi analizi yapılan işletmenin memzuç sorgulamalarında, alacakların tahsili için faktoring yöntemi kullanıldığının tespit edilmesi durumunda, memzuçta yer alan faktoring tutarının bilançoda kayıtlı olup olmadığına bakılmalıdır.

Riskin doğru analiz edilebilmesi için faktoring firmasına verilen ve bilançoda kayıtlı olmayan çek/senet tutarı kadar aktifte; “101-Alınan çekler veya 121-Alacak senetleri” hesabına, pasifte ise; “309-Diğer mali borçlar” hesabına eklenerek faktoring borçları bilançoya dahil edilmelidir (Acer, 2010: 141). Yapılan düzeltme sonucunda kısa vadeli yabancı kaynaklar, dönen varlıklar ile aktif toplamı artacaktır.

3.1.2. Akreditif Memzuç Farkı

Akreditif, bir bankanın kredi müşterisi adına yurt dışından mal alımına yönelik olarak üçüncü kişilere ödeme garantisi vermesidir. Akreditif gayri nakdi bir kredi türüdür (Seval, 1990: 72). İthal edilen malların finanse edilmesi amacıyla

kullanılan akreditiflerin ilk muhasebe kayıtları aktifte “159-Verilen sipariş avanslarına” yapılmakta, ithal edilen mallar işletmeye giriş yaptığında ise “153-Ticari mallar” hesabına aktarılmaktadır. Memzuç sorgusunda akreditif bakiyesi görülmesi durumunda akreditifin bilançoda kayıtlı olup olmadığı kontrol edilmelidir.

Memzuç sorgusunda görülen akreditifin bilançoda kayıt altına alınmadığının, tutar farkları olduğunun veya başka hesaplarda izlendiğinin (Bankalar vb.) tespit edilmesi halinde; akreditif mal alımına yönelikse aradaki fark kadar “159-Verilen sipariş avansları” hesabına, duran varlık alımına yönelikse bu durumda da “259-Verilen Avanslar” hesabına eklemeye yapılmalıdır (Altuğ, 2010: 70). Mal alımına yönelik akreditifle ilgili yükümlülükler gayri nakdi kredi olmaları nedeniyle pasifte banka kredileri hesabı yerine “321-Borç Senetleri” hesabına kaydedilmektedir.

3.1.3. Leasing (Finansal Kiralama) Memzuç Farkı

“Leasing” kelime olarak kiralama anlamına gelmekte olup; bir finansal kiralama şirketinin, kiracı durumundaki şirketin ihtiyacına uygun bir gayrimenkul ya da menkulü satın alması ve kullanım hakkını kira karşılığında belirli bir süreliğine bu şirkete devretmesidir (Parasız ve Yıldırım, 1994: 361). Çeşitli vergisel teşvikler, daha uzun vadeli finansman sağlama gibi nedenlerle firmalar kredili satın alma yerine finansal kiralama işlemini tercih edebilmektedir.

Finansal kiralama işlemlerinin kiracı tarafından yapılan muhasebe kayıtları şu şekildedir (Gökgöz, 2013: 119) ;

260-Haklar	(anapara)
302-Ertelenmiş Fin.Kirl.Borçlanma Maliyetleri (-)	(KV faiz)
402-Ertelenmiş Fin.Kirl.Borçlanma Maliyetleri (-)	(UV faiz)
301-Fin. Kirl. İşlemlerinden Borçlar	(KV anapara+faiz)
401-Fin. Kirl. İşlemlerinden Borçlar	(UV anapara+faiz)
(Sözleşme tarihindeki muhasebe kaydı)	

780-Finansman giderleri	(faiz)
302- Ert.Fin.Kirl.Borç.Maliyetleri (-)	(faiz)
(Faizlerin dönem giderine alınması)	
301-Fin. Kirl. İşlemlerinden Borçlar	(anapara+faiz)
191-İndirilecek KDV	(KDV)
102-Bankalar	(anapara+faiz+KDV)
(Borcun vadesinde ödenmesi)	

Finansal kiralama muhasebesinde; “260-Haklar” hesabına kiralamaya konu duran varlığın anapara bedeli kaydedilirken, “302/402-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri(-)” hesabına ödenecek faiz bedelleri, “301/401-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar” hesabına ise anapara ve faiz bedeli toplamı kaydedilmektedir. “301-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar” hesabına taksit ödemeleri yapıldıkça borç kaydı verilirken, “302-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-)” hesabındaki tutar (faiz gideri) ise “780-Finansman giderleri” hesabına alınarak dönem giderlerine aktarılmaktadır. Kiralanan gayrimenkul firma mülkiyetine geçtiğinde de "260-Haklar” hesabındaki bakiye, ilgili duran varlık hesabına (Binalar, taşıtlar vs.) aktarılmaktadır.

Finansal kiralamaya ilişkin memzuç sorguları ile mali tablolar arasında fark bulunması halinde düzeltme işlemi uygulanmaktadır. Firmanın ödeme tabloları veya memzuç sorguları irdelenerek, öncelikle “260-Haklar” hesabında bulunan ancak ödemeleri tamamlanan ve firma mülkiyetine geçen kiralamaya konu varlıklar, ilgili duran varlık hesabına (Taşıtlar, Binalar vs.) aktarılmaktadır. Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar ve Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri hesaplarında bakiye varsa vade ayrımları ödeme tablosuna/memzuç bilgilerine göre kontrol edilmekte, 401-301 ve 402-302 nolu hesaplar arasında aktarımlar yapılarak vadeleri düzeltilmektedir. Yabancı para cinsinden borçlanılması durumunda kayıtlara alındığı tarihteki kur ile değerlendirilme tarihindeki kur farkından dolayı memzuç sorgusu ile mali tablolar arasındaki uyumsuzluk oluşabilmektedir. Memzuçtaki

bakiyenin bilanço bakiyesinden büyük olması halinde “260-Haklar” hesabı ile “301-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar” hesaplarına karşılıklı ekleme yapılmaktadır.

3.1.4. Banka Kredileri Memzuç Farkı

Firmalar kredibilitesini olduğundan daha yüksek gösterebilmek için finans kurumlarına olan borçlarını mali tablolarında göstermeyebilir ya da olduğundan daha düşük gösterebilir. Ya da kredilerin muhasebe kayıtlarının düzgün tutulmaması nedeniyle bilançodaki bakiye ile gerçek kredi borçları arasında uyumsuzluk görülebilir. Memzuç sorgulaması ile bankalar bir firmanın diğer bankalardaki kredi limitlerini ve risklerini sorgulayabilmekte, böylece firmanın gerçek borçlanma durumu ile mali tabloları uyumlu hale getirilebilmektedir.

Memzuç sorgulamaları sonucunda firmanın mali tablolarında belirtilen banka kredilerinden daha fazla kredisi bulunduğu tespit edilmesi durumunda aradaki fark, vadesine göre “300-Banka kredileri” veya “400-Banka kredileri” hesaplarına ilave edilmektedir. Kullanılan kredinin nedeni tespit edilememişse, bilançonun aktifinde oluşturulan “Memzuç farkı” hesabına ekleme yapılarak aktif ve pasif eşitliği sağlanmaktadır. (Demiral, 2012: 148-149). Memzuç düzeltme hesabı, tek düzen hesap planında belirtilen bir hesap olmayıp daha doğru analiz sonuçlarına ulaşılabilmesi ve pasifte yapılan ekleme sonucu aktif-pasif eşitliği sağlanabilmesi için analist tarafından eklenen bir hesaptır. Eğer memzuç farkından kaynaklı kredinin, ticari mal alımına yönelik olarak kullanıldığı tespit/teyit edilebiliyorsa, bu durumda aktifte “Memzuç düzeltme hesabı” yerine “153-Ticari Mallar” hesabı kullanılabilir.

Memzuç sorgulamalarında kredi vadelerinin ayrıştırılmış olması nedeniyle kısa-uzun vade düzeltmeleri de yapılabilmekte, böylece firmanın mali yapısı daha doğru analiz edilebilmektedir. Dönem içerisinde kredi ödemesi yapan ancak gelir tablosunda döneme ilişkin finansman gideri bulunmayan firmaların karlılıkları da olduğundan yüksek görüneceğinden tespit edilebiliyorsa aktifleştirilen faiz giderleri de gelir tablosundaki finansman giderleri kalemine ilave edilmektedir.

Bankalar tarafından risk merkezine bildirimlerin hatalı ya da geç yapılması nedeniyle de bilanço-memzuç farkları ortaya çıkabilmekte olup, firmanın beyan ettiği mali borçların memzuçtan daha yüksek olması durumunda bankalar ihtiyatlı davranarak genellikle firma lehine düzeltme işlemi yapmamaktadır.

3.1.5. Satıcılar Hesabına Kaydedilen Katılım Bankası Kredileri

Katılım Bankaları, Bankacılık Kanununa göre özel cari hesaplar ve katılma hesapları ile fon toplamak ve kredi kullanılmak üzere faaliyette bulunan kuruluşlardır (Bankacılık Kanunu, 2005). Katılım bankaları nakit temin edilen kurumlar olmaktan daha ziyade emtia alım satımlarıyla ön plana çıkmış ve kendilerini topluma böyle tanıtmışlardır. Bu sebeple günümüzde katılım bankaları çoğunlukla müşterilerinin doğrudan nakit ihtiyaçlarını karşılamak üzere bir işlem yapmamaktadırlar (Aktepe, 2012).

Ticari borçlar ya da diğer borçlar hesabına kaydedilen murabaha kredileri gibi katılım bankası borçları da vadesine göre mali borçlar hesap grubundaki banka kredileri hesaplarına aktarılmalıdır (Poyraz, 2010: 118). Katılım Bankalarından kredi temin edilebilmesi için alım-satım konu bir varlığın bulunması talep edilmektedir. Alım-satım konu varlık; hammadde, ticari mal olabileceği gibi gayrimenkul ve makine de olabilir. Katılım Bankası peşin fiyat üzerinden satıcıya ödeme yapmakta, finanse edilen firma da varlığın vadeli satış fiyatı (Banka tarafından kar payı eklenerek hesaplanan fiyat) üzerinden katılım bankasına borçlanmaktadır. Dolayısıyla bazı muhasebeciler alış faturası karşılığında kullanılan bu kredileri pasifte banka kredileri hesabı yerine satıcılar hesabına kaydedilebilmektedir. Finansal analizde memzuç sorgusundan tespit edilen Katılım Bankası kredileri de mali niteliği nedeniyle analistler tarafından banka kredileri hesabına aktarılmaktadır.

3.1.6. Diğer Borçlar Hesabına Kaydedilen Şirket Kredi Kartı Borçları

Bankalar, firmalara ortak ve çalışanlarının işle ilgili seyahat, akaryakıt, konaklama gibi harcamalarında kullanılmak üzere şirket kredi kartları tahsis etmekte olup, uygulamada bu borçların genellikle “336-Diğer çeşitli borçlar” altında izlendiği

görülmektedir. Kredi kartları ile yapılan bu harcamaların alacaklısının bankalar olması nedeniyle şirket kredi kartı harcamaları da memzuç sorguları gözetilerek mali borçlar altında yer alan “309-Diğer mali borçlar” hesabına aktarılmaktadır.

3.1.7. İskonto-İştira Kredisi Düzeltmeleri

İskonto ve iştira kredileri; ticari senetlerin vadesinden önce nakde dönüştürülmesi amacıyla kullanılmakta olup, vade tarihine kadar hesaplanacak faiz ve komisyon düşüldükten sonra senet tutarı müşteriye ödenmektedir. Senet borçlusunun işlemin yapıldığı yerde olduğu kredilere iskonto, farklı yerde olduğu kredilere ise iştira kredisi adı verilmektedir (Kınalı, 2012: 48).

İşletme, kısa süreli finansman ihtiyacını gidermek amacıyla portföyündeki ileri tarihli çek ve senetleri bankaya vererek iskonto ya da iştira kredisi kullanabilir. Banka tarafından vadesinde borçlulardan tahsil edilen senet tutarı, firmanın kredi bakiyesinden düşülür. Dolayısıyla iskonto ve iştira işlemleri, kısa vadeli kambiyo senetleri alınmak suretiyle firma adına açılan bir nakdi kredi türüdür. İskonto/İştira kredilerinin mali tablolarda gösterilmemiş olması durumunda riskin doğru analiz edilebilmesi için kredi tutarı kadar “121-Alacak senetleri” ve “300-Banka kredileri” hesaplarına karşılıklı ekleme yapılmaktadır. Peşin ödenen faiz ve komisyon giderlerinin de gelir tablosunda finansman maliyetlerine eklenip eklenmediği kontrol edilmelidir.

3.2. VADE DÜZELTMELERİ

Aktif hesaplar bilançoda likidite sırasına göre düzenlenmiştir. Ülkemizde likit olan varlıklar aktifte en üstte, daha uzun sürede nakde dönüşmesi beklenen varlıklar ise daha alt sıralarda yer almaktadır. Pasif hesaplar ise kaynağın sağlandığı yer ve geri ödeme süresine göre; kısa vadeli borçlar, uzun vadeli borçlar ve öz kaynaklar şeklinde sıralanmıştır (Akdoğan ve Tenker, 2007: 77-78). Bu nedenle varlıkların ve yükümlülüklerin doğru kalemlerde izlenmesi, doğru analiz açısından son derece önemlidir. Örneğin uzun vadeli borçların kısa vadede gösterilmesi halinde işletmenin likidite riski olduğundan daha fazla hesaplanacaktır. Tersî durumda yani kısa vadeli

borçların uzun vadede gösterilmesi durumunda ise işletme olduğundan çok daha az riskli görünecektir. Bu nedenle vadelere göre sınıflandırmanın yanlış ya da eksik yapılması, özellikle likidite oranları ve net işletme sermayesinin yanlış hesaplanmasına neden olacaktır. Bilançoda yer alan varlık ve kaynakların vadeleri incelenmeli ve aslına uygun şekilde doğru hesaplara aktarılmalıdır.

3.2.1. Alınan Çekler, Alıcılar ve Alacak Senetlerinin Vade Düzenlemesi

Firmalar vadeli satışlar karşılığında, müşterilerinden çek/senet almakta ya da açık hesap şeklinde çalışmaktadırlar. Portföyde bulunan çek ve senetlerin ya da senetsiz alacakların bir yıldan uzun vadeli olduğunun tespit edilmesi halinde bu alacaklar dönen varlıklar grubundan çıkarılarak duran varlıklar grubuna aktarılmalıdır.

Hukuken mümkün olmasa da işletmeler ticari teamül gereği vadeli çek alıp vermektedir. Özün önceliği kavramı gereğince, alınan çekler hesabında izlenen ileri tarihli çeklerin, dönem sonunda ‘alacak senetleri’ veya ‘diğer alacaklar’ hesabına alınması gerekir. Tek düzen hesap planında vadeli çekler için reeskont hesabı bulunmadığından, reeskont işlemi ‘alacak senetleri reeskontu’ hesabı içerisinde ayrı bir tali hesap ile yapılmalıdır. (Altındağ, 2002)

Tek düzen hesap planına göre “101-Alınan Çekler” ve “121-Alacak Senetleri” hesabında bulunan bir yıldan uzun vadeli alacaklar “221-Alacak Senetleri” hesabına; “120-Alıcılar” hesabında bulunan bir yıldan uzun vadeli senetsiz alacaklar ise “220-Alıcılar” hesabına aktarılmalıdır. Yapılan düzeltme sonrasında vade uyumsuzlukları düzeltilerek dönen ve duran varlık arasında gerekli aktarmalar yapıldığından, aktif dağılımı daha doğru bir şekilde analiz edilecektir.

3.2.2. Diğer Alacakların ve Diğer Borçların Vade Düzenlemesi

Tek düzen hesap planında diğer borçlar ve diğer alacaklar ana başlığı altında ortaklara borçlar ve ortaklardan alacaklar hesapları sıklıkla kullanılmaktadır. “331-Ortaklara borçlar” hesabında yer alan bakiyelerin mahiyeti irdelenmeli ve bir yıl içerisinde ödenmesi beklenmeyen bakiyeler “431-Ortaklara Borçlar” hesabına

aktarılmalıdır. Benzer şekilde “131-Ortaklardan Alacaklar” hesabındaki bakiyelerden bir yıldan uzun sürede tahsil edilmesi beklenenler “231-Ortaklardan alacaklar” hesabına aktarılmalıdır.

3.2.3. Kredilerin Vade Düzenlemesi

Tek düzen hesap planına göre bir yıldan kısa vadeli krediler “300-Banka Kredileri”, bir yıldan uzun vadeli krediler ise “400-Banka Kredileri” hesabında izlenmektedir. Bu nedenle analistler memzuç sorgulamaları sonucunda elde ettikleri bilgiler ile bilançodaki mali borçlar hesap grubunu karşılaştırmakta ve vade düzeltmelerini yapmaktadır. Memzuç sorgu sistemi, bankalar tarafından yapılan bildirimler sonucunda oluşturulan bir sistemdir. Hatalı bildirim yapıldığı düşünülüyorsa taksitli krediler için verilen ödeme tabloları üzerinden düzeltmeler yapılabilir. Örneğin banka tarafından üç yıl vadeli verilen bir taksitli kredinin iki yılı bitmişse, bu durumda kredinin kalan taksitleri bir yıl içerisinde ödeneceğinden kalan bakiyenin kısa vadeli kredilere alınması gerekir. “400-Banka Kredileri” hesabında kayıtlı olan ancak bir yıldan kısa süre içerisinde ödenecek krediler “300-Banka Kredileri” veya “303-Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri Ve Faizleri” hesabına aktarılmalıdır. Böylece firmanın mali yapısı ve yabancı kaynakların vade dağılımı doğru bir şekilde tespit edilebilecektir.

3.2.4. Satıcılar ve Borç Senetlerinin Vade Düzenlemesi

Tek düzen hesap planına göre satıcılar hesabında senetsiz borçlar, borç senetleri hesabında ise senetli olan borçlar takip edilmektedir. Ticari borçlar için herhangi bir teminat verilmişse satıcılar hesabı yerine borç senetleri hesabının kullanılması daha uygun olacaktır. Senetli ve senetsiz ticari borçlar vade ayırımına göre sınıflandırılmalıdır. Bir yıldan az bir süre içerisinde ödenecek senetsiz borçlar “420-Satıcılar” hesabından “320-Satıcılar” hesabına, senetli borçlar ise “421-Borç Senetleri” hesabından “321-Borç Senetleri” hesabına aktarılmalıdır.

3.2.5. Avansların Vade Düzenlemesi

Özellikle inşaat sektöründe faaliyet gösteren firmalarda inşaatın bir yıldan fazla sürmesi nedeniyle bina tamamlanmadan önce yapılan satışlar için alınan

avanslar duran varlıklarda takip edilmelidir. Finansal analizde uzun vadeli avansların kısa vadeli avans hesaplarında takip edildiğinin tespiti halinde, “440-Alınan Sipariş Avansları” hesabına aktarılmakta, ancak bir yıldan kısa süre içerisinde teslim edilmesi beklenen işlere ait avanslar “340-Alınan Sipariş Avansları” hesabında bırakılmaktadır.

Stok alımı için verilen sipariş avansları “159-Verilen Sipariş Avansları” hesabına, duran varlık alımı için verilen avanslar ise “259-Verilen Avanslar” hesabına alınmalıdır. Stokların olduğundan fazla gösterilmesi stok devir hızını düşürecektir (Kaya, 2013: 45).

3.2.6. Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergilerin Vade Düzenlemesi

“438-Kamuya olan ertelenmiş veya taksitlendirilmiş borçlar” hesabında; vadesinde ödenmeyip ertelenen ya da taksite bağlanan vergi ve benzeri kamu borçlarının bir yıldan daha uzun sürede ödenecek olan bölümü izlenmektedir. Bir yıldan uzun vadeli ertelenmiş/taksitlendirilmiş kamu borçları bu hesaba alacak kaydedilir. "368-Vadesi Geçmiş Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesabı"na kaydedilmiş olan ancak vadeleri bir yılı aşan borçlar da “438-Kamuya olan ertelenmiş veya taksitlendirilmiş borçlar” hesabına aktarılır. Bu hesapta izlenip vadesi bir yılın altına düşenler ise kısa vadeli yabancı kaynaklarda yer alan ilgili hesaplara aktarılır (MSUGT, 1992).

Kamuya olan borçlar; vergi, resim, harçlar, personel sigorta primleri, işçi ve işveren katılma payları ile diğer yükümlülüklerdir. Uzun vadeli yabancı kaynaklar altında bulunan “438-Kamuya olan ertelenmiş veya taksitlendirilmiş borçlar” hesabında takip edilen, ancak ödeme vadesi bir yılın altına düşen vergiler “360-Ödenecek Vergi Ve Fonlar” hesabına; personel sigorta primleri, işçi ve işveren katılma payları gibi sosyal güvenlik kurumu ile ilgili borçlar ise “361-Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri” hesabına aktarılmaktadır.

3.2.7. Leasing Borçları Vade Düzenlemesi

Finansal kiralama işlemlerine ait ödeme tablosuna ya da memzuç sorgularına göre taksitlerin kısa-uzun vade ayrımı yapılarak gerekli aktarımlar yapılmalıdır. “401-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar” hesabındaki bir yıl içerisinde ödenecek taksit anapara ve faizleri “301- Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar” hesabına aktarılmalıdır.

Bir yıl içerisinde ödenecek faizler ise “402-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri(-)” hesabından “302-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri(-)” hesabına aktarılmalıdır (Gerçek, 2005). Analizde kısa ve uzun vadeli yabancı kaynak dağılımı önem arz ettiğinden bu düzeltmeler mali yapı tespitinde daha doğru sonuçlara ulaşılmasını sağlayacaktır.

3.2.8. İştiraklerden/Bağlı Ortaklıklardan Alacakların Vade Düzenlemesi

Tek düzen muhasebe sistemine göre kısa süre içinde satmak amacıyla alınan hisse senetleri “110-Hisse senetleri” hesabında izlenmektedir. Uzun vadeli amaçlarla satın alınan hisse senetleri ya da işletmelere yapılan yatırımlardan yönetime katılma ve oy hakkı; %10’un altında olanlar “240-Bağlı menkul kıymetler” hesabına, %10-%50 arasında olanlar “242-İştirakler” hesabına, %50’den fazla olanlar ise “245-Bağlı Ortaklıklar” hesabına kaydedilmektedir (Gökgöz, 2013: 2). Buna göre uzun vadeli amaçlarla alınan hisse senetleri, bağlı menkul kıymetler hesabına aktarılabilir.

“132-İştiraklerden Alacaklar” ve “133-Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar” hesaplarında kayıtlı bulunan ancak yıllar itibariyle süreklilik arz eden alacaklar ile bir yıldan daha uzun sürede işletmeye geri dönmesi beklenen alacaklar ise, “232-İştiraklerden Alacaklar” veya “233-Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar” hesaplarına aktarılmalıdır.

3.3. TERS BAKİYELERİN DÜZELTİLMESİ

Düzenleyici hesaplar dışında bilançonun aktif tarafındaki hesaplar borç bakiyesi, pasif tarafındaki hesaplar ise alacak bakiyesi vermektedir. Ancak bazı bilançolarda hesabın karakterine aykırı biçimde oluşan ters bakiyeler ile

karşılaşılabilmektedir. Bu durumda ters bakiye verme nedenine göre gerekli düzeltme yapılmalıdır. Bilançoda yardımcı hesapların detaylı olarak görünmemesi nedeniyle ters bakiye tespiti mizan üzerinden yardımcı hesaplar kontrol edilerek yapılmaktadır. Genellikle satıcılar, alıcılar ve bankalar hesaplarında ters bakiye ile karşılaşılmakta olup, bu hesaplarla ilgili yapılması gereken düzeltmeler aşağıda anlatılmıştır.

3.3.1. Satıcılar Hesabının Ters Bakiye Vermesi

Satıcılar hesabı bilançonun pasifinde yer alan bir hesap olduğundan alacak bakiyesi vermelidir. Ancak cari hesap şeklinde çalışılan firmalara verilen avansların “159-Verilen Sipariş Avansları” hesabını kullanmak yerine “320-Satıcılar” hesabına borç kaydı verilerek kaydedilmesi sonucunda ters bakiye (borç bakiyesi) verdiği de görülebilmektedir. Bu durumun tespiti halinde Satıcılar hesabında ters bakiye veren avans tutarı, mal alımı ile ilgili olması durumunda Verilen Sipariş Avanslarına (Demiral, 2012: 147), duran varlık alımı ile ilgili olması durumunda ise verilen avanslar hesabına aktarılmaktadır.

MİZAN					
Hesap İsmi		Kümülatif Borç	Kümülatif Alacak	Borç Bakiyesi	Alacak Bakiyesi
320	Satıcılar Hesabı	90.000	95.000		5.000
320.01	(A) Ltd.Şti.	10.000	20.000	-	10.000
320.02	(B) Ltd.Şti.	30.000	45.000	-	15.000
320.03	(C) Ltd.Şti.	50.000	30.000	20.000	-

BİLANÇO			
AKTİF		PASİF	
Hesap	Bakiye	Hesap	Bakiye
		320-Satıcılar	5.000

Yukarıdaki şekilde mizanın bir bölümü verilmiş olup, satıcılar hesabının 5.000 TL alacak bakiyesi verdiği görülmektedir. Bilanço mizandan gelen verilerle olduğundan, 320-Satıcılar hesabında şekildeki gibi bilançoda 5.000 TL alacak bakiyesi görünecektir. İlk olarak bilançoya bakıldığında satıcılar hesabının alacak

karakterli olması ve hesabın da alacak bakiyesi vermesi nedeniyle bir sorun olmadığı düşünülse de mizan incelendiğinde 320.03-Satıcılar alt hesabındaki (C) Ltd.Şti.’nin 20.000 TL ters bakiye verdiği görülmektedir. Bu nedenle ters bakiye tespiti, bilanço üzerinden değil mizan üzerinden yapılmalıdır. Satıcılar hesabının ters bakiye verme nedeni (C) şirketine mal alımı için verilen sipariş avansı olabilir. Bu durumda ters bakiye veren tutar (20.000 TL) kadar “320-Satıcılar” hesabına ve aktifteki “159-Verilen sipariş avansları” hesabına ekleme yapılması gerekecektir. Bu işlem sonucunda aktif ve pasif toplamı da artacaktır.

3.3.2. Alıcılar Hesabının Ters Bakiye Vermesi

Alıcılar hesaplarına müşterilere yapılan vadeli satış alacakları kaydedilmektedir. Bu hesaplar aktif karakterli olan, dolayısıyla borç kalanı vermesi gereken hesaplardır. Ancak bazen yapılan hatalı kayıtlar nedeniyle alacak bakiyesi verdiği görülmektedir. Sıklıkla yapılan hata; müşteriden avans alındığında; “340-Alınan avanslar” hesabına yapılması gereken alacak kaydının “120-Alıcılar” hesabına yapılmasıdır. Bu şekilde alacak kaydı verilen tutarın, mevcut borç bakiyesinden yüksek olması durumunda hesap ters bakiye verecektir.

Ters bakiye tutarı kadar, “120-Alıcılar” hesabına borç kaydı, “340-Alınan sipariş avansları” hesabına ise alacak kaydı verilmedir (Poyraz, 2010: 97). Yapılan ekleme işlemi nedeniyle dönen varlıklar ve KVKYK kalemlerinde artış olacağından aktif ve pasif toplamı artacaktır.

3.3.3. Bankalar Hesabının Ters Bakiye Vermesi

“102-Bankalar” hesabı aktif karakterli bir hesap olup, borç bakiyesi verir. Ancak bazen mizanda bankalar kaleminde alacak bakiyelerine rastlanmaktadır. Bunun nedeni ise genellikle bankalarca firma adına tahsis edilen kredi limitlerinin kullanılması ve mevduat hesaplarının eksi bakiyeye düşmesi olarak açıklanabilir. İşletmenin mevduat hesabında olmayan bir kaynağı kullanması bir kredi işlemidir ve mali borçlar altında gösterilmelidir. Bu nedenle “102-Bankalar” hesabındaki ters bakiye sıfırlanarak “300-Banka kredileri” hesabına eklenmektedir.

3.4. MAHSUPLAŞMA İŞLEMLERİ

Muhasebede mahsup işlemleri kasa hesabı çalıştırılmadan iki hesap arasında yapılan aktarmaları ifade etmektedir. Yani mahsup işlemlerinde kasaya herhangi bir para girişi ya da çıkışı olmamaktadır. Finansal analizde kullanılan mahsuplaşma ise; aktifte yer alan bir hesabın pasifteki benzer nitelikli karşılığı nedeniyle işletmenin bir varlığı olarak sayılamayacağı ya da pasifteki bir hesabın aktifteki benzer nitelikli karşılığı nedeniyle işletmenin bir kaynağı olarak değerlendirilemeyeceği durumlarda bilançodaki bu şişkinliğin aktif ve pasiften karşılıklı olarak indirilmesi işlemidir. Bankaların performans kaygısı ile dönem sonunda firmaya kredi kullandırarak bu kaynağı firmanın banka hesabında mevduat olarak tutması durumu, bu tanıma en doğru örnek olarak verilebilir. Bu durumda pasifte banka kredileri, aktifte ise bankalar hesapları birbiriyle mahsuplaştırılmaktadır. Bu hesaplar aktif ve pasif ile içinde buldukları hesap grubunun olduğundan daha fazla görünmesine neden olacağından karşılıklı indirilmektedir. İndirim konusu yapılacak kalemlerin birbiriyle benzer nitelikte olmasına dikkat edilmelidir. Örneğin satıcılar hesabında izlenen kısa vadeli borç, alıcılar hesabındaki uzun vadeli alacaklar ile mahsuplaştırılmamalıdır. Finansal analizde doğru değerlendirmeler yapabilmek için yapılan bazı mahsuplaşma işlemleri aşağıda anlatılmıştır.

3.4.1. Karşılıklı Borç-Alacakların Mahsubu

Detay mizanın incelenmesi sonucunda Alıcılar ve Satıcılar hesaplarında aynı şahısların bulunduğu tespit edilmesi durumunda karşılıklı borç-alacak durumu söz konusu olduğundan bakiyeler birbiriyle mahsup edilmelidir. Yalnız burada dikkat edilmesi gereken husus; borcun ve alacağın muhatabının, niteliğinin ve vadesinin birbiriyle uyumlu olmasıdır. Yani kısa vadeli borçlar uzun vadeli alacaklar ile ya da kısa vadeli alacaklar uzun vadeli borçlarla mahsup edilmemelidir (Poyraz, 2010: 96).

Karşılıklı borç-alacak ilişkisi olması durumunda; mahsup edilecek tutar, aynı kişiye ait borç ve alacak bakiyelerinden küçük olanı kadardır. Bu tutar “120-Alıcılar” hesabından ve “320-Satıcılar” hesabından indirilmelidir. Yapılan işlem alıcılar ve

satıcılar kalemlerinin bakiyesini azaltacağından Dönen varlıklar, KVYK, aktif ve pasif toplamı da azalacaktır.

3.4.2. Alıcılar ve Alınan Sipariş Avansları Mahsubu

İşletmenin ileri bir tarihte yapacağı teslimlerle ilgili olarak peşin tahsil ettiği bedeller aktifte kasa ya da bankalar hesaplarına, pasifte ise alınan sipariş avanslarına kaydedilmektedir. İşletmenin satışları nedeniyle senetsiz ticari alacakları oluştuğunda ise yurtiçi/yurtdışı satışlar ve aktifte bulunan alıcılar hesapları kullanılmaktadır. Karşılıklı borç-alacak durumu nedeniyle, finansal analizde “120-Alıcılar” ve “340-Alınan Sipariş Avansları” hesaplarında yer alan aynı kişilere ait bakiyeler karşılıklı olarak mahsuplaştırılmaktadır.

3.4.3. Nakit Karşılığı Kredi

Bankalar kullandırdıkları krediler karşılığında çeşitli teminatlar almakta olup, banka mevduatı, altın hesabı gibi likit değerlerin teminata alınması durumunda bu kredilere nakit karşılığı kredi adı verilmektedir. Aşağıdaki koşulların varlığı durumunda firmalar bankadaki mevduatını yada likit varlıklarını teminat göstermek koşuluyla kredi kullanmayı tercih edebilmektedir:

- Sübvansiyonlu kredi kullanan bir firmanın kredi maliyetinin vadeli mevduat gelirinden daha düşük olması,
- Vadeli mevduatın çekilmek istenmesi durumunda o güne kadar işlemiş olan faiz alınamayacağından, kısa süreli kredi kullanma maliyetinin vadeli mevduattan elde edilecek faiz gelirinden daha düşük olması,
- Pos işlemlerinden doğan ve hesapta blokeli tutulan kredi kartı alacaklarının teminat gösterilerek kısa süreli nakit ihtiyacının karşılanmak istenmesi,
- Grup firmalarının ya da ortakların şahsi nakit ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için firma hesabındaki mevduatın teminat gösterilmesi,
- İhaleye katılmak veya yapılması planlanan bir iş için teminat mektubu verilmek istenmesi durumunda, mevduatın gayri nakdi olan bu kredinin teminatı olarak gösterilmesi,
- Akreditif açılması için mevduatın teminat gösterilmesi,

- Döviz cinsinden elde edilecek kur kazancı nedeniyle yabancı para biriminden olan mevduatın yerli para birimine çevrilmek istenmemesi,
- Çeşitli taahhütler nedeniyle belirli bir süre hesaptan çekilemeyen mevduatın teminat gösterilmesi vb.

Teminat amacıyla mevduata konulan banka blokesi, kredi tasfiye edilmeden çözülmediğinden; kredinin ödenmeme riski, mevduatın ise bankadan çekilme ihtimali bulunmamaktadır. Bu nedenle bazı analistler nakit karşılığı kullanılan kredi tutarını pasifte “300-Banka kredileri”, aktifte ise “102-Bankalar” hesabından karşılıklı olarak indirmektedir. Akreditif, teminat mektubu gibi gayri nakdi kredilerin bilanço dışında izlenmesi gerektiği için, nakde dönüşmeyen krediler için bu düzeltme işlemi yapılmamaktadır.

3.4.4. Forse Mevduat

Dönem sonunda kullanılan banka kredisinin mevduat hesaplarına aktarılması ve bir sonraki dönem başında da bu kredinin kapatılması yoluyla sağlanan geçici mevduata forse mevduat adı verilmektedir (Altuğ, 2010: 69).

“Vitrin Süsleme” amacıyla, yılsonunda firmanın bankadaki kredi limitlerinden bir kısmı kullanılarak yine aynı bankadaki mevduat hesabına aktarılmış ve yeni yılın ilk günlerinde tekrar bu mevduat hesabından kredi hesapları kapatılmış ise, bu işleme konu olan tutarın aktifte bankalar, pasifte ise banka kredileri kaleminden indirilmesi gerekir (Akgüç, 1984: 39).

Forse mevduat bankaların performans kaygısı nedeniyle yapılabilmektedir. Bu nedenle firmanın gerçek finansman ihtiyacını ve mevduatını yansıtmadığından, yılsonunda bu şekilde oluşturulan banka mevduatı ve yabancı kaynakların dikkate alınmaması gerekmektedir. Forse mevduat tutarı “102-Bankalar” ve “300-Banka kredileri” hesaplarından karşılıklı olarak indirilir. Forse mevduat ve nakit karşılığı kredi tutarları dışında bankalar ve banka kredileri hesaplarında mahsuplaşma yapılmamaktadır.

3.4.5. Peşin Ödenen Vergilerin Mahsuplaştırılması

Kurumlar vergisinden mahsuplaşmak üzere üçer aylık dönemler halinde ödenen geçici vergiler dönemler itibariyle “193-Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar” hesabında takip edilmekte olup, yılsonunda “371-Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri (-)” hesabına aktarılmaktadır. Dönem sonunda hesaplanan kurumlar vergisi karşılıkları ise “370-Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları” hesabında izlendiğinden 370 ile 371 hesaplar arasındaki fark “360-Ödenecek vergi ve fonlar” hesabına alınarak vadesi geldiğinde ödenmektedir (Yaz, 2010).

Analiz yapılacak bilançolarda varsa peşin ödenen vergi ve fonlar, dönem karı vergi ve diğer yasal yükümlülük karşılıkları hesabından mahsup edilir (Poyraz, 2010: 111). Böylece peşin ödenen ve dönem sonunda aktiften arındırılmayan geçici vergiler aktif toplamından indirilmektedir.

3.4.6. Ortaklardan Alacakların Ortaklara Borçlardan Mahsubu

Finansal analizde “131-Ortaklardan alacaklar” ve “331-Ortaklardan borçlar” hesaplarında aynı ortağa ait alacakların ve borçların bulunması durumunda karşılıklı borç-alacaklar mahsup edilmektedir. Uzun vadeli ortaklardan alacaklar “231-Ortaklardan alacaklar”, uzun vadeli borçlar ise “431-Ortaklara borçlar” hesabına kaydedilmektedir. Borç ve alacak mahsuplaşmalarında vadeler de göz önünde bulundurulmalıdır. Genellikle ortaklara borçlar hesabı işletme üzerinde büyük bir ödeme baskısı oluşturmamakla birlikte, aynı ortağa ait olan ancak farklı vadelerdeki borç ve alacaklarda mahsuplaşma yapılıp yapılmayacağı hesaptaki bakiyelerin niteliğine ve ödeme durumuna göre değerlendirilmelidir.

3.4.7. Ortaklardan Alacakların Öz Kaynaklardan Mahsubu

Belgelendirilemeyen giderler ve ortaklar tarafından işletme dışına çıkarılan fonlar için ortaklardan alacaklar hesabı kullanılabilir. Şahıs firmalarının analizinde, ortaklardan alacaklar gerçek bir alacak gibi kabul edilmemeli ve hesap

bakıyesi öz kaynaklardan mahsup edilmelidir (Akgüç, 1984: 41). Sermaye şirketlerinde ise sermaye artırımını sonrasında ortaklardan alacaklar hesabı kullanılarak fiktif sermaye artışı yapılabilmektedir. Sermayenin güçlendirilmesi amacıyla kayıtlar üzerinde artış sağlanmakta ancak kasaya eklenen sermaye başka bir varlığa dönüştürülmeksizin ortaklardan alacaklar hesabına çekilmektedir. Yani gerçek bir sermaye artışı yapılmaksızın sadece kayıtlar üzerinde artış sağlanmaktadır (Erdağ, 2013). Bu nedenle finansal analizde ortaklardan alacak hesabında tespit edilen gerçek dışı ortaklardan alacak tutarı öz kaynaklardan mahsup edilmektedir.

3.5. NİCELİK DÜZELTMELERİ

Düzeltilme işlemlerinin temel amacı mali tabloların gerçeğe uygun hale getirilerek doğru analiz yapılmasıdır. Bu nedenle bilançoda kayıtlı değerlerin gerçek değerleri ile karşılaştırılarak gerekli düzeltmelerin yapılması gerekir. Elbette kredi analizi gibi dışarıdan yapılan analizlerde işletmeye gidilerek tüm varlıklarının sayılması ya da değer tespiti yapılmasının imkanı yoktur. Ancak dikkat çekici bakiyelerle karşılaşılması ya da çeşitli yöntemlerle varlıkların gerçek değerinin üzerinde kayıtlı olduğunun tespit edilmesi halinde analiz sonucunu etkileyebilecek bu hesaplar düzeltilmelidir. Varlıklardaki değer farklarının, çeşitli nedenlerle değeri düşen ancak karşılık ayrılmayan hesapların ve vergi karşılıklarının finansal analiz sürecinde düzeltilmesi daha sağlıklı bir analize imkan sağlayacaktır. Konuyla ilgili en sık karşılaşılan düzeltme işlemleri aşağıda açıklanmıştır.

3.5.1. Kasa Hesabında Kayıtlı Fiktif Bakiyeler

Fiktif kasa bakiyesi (kasa şişkinliği) ; hatalı muhasebe kayıtları, kayıt dışı mal ve hizmet alımı, muhasebeleştirilemeyen giderler ya da paranın işletme dışına çıkarılması gibi nedenlerle kayıtlardaki kasa bakiyesinin fiili kasa mevcudundan fazla olması durumu olarak tanımlanabilir.

Bazı firmalar vergi ve sosyal güvenlik maliyetlerinin düşürülmesi amacıyla kayıt dışı işçi çalıştırmakta ya da personele ödenen ücretleri Sosyal Güvenlik Kurumuna daha az beyan edebilmektedir. Ödenen ücret ile beyan edilen ücret

arasındaki fark fiktif kasa bakiyesine neden olmaktadır (Kaya, 2013: 22). Menkul/gayrimenkul kiralarının düşük gösterilmesi, faturasız mal alımı, muhasebeleştirilemeyen giderler de aynı sonucu doğurmaktadır. Bu giderler kayıt altına alınmadığı halde işletmenin kasasından fiili para çıkışı olmaktadır. Bunun sonucunda kayıtlardaki kasa bakiyesi mevcut durumdan daha yüksek görünmektedir.

Kurum kazançlarının, kurumlar vergisi ödenip zorunlu yedekler ayrıldıktan sonra ortaklara dağıtılması gerekmekte olup, vergilendirilmeden ve yedekler ayrılmadan dolayı yollardan ortaklara kar dağıtılması ise örtülü kazanç aktarımı olarak ifade edilmektedir (Dündar, 2015: 134-135). Kasadaki paranın işletme sahipleri tarafından kişisel amaçlarla kayıt altına alınmadan kullanılması nedeniyle de fiktif kasa bakiyesi oluşabilmektedir.

İşletmeler kar elde etme güdüsüyle kurulur ve faaliyetlerini yürütür. Nakit tutmanın alternatif maliyeti nedeniyle zorunlu ödeme, hammadde/ticari mal alımı gibi dönemler dışında işletme kasasında fazla nakit bulunması beklenmez. Kasa bakiyesiyle ilgili düzeltme işlemleri yapılırken öncelikle işletmenin nakit döngüsü tespit edilmelidir. Örneğin bir meyve suyu üretim tesisinde hasat dönemlerinde hammadde alımı yapılırken alım bedelleri peşin olarak ödeniyorsa bu dönem için kasada fazla nakit bulunması makul karşılanabilir. Ancak diğer dönemlerde kasada yüksek tutarlı nakit bulundurmak güvenlik ve alternatif maliyet nedeniyle tercih edilmeyecektir.

Ortakların şahsi harcamaları için çektikleri tutarlar ile çeşitli nedenlerle muhasebeleştirilemeyen giderler “100-Kasa” hesabından ve öz kaynaklardan karşılıklı indirilmelidir. Mal alımı için verilen ancak muhasebeleştirilmeyen avanslar varsa kasadan verilen sipariş avanslarına, mal teslim alınmışsa bu durumda da kasadan stoklara aktarılmalıdır (Demiral, 2012: 67-68). Eğer bu düzeltme işlemleri yapılmazsa likidite oranları olduğundan çok daha iyi görünecek ve hatalı kararlar alınmasına neden olacaktır. Kasa hesabından ve öz kaynaklardan indirim şeklinde yapılan düzeltmelerde cari oran, likidite oranı ve nakit oran düşecektir. Bu tutarın öz kaynaklardan indirilmesi nedeniyle mali yapı oranları değişecektir. Öz kaynakların ve aktif toplamının azalması sonucunda ise öz kaynak karlılık oranı ve aktif karlılık oranı düzeltme öncesine göre artacaktır.

3.5.2. Mevduat Hesap Ekstresi ile Bilanço Uyumsuzluğu

İncelenen tarih itibariyle bankalardaki mevduatın gerçek bakiyesi ile “102-Bankalar” hesabında kayıtlı bakiye aynı olmalıdır. “102-Bankalar” hesabı incelemelerde hataların en kolay tespit edilebildiği hesaplardan biridir. Yanlış muhasebe kayıtları ya da yabancı para cinsinden mevduatlardaki kur farkları nedeniyle kayıtlardaki bakiye ile gerçek bakiye arasında uyumsuzluk olabilmektedir.

Banka hesap özetleri ile bilançodaki bakiyeler banka bazında dönem sonu itibariyle karşılaştırılmalı ve fark varsa gerekli düzeltmeler yapılmalıdır (Akgüç, 1984: 39). Finansal analizde düzeltme işlemi “102-Bankalar” ve “Öz kaynak düzeltme hesabı” kullanılarak yapılmaktadır.

3.5.3. Verilen Avansların İşletmeye Geri Dönüşünün Sağlanmaması

Avans verilen işletmenin yükümlülüğünü yerine getirmemesi, iflas etmesi vb. nedenlerle verilen avansların karşılığında mal/hizmet alımı yapılamayacaksa ya da avansların geri tahsili mümkün değilse, bu miktar stoklar hesap grubu altında izlenen “159-Verilen sipariş avansları” hesabından ve öz kaynaklardan indirilmektedir. Benzer şekilde “259-Verilen avanslar” hesabında kayıtlı duran varlık alım avansları da donuk alacak durumuna geçtiyse bu hesaptan ve öz kaynaklardan indirilmelidir.

3.5.4. Maddi Duran Varlıkların Gerçek Değerinin Kayıtlı Değerden Düşük Olması

Kredi verenler açısından varlığın bilançodaki kayıtlı değeri değil, gerçek değeri önemlidir. Bu nedenle banka tarafından teminata alınacak gayrimenkuller için ekspertiz yaptırılmakta ve piyasa değeri belirlenmektedir. Bir gayrimenkulün tespit edilen ekspertiz değerinin, aktifte kayıtlı net değerinden (amortisman düşüldükten sonra kalan değer) daha düşük olması durumunda düzeltme işlemi yapılması gerekir. Benzer şekilde işletme bünyesindeki taşıtların elden çıkarıldığı ancak halen bilançoda kayıtlı olduğu veya gerçek değerinin kayıtlı değerinin altında olduğunun tespit edilmesi durumlarında da gerekli düzeltme işlemleri yapılmalıdır. Finansal analizde maddi duran varlıklarının gerçek değeri, bilançosunda kayıtlı değerden

düşükse aradaki fark ilgili aktif hesap (Bina, arsa, taşıtlar vb.) ve öz kaynaklardan karşılıklı indirilerek fiili duruma uygun hale getirilmektedir.

3.5.5. Dönem Karından Temettü Dağıtımı

Ortaklara dağıtılacak temettü (kar payı) bilançonun pasifinde ‘ortaklara borçlar’ hesabında gösterilir. Aktifte ‘ortaklardan alacaklar’ hesabında kayıtlı olan ve kardan mahsup edilmek üzere ortaklar tarafından firma dışına çıkarılan tutarlar, dağıtılmasına karar verilen dönem karının ilgili ortağın payına düşen kısmı ile mahsuplaştırılır. Kar dağıtım kararı alınmakla birlikte ortaklar tarafından alınmayan temettüler de ‘Diğer Borçlar’ altında izlenir (Acer, 2010: 106).

Dağıtılacak kar payının tespitinde şirketin ana sözleşmesi ile karar organlarının aldıkları kar dağıtım kararları esas alınır. Rapor düzenlenme tarihinde henüz kar dağıtım kararı alınmamış olması durumunda şirket yetkililerinin beyanları ve geçmiş yıllardaki kar dağıtım politikaları dikkate alınarak ‘Ortaklara Borçlar’ hesabına aktarılacak kar payı tutarına mali analist tarafından karar verilir. Eğer dağıtım kararı alınmışsa bu durumda dağıtılmasına karar verilen kısım vadesine göre kısa vadeli diğer borçlar ya da uzun vadeli diğer borçlar hesaplarına aktarılır (Acer, 2010: 116).

Türk Ticaret Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanununda kar dağıtımıyla ilgili hükümler bulunmaktadır. Türk Ticaret Kanununa göre birinci temettü ödenmesi zorunludur. Aynı kanuna göre dağıtılacak kar payının tutarı, ödeme zamanı ile diğer şartların belirlenmesi konusunda genel kurul yetkilendirilmiş olup, bu yetki yönetim kuruluna devredilemez. Takip eden yılda genel kurulun toplanmaması halinde ortak dava ile kar payının (birinci temettü) ödenmesini isteyebilir. İkinci temettünün ödenmesi için ise genel kurul kararı zorunludur. Karın dağıtılmaması kararı alınsa bile birinci temettünün dağıtılması gerekir (Güler, 2013).

Kar dağıtım kararı alınması halinde dağıtılacak tutar “570-Geçmiş yıl karları” veya “590-Dönem net karı” hesabından “331-Ortaklara Borçlar” hesabına aktarılmaktadır. Böylece öz kaynak toplamı dağıtılan temettü kadar azalmaktadır.

3.5.6. Karşılıkların Ayrılmaması

Ortaya çıkan veya çıkması beklenen fakat miktarı kestirilemeyen ve işletme için bir borç niteliğinde olan bazı zararları karşılamak amacıyla hesaben ayrılan tutarlara karşılık denir (Vergi Usul Kanunu [VUK], 1961: Madde 288).

“TMS-37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar Ve Koşullu Varlıklar” standardının yedinci maddesinde karşılıklar ‘zaman ve tutarı kesin olmayan borçlar’ şeklinde tanımlanmış olup, varlıkların kayıtlı değerine ilişkin ayarlamaların (amortisman, varlıkların değer düşüklüğü ile şüpheli alacaklar gibi) standardın konusuna girmediği belirtilmiştir.

Ülkemizde karşılıklar; değer düşüş karşılıkları, borç ve gider karşılıkları ile yedek niteliğindeki karşılıklar şeklinde üç bölümde sınıflandırılmıştır. Tek düzen hesap planındaki **değer düşüklüğü hesapları**, varlıkların gerçek değerleriyle muhasebeleştirilmesi amacıyla kullanılan pasif karakterli aktif hesaplar olup; menkul kıymetler, bağlı menkul kıymetler, iştirakler ve bağlı ortaklıklar sermaye payları, şüpheli alacaklar ve stoklardaki değer düşüş karşılıkları kaydedilmektedir. **Borç ve gider karşılıkları** ise bilanço tarihinde belirgin şekilde ortaya çıkan ancak tutarı veya vadesi kesin olarak bilinmeyen pasif hesaplar olup; vergi ve diğer yasal yükümlülükler, maliyet giderleri, kıdem tazminatları ile diğer borç ve gider karşılıkları kaydedilmektedir (Kaban, 2007: 168-169). Finansal analizde karşılıklarla ilgili yaygın olarak karşılaşılan düzeltme işlemleri şu şekildedir;

3.5.6.1. Menkul Kıymetler ve Sermaye Payları Değer Düşüklüğü

Tek düzen hesap planına göre; menkul kıymetlere yapılan kısa süreli yatırım tutarı dönen varlıklar hesap sınıfı altında yer alan “menkul kıymetler” grubuna kaydedilmektedir. Uzun vadeli yatırımlar ise yönetime katılma hakkına göre; “240-Bağlı menkul kıymetler”, “242-İştirakler” ve “245-Bağlı ortaklıklar” hesaplarına kaydedilmektedir. Bu hesaplarda izlenen yatırımların borsa veya piyasa değerinde önemli ölçüde veya sürekli değer düşüşü olması durumunda oluşacak zararlara karşılık ayrılması için aktifte yer alan ancak pasif karakterli olan “değer düşüklüğü karşılığı” hesapları kullanılmaktadır.

Değeri düşen menkul kıymetlere, iştirakler ile bağılı ortaklıklara karşılık ayrılmaması işletmenin varlıklarını ve karlılığını olduğundan daha fazla göstereceğinden analizde bilançodan arındırılması gereken bir durumdur. Analizde karşılık ayrılmayan değer kayıpları, aktifte kayıtlı olduğu hesaptan ve öz kaynaklardan karşılıklı indirilmektedir.

3.5.6.2. Tahsili Şüpheli Alacaklara Karşılık Ayrılmaması

Vergi Usul Kanununda yargısal hüküm veya kanaat verici bir belge ile tahsil imkanı olmayan alacakların değersiz alacak kabul edileceği ve kayıtlı değerleri ile gider yazılabileceği belirtilmiştir. Aynı kanunun 323. Maddesinde ticari ve zirai faaliyetlerle ilgili olması şartıyla, dava ve icra aşamasında bulunan, protesto ile ya da yazılı olarak birden fazla kez istenilmesine karşın tahsil edilemeyen ve icra takibine değmeyecek kadar küçük olan alacakların şüpheli alacak sayılacağı belirtilmiştir. Bu alacaklar için değerlendirme günündeki tasarruf değeri ile karşılık ayrılmaktadır. Teminatlı olan alacaklarda ise teminatın karşılamadığı kısım (teminat açığı) için karşılık ayrılmaktadır. (VUK, 1961).

Şüpheli ticari alacak karşılıklarında Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile Vergi Usul Kanunu arasında farklılık bulunmaktadır. Vergi Usul Kanununa göre dava aşamasında olan ve yasal takip başlatılan alacaklar için karşılık ayrılırken, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına göre firma tahsil edemeyeceğini düşündüğü tüm alacaklarına karşılık ayırabilir. IFRS uygulayan işletmelerde karşılıklar giderleştirilirken “654-Karşılık giderleri” hesabı yerine “632-Genel Yönetim Giderleri” hesabı kullanılmaktadır. Ayrıca Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına göre alacak ve giderler oluştuğu döneme kaydedilmelidir. Bu nedenle geçmiş dönemlere ait şüpheli ticari alacaklar varsa bunlar genel yönetim giderleri hesabı yerine “570-Geçmiş Yıl Karları veya 580-Geçmiş Yıl Zararları(-)” hesaplarına kaydedilmelidir (Alpman, 2008: 10-12).

Alacak muaccel hale gelmesine rağmen ödenmemesi, alacak senedinin protesto edilmesi, icra işlemlerine/davaya konu olması durumlarında bu alacaklar “128-Şüpheli Ticari alacaklar” hesabına aktarılır ve yukarıda belirtildiği gibi karşılık

ayrılır. Alacakların niteliği de en az bakiyesi kadar önemlidir. İşletmeler yaptıkları mal/hizmet satışından doğan alacakları için güvenilir buldukları ve geçmiş ticari ilişkileri bulunan müşterileriyle açık hesap şeklinde çalışırken, diğerlerinden çek/senet/teminat talep edebilmektedir. Alınan çekler, alacak senetleri ile alıcılar hesaplarında kayıtlı alacakların; bakiye, vade, tahsil kabiliyeti gibi unsurları değerlendirilerek uzun süredir bu hesaplarda bekleyen alacaklar için karşılık ayrılıp ayrılmadığı sorgulanmalıdır. Finansal analizde piyasa istihbaratı sonucu tahsil imkanı olmadığı görülen veya uzun süredir aynı hesaplarda izlenen alacaklar, kayıtlı olduğu hesaplardan (Alınan çekler, Alıcılar, Alacak senetleri, Diğer Çeşitli Alacaklar) ve öz kaynaklardan karşılıklı olarak indirilmektedir.

3.5.6.3. Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı Ayrılmaması

Stoklarda zaman içerisinde çeşitli nedenlerle değer kayıpları yaşanabilmektedir. Bu değer kayıplarının karşılık ayrılması yoluyla giderleştirilmesi mümkündür. Değeri düşen ancak karşılık ayrılmayan stokların tespit edilmesi durumunda gerekli düzeltme işlemi yapılmalıdır (Akgüç, 1984: 47).

Takdir Komisyonunca tespit edilen ve karşılık giderlerine kaydedilen değer düşüşleri kanunen kabul edilen gider niteliğindedir. Değeri düşen stoklara ilişkin emsal bedel tespiti de mutlaka kanunlarla yetkilendirilmiş olan komisyonlarca yapılmalıdır. Aksi durumda bu karşılıklar kanunen kabul edilmeyen gider niteliğindedir (Özkan ve Uzun Kocamış, 2011: 195). Vergi uygulamasında durum böyle olsa da kredi analizinde analistler takdir komisyonu kararı olsun ya da olmasın stoklarda değer düşüklüğü tespit etmeleri halinde değer kaybını stoklar hesabından indirerek bilançoyu gerçeğe uygun hale getirmektedir.

Tek düzen hesap planında aktifte yer alan ancak pasif karakterli bir hesap olan “158-Stok değer düşüklüğü karşılığı (-)” hesabı bulunmakta olup TDHP açıklamalarında bu hesabın; doğal afetler ve çürüme, kırılma, bozulma, modasının geçmesi gibi nedenlerle stok değerinde ciddi düşüşlerin olması ya da bunların dışındaki nedenlerle piyasa fiyatının düşmesi nedeniyle oluşan zarar durumlarında ayrılacak karşılıklar için kullanılacağı belirtilmiştir (MSUGT, 1992). Çeşitli

nedenlerle değeri düşen stokların bulunduğu ve bu stoklar için karşılık ayrılmadığı finansal analiz yapılırken tespit edilirse; değeri düşen tutar, stoklardan ve öz kaynaklardan indirilmektedir.

3.5.6.4. Tahsil Edilemeyen İştirak/Bağlı Ortaklık Alacakları ve Personelden Alacaklar

İştirakler ve bağlı ortaklıkların faaliyetinin sona ermesi ya da diğer nedenlerle bu şirketlerden olan alacakların tahsil edilemeyeceği kanaatinin güçlenmesi durumunda söz konusu alacak için karşılık ayrılmamışsa ilgili hesaptan (İştiraklerden alacaklar, Bağlı ortaklıklardan alacaklar vs.) ve öz kaynaklardan indirilmelidir. Çeşitli nedenlerle uzun süredir tahsil edilemeyen yüksek bakiyeli personelden alacakların da öz kaynaklardan indirilmesi yerinde olacaktır.

3.5.6.5. Vergi Karşılığının Eksik Ayrılması

Dönem sonunda peşin ödenen geçici vergiler “371-Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri (-)” hesabına aktarılırken, hesaplanan kurumlar vergisi karşılıkları ise “370-Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları” hesabına kaydedilmektedir. Vergi beyannameleri incelendiğinde 370 numaralı hesaptaki karşılıkların fazla ya da eksik ayrıldığı tespit edilmesi durumunda incelenen bilançoda düzeltme yapılmazsa dönem karı finansal analizde yanıltıcı olabilecektir. Karşılığın eksik hesaplandığının tespit edilmesi durumunda eksik hesaplanan vergi tutarı dönem net karından “370-Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları” hesabına aktarılmalıdır (Poyraz, 2010: 132). Bu düzeltme sonrasında aktif toplamı değişmeyecek ancak dönem net karı azalacaktır.

3.6. AKTİFLEŞTİRİLEN GİDERLERİN DÜZELTİLMESİ

Firmalar, bankalardan kredi alabilmek amacıyla mali tablolarında mevzuata aykırı olmayan, ancak kredilendirme aşamasında bankaları yanlış yönlendirebilecek uygulamalara başvurabilmektedir. Aktifleştirme işlemleri de bu uygulamaların başında gelmektedir. Aktifleştirme; gelir tablosunda yer alması gereken bir giderin

karlılığın yüksek gösterilmesi amacıyla gelir tablosunda belirtilmeyip, bilançonun aktifindeki bir hesaba kaydedilmesidir. Genellikle finansman giderleri aktifleştirilmektedir. Aktifleştirme sonucunda firmanın gelir tablosundaki giderleri azalacağından karlılığı artmakta, bilançoda ise kaydedildiği hesap/hesap grubunu (stoklar, dönen varlıklar vs.) ve aktif büyüklüğünü artırmaktadır. Dönen varlıklarda aktifleştirilen giderler likidite oranlarını artırır ve kar ile birlikte öz kaynakları artırır. Sonuç olarak; muhasebe kayıtlarında yapılan tek bir değişiklikle firma olduğundan çok daha iyi bir durumda gösterilmiş olur. Firmanın vergi maliyetini artırması ise aktifleştirmenin firma açısından olumsuz yönüdür. Bununla birlikte kredi temininde güçlük yaşanmaması amacıyla işletmeler daha yüksek vergi yüküne katlanabilmektedir. Aktifleştirme genellikle stoklar ve maddi duran varlıklarda yapılmaktadır (Bodur ve Teker, 2005: 27).

Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı; aktifleştirilen ve işletme açısından bir varlık artışı olarak nitelendirilemeyecek olan tutarlar, finansal analizde aktifte ilgili hesaptan ve öz kaynaklardan karşılıklı olarak indirilmektedir.

3.6.1. Stokların İçerisinde Finansman Giderlerinin Aktifleştirilmesi

Finansman giderleri ve ithal edilen malların kur farkının stok maliyetine yansıtılıp yansıtılmaması konusu 238 sıra no'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde açıklanmıştır. Vergi Usul Kanunu'nda maliyet bedeli; ticari bir malın satın alınması veya değerinin artırılması için yapılan giderlerin toplamı şeklinde tanımlandığından, emtianın satın alınıp stoklara girdiği tarihe kadarki kur farkları maliyete dahil edilir. Stoklara girişinden sonra ortaya çıkacak kur farklarının ise gider yazılması ya da aktifleştirilmesi (stokların maliyetine eklenmesi) mümkündür. Kredi faiz ve komisyonlarının ise dönem sonu stoklarına yansıtılması zorunlu olmayıp, gider yazılması ya da aktifleştirilmesi mükelleflerin takdirine bırakılmıştır (238 Sıra No'lu VUK Genel Tebliği, 1995). Sonuç olarak mevzuat, stokların kayıtlara girdikten sonraki finansman gideri ve kur farklarının aktifleştirilmesi ya da doğrudan gider yazılmasını mümkün kılmıştır.

“TMS 23–Borçlanma Maliyetleri” standardında kısa sürede üretilen stokların veya satışa/kullanıma hazır olarak satın alınan stokların özellikli varlık olmadığı için borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilemeyeceği, olduğu dönemde giderleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ancak yürürlükteki mevzuatımızda özellikli varlık ayrımı yapılmamıştır. Bu nedenle 238 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğine göre; özellikli varlık niteliğinde olmayan stoklara ait borçlanma maliyetleri, istenirse kıymetler aktife girdikten sonra bile aktifleştirilebilir. (Aslanertik ve Yapan, 2010) TMS 23-Borçlanma Maliyetleri standardında **özellikli varlıklar**; “satışa ya da amaçlanan kullanıma hazır hale getirilmesi için uzun bir süreç gerektiren varlıklar” olarak tanımlanmıştır.

Vergi Usul Kanunu finansman giderlerinin stoklar içinde aktifleştirilmesi ya da gelir tablosunda izlenmesi konusunda seçim hakkı verse de, genel olarak analistler dönem karı ve aktif büyüklüğünün doğru analiz edilebilmesi için özellikli varlıklar dışındaki aktifleştirilmiş giderleri bilanço dışına çıkarmayı tercih etmektedir.

Finansman giderlerinin aktifleştirilip aktifleştirilmediğinin kontrolü firma yetkilileri, mali tablo dipnotları ve kullanılan kredi tutarı ile finansman giderlerinin karşılaştırılması yoluyla tespit edilebilir (Acer, 2010: 125). Kullanılan krediler için oluşan finansman maliyetleri eğer gelir tablosunda belirtilmemişse bu durumda maliyetler aktifte yer alan bir varlık üzerine eklenmiş demektir.

Ticari mal alımı için kredi kullanılması ve faiz/komisyon giderlerinin gelir tablosunda belirtilmemesi (aktifleştirilmesi) durumunda borçlanma maliyetleri “153-Ticari mallar” ve “Öz kaynaklardan” karşılıklı indirilmelidir. Aynı tutar gelir tablosundaki “660 ya da 661-Finansman Giderlerine” eklenir (Türkiye İş Bankası Eğitim Müdürlüğü Yayınları, akt. Poyraz, 2010: 106-107). Böylece dönem karı ve aktif toplamı azalmış olacaktır. Eğer bu düzeltme yapılmazsa işletmenin net işletme sermayesi, cari oran, karlılık oranları olduğundan yüksek görünecektir.

3.6.2. Duran Varlıklar İçerisinde Finansman Giderlerinin Aktifleştirilmesi

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları duran varlıkların finansman giderlerinin de stoklarda olduğu gibi ancak “özellikli varlık” olması koşulu ile duran

varlığın kullanıma hazır hale gelmesine kadar geçen sürede aktifleştirilmesine izin vermektedir. Vergi mevzuatı ise finansman giderlerinin duran varlıkların aktife girmesinden sonraki dönemlerde de aktifleştirilmesine izin vermektedir (Bayrak, 2011: 71). Bu nedenle duran varlıklardaki düzeltme işlemleri, stokların içerisinde aktifleştirilen giderlerde yapıldığı gibi yapılmalıdır. Yani aktife girdiği tarihten sonra ilgili duran varlık hesabına eklenen (aktifleştirilen) finansman giderleri, duran varlık hesabından (Binalar vb.) ve öz kaynaklardan indirilir, gelir tablosunda finansman giderleri hesabına eklenir.

3.6.3. Gelecek Aylara/Yıllara Ait Giderler Hesabında Aktifleştirilen Giderler

Tek düzen hesap planına göre; gelecek aylara/yıllara ait giderler hesabı dönemsellik ilkesi gereği harcamaların ait olduğu dönemde giderleştirilebilmesi amacıyla, cari dönem içerisinde ödenen ancak gelecek aylara/yıllara ait olan giderlerin (cari döneme ait olmayan giderler) geçici olarak kaydedildiği bir hesaptır. Bilançonun aktifinde yer alan bu hesapta izlenen giderler ait olduğu döneme girildiğinde ilgili gider hesaplarına aktarılmakta ve dönem karı/zararına yansıtılmaktadır.

Finansal analizde bu hesaplardaki bakiyelerin içeriği kontrol edilerek gerekli düzeltme işlemi yapılmalıdır. Gelecek aylara/yıllara ait giderler hesaplarında yer alan ancak cari ya da geçmiş döneme ait olan giderler ile kanunen kabul edilmeyen giderler öz kaynaklardan indirilmelidir. Banka kredileri ve satıcılar hesaplarında takip edilen borçların gelecek dönemlere ilişkin kur farkları ve faiz ödemeleri gelecek aylara/yıllara ait giderler hesabına kaydedilmişse pasifteki karşılıklarından mahsup edilmelidir (Altuğ, 2010: 90). Düzeltme işleminde bu hesaba kaydedilen bir giderin pasifteki karşılığı bulunamıyorsa öz kaynak düzeltme hesabı kullanılmaktadır. Böylece aktifleştirilmiş olan faiz ödemeleri ve kur farkları gibi giderler bilanço dışına çıkarılmaktadır. Bu giderlerin gelir tablosunda gösterilmesi ile de dönem karındaki yapay artış engellenmiş olacaktır.

3.6.4. Sigorta Ve Kuruluş/Örgütlenme Giderlerinin Aktifleştirilmesi

Türk Ticaret Kanununun 74. Maddesinde “Aktifleştirme Yasağından” bahsedilmiş ve TMS’de aksi belirtilmedikçe işletmenin kuruluşu ve öz kaynak

sağlanması için yapılan harcamaların, bedelsiz elde edilen maddi olmayan duran varlıkların ve sigorta giderlerinin aktifleştirilemeyeceği belirtilmiştir (TTK, 2011: Madde 74). Vergi mevzuatında ise kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirilmesinin isteğe bağlı olduğu belirtilmiştir. (VUK, 1961: Madde 282) Tek düzen hesap planı açıklamalarında kuruluş ve örgütlenme giderleri “*İşletmenin kurulması, yeni bir şubenin açılması, işlerin sürekli olarak genişletilmesi için yapılan ve karşılığında maddi bir değer elde edilmeyen giderlerin aktifleştirilmeleri durumunda izlendiği hesaplar*” şeklinde tanımlandığından maddi bir değer katmayan bu giderlerin bilançodan arındırılması gerekir. Dolayısıyla finansal analizde, aktifleştirilen kuruluş ve örgütlenme giderleri ile ilgili döneme ait sigorta giderleri bilançodan çıkarılarak gelir tablosuna aktarılmaktadır.

3.6.5. Ar-Ge Giderlerinin Aktifleştirilmesi

Araştırma için yapılan harcamalar yapıldığı dönemde giderleştirilmelidir. Çünkü araştırma faaliyetlerinin amacına ulaşp ulaşmayacağı belli değildir. **Geliştirme** harcamaları ise geliştirme faaliyetleri bitene kadar aktifleştirilmeli, çalışma tamamlandığında ise fayda sağlanacak dönemlerle ilişkilendirilerek amortisman yoluyla gidere dönüştürülmelidir (Öğredik, 2005). Yapılan harcamaların işletmeye herhangi bir zaman diliminde gelir sağlamasının mümkün olmadığı düşünülüyorsa, bu giderlerin aktifte yer alması doğru olmayacaktır. Dolayısıyla aktiften arındırılarak gelir tablosunda bir gider unsuru olarak yer almalıdır.

3.6.6. Özel Maliyetler Hesabında Aktifleştirilen Giderler

Rutin bakım, onarım ve temizlik giderleri haricinde, gayrimenkullerin değerini artırmak amacıyla katlanılan giderler bu gayrimenkulün maliyet bedeline eklenmektedir. Kiralanan gayrimenkuller için yapılan bu tür giderler de kiracı tarafından özel maliyet bedeli olarak değerlendirilir. Yapılan harcama hem tamir hem de değer artırıcı bir harcama ise maliyete eklenecek kısım ayrı gösterilir. (VUK, 1961: Madde 272) Kiralanan gayrimenkulün maliyetine eklenerek aktifleştirilen bu giderler “264-Özel Maliyetler” hesabında izlenmektedir.

Özel maliyetler, genellikle dekorasyon harcamaları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Kiralanan gayrimenkul kira süresi sonunda mülk sahibine bırakıldığından, yapılan giderler işletmeye katkısı bakımından değerlendirmelidir. Özel maliyetler kaleminde yer alan ancak işletmeye artık fayda sağlamayan giderler varlık olarak nitelendirilemeyeceğinden gelir tablosuna aktarılmalıdır. Örneğin; işletme yeni açacağı bir şube için kiraladığı binaya tadilat masrafı yapmış ve istenen ciroya ulaşamadığı için bu şubeyi kapatmışsa, kiralanan gayrimenkule yapılan masraflar artık bir varlık olarak değerlendirilemez ve bilançodan arındırılarak giderleştirilmesi gerekir.

3.6.7. Muhasebeleştirilemeyen Giderlerin Bilançodan Arındırılması

Çeşitli nedenlerle gider hesaplarına aktarılamayan harcamaların bilançonun aktifinde bir hesapta kayıtlı olduğu tespit edilirse analistlerce bilançodan arındırılmaktadır. İşletmenin belgelendiremediği bir gideri “195-İş Avansları” veya “131-Ortaklardan Alacaklar” hesabına kaydetmesi bu duruma örnek verilebilir. Analizde işletmeye geri dönüşü olmayacağı tespit edilen bu giderler aktifteki ilgili hesaptan ve öz kaynaklardan indirilmektedir.

3.7. FİKTİF İŞLEMLER

Yapılan çeşitli muhasebe kayıtlarıyla ya da yapılması gereken kayıtların yapılmaması yoluyla, işletmenin sahip olduğu varlıklar, sermaye veya karlılığında sanal olarak artış sağlayan ve mali tabloları değerlendiren kişileri yanıltmaya yönelik işlemler, fiktif işlemler başlığı altında aşağıda anlatılmıştır.

3.7.1. Fiktif Ödenmiş Sermaye

Bankalar tarafından yapılan kredi analizlerinde, mali yapı ve öz sermaye yeterliliği önemli bir konu olup, öz sermaye yetersizliği nedeniyle kredi talepleri reddedilebilmektedir. Bu nedenle birçok firma sermaye artırımı yoluna gitmektedir. Hesap planında ödenmiş sermaye; sermaye ve ödenmemiş sermaye hesaplarından oluşmaktadır. Ödenmemiş sermaye hesabı aktif karakterli bir hesap olması nedeniyle

mevcut öz kaynak toplamını azaltan bir hesaptır. Sermaye taahhüt edildiğinde “500-Sermaye” hesabına alacak, “501-Ödenmemiş Sermaye (-)” hesabına ise borç kaydedilmektedir. Taahhüt edilen tutarın ödenmesi durumunda ise; ödenme durumuna göre kasa, banka, ticari mallar, arsa vb. aktif hesaplara borç kaydı verilirken ödenmemiş sermaye hesabına alacak kaydı verilmekte ve böylece öz kaynak toplamı artırılmaktadır.

Sermaye artırımını sonrasında ortaklardan alacaklar hesabı kullanılarak fiktif sermaye artışı yapılabilenekte olup, sermayenin güçlendirilmesi amacıyla kayıtlar üzerinde artış sağlanmakta ancak kasaya eklenen sermaye, başka bir varlığa dönüştürülmeksizin ortaklardan alacaklar hesabına çekilmektedir. Yani gerçek bir sermaye artışı yapılmaksızın sadece kayıtlar üzerinde artış sağlanmaktadır (Erdağ, 2013). Şirket ortakları tarafından taahhüt edilen sermayenin aynı ya da nakdi şekilde önce aktifte bir hesaba alınarak ödenmiş gösterilmesi, sonrasında da başka kayıtların arkasına gizlenerek işletmeden geri çekilmesi durumlarında işletme dışına çıkarılan tutarlar analizde ilgili aktif hesap ve ödenmiş sermayeden indirilmektedir.

3.7.2. Karşılıklı İştirak Durumu ve Fiktif Sermaye Artışı

İki firma birbirinin karşılıklı olarak sermayedarı ise; iştirakler ve sermaye hesaplarındaki aynı firmaya ait tutarlar birbirinden mahsup edilmelidir. Çünkü iki firmanın aynı tutarda ve karşılıklı olarak birbirlerine sermaye artırımını yapması durumunda işletmeye reel olarak kaynak girişi olmadığı halde her iki firmanın da öz kaynak ve aktif toplamı artmaktadır (Poyraz, 2010: 114). Örneğin; (A) firmasının iştiraki (B) firmasına 100.000 TL sermaye artırımını yapması, (B) Firmasının da iştiraki (A) firmasına 100.000 TL sermaye artırımını yapması durumunda iki firmanın muhasebe kayıtları şu şekilde olacaktır;

1. (A) Firmasının (B) Firmasına ortak olması:

(A) Firmasının muhasebe kayıtları:

-----/-----		
242 İştirakler (B Firması)	100.000	
102 Banka		100.000

(B) Firmasının muhasebe kayıtları:

-----/-----		
102 Banka	100.000	
500 Öz kaynaklar (A Firması)		100.000
-----/-----		

2. (B) Firmasının (A) Firmasına ortak olması:

(A) Firmasının muhasebe kayıtları:

-----/-----		
102 Banka	100.000	
500 Öz kaynaklar (B Firması)		100.000

(B) Firmasının muhasebe kayıtları:

-----/-----		
242 İştirakler (A Firması)	100.000	
102 Banka		100.000
-----/-----		

(A) firmasının hesapları:

242-İştirakler
100.000

102-Bankalar
100.000
100.000

500-Sermaye
100.000

(B) firmasının hesapları:

242-İştirakler
100.000

102-Bankalar
100.000
100.000

500-Sermaye
100.000

Yapılan işlemler sonucunda her iki firmanın bilançosundaki artışlar ise şu şekilde oluşacaktır ;

A Firmasının bilançosundaki artış			
Aktif		Pasif	
İştirakler (B Firması)	100.000	Özkaynak (B Firması)	100.000

B Firmasının bilançosundaki artış			
Aktif		Pasif	
İştirakler (A Firması)	100.000	Özkaynak (A Firması)	100.000

Görüldüğü üzere her iki firmanın da öz kaynakları ve aktif toplamı 100.000 TL artmasına karşın fiilen bir kaynak girişi meydana gelmemiştir. Çünkü yapılan yevmiye kayıtları sonunda banka hesap bakiyesi her iki firmada da aynı kalmıştır. Yani her iki işletmeye de aslında fiili bir para girişi olmamıştır. Bu nedenle analizde iştirakler ve öz kaynaklar hesaplarında aynı firmaya ait olan karşılıklı tutarlar indirilmekte, böylece öz kaynakların ve aktifin olduğundan daha fazla görünmesi (fiktif sermaye artışı) engellenmektedir.

3.7.3. Hatır Çeki Alınması

Herhangi bir ticari ilişkiye dayanmayan çeklere hatır çeki adı verilmektedir. Hatır çekleri finansal durumu kötü olan firmalar tarafından kullanılmakta olup ciro yoluyla başka firmalara veya bankalara devredilmekte böylece finansman sağlanabilmektedir. Hatır çekleri aktifte alınan çekler, pasifte ise diğer çeşitli borçlar hesaplarına kaydedildiği için bilanço toplamını büyütmektedir (Kaya, 2013: 23).

Gerçek bir borç-alacak niteliği taşımayan hatır çekleri, genellikle finansal olarak kötü durumda olan firmalar tarafından kullanıldığından özellikle dikkat edilmesi gereken bir durumdur. Bankalar verilen krediler karşılığında müşterilerden ticari çek veya senetlerini teminat olarak vermelerini talep edebilir. Bu nedenle bazı firmalar ellerinde yeterli çek/senet bulunmaması nedeniyle genellikle ticari ilişki içinde olduğu firmalardan hatır çeki talep ederek bunları bankaya teminat olarak vermektedir. Kredinin geri ödenmemesi durumunda bankanın teminat olarak aldığı

çeki yasal yollarla tahsil yetkisi bulunduğundan, hatır çeki veren firma açısından da oldukça riskli bir işlemdir.

Hatır çeki ile ilgili firmalar tarafından yapılan muhasebe işlemleri şu şekildedir (Toroslu, 1997: 59-60);

Hatır çeki alan firma tarafından yapılacak muhasebe kaydı:

_____ / _____

101-Alınan Çekler

336-Diğer Çeşitli Borçlar

Hatır çeki alınması

_____ / _____

336-Diğer Çeşitli Borçlar

100-Kasa

Hatır çekinin ödenmesi

_____ / _____

Hatır çeki veren firma tarafından yapılacak muhasebe kaydı:

_____ / _____

136-Diğer Çeşitli Alacaklar

336-Diğer Çeşitli Borçlar

Hatır çeki verilmesi

_____ / _____

336-Diğer Çeşitli Borçlar

136-Diğer Çeşitli Alacaklar

Hatır çekinin firmadan geri alınması

_____ / _____

Teminata alınan çeklerin firmanın iştiğal konusu ile uyumlu olması önemlidir. Hatır çeki alan firmanın mizanlarında kayıtlı olmayan firmalara ait olan yani hiçbir ticari ilişkisi bulunmayan bir firma tarafından keşide edilen bir çekin hatır çeki olma ihtimali yüksektir. Hatır çeki alındığının tespit edilmesi durumunda finansal analizde söz konusu tutar “101-Alınan Çekler” ve “336-Diğer Çeşitli Borçlar” hesaplarından karşılıklı olarak indirilmektedir.

3.7.4. Faturasız Satışlardan Kaynaklı Stok Şişkinlikleri Bulunması

Faturalı mal alan firmalarda faturasız satış yapıldığında stoklar kaydi olarak eritilemediğinden fiziki durumla muhasebe kayıtlarındaki durum arasında mutabakatsızlık oluşur. Genellikle kayıt dışı satışlar nedeniyle elde edilen gelir “331-Ortaklara Borçlar” hesabı kullanılarak muhasebeleştirilmektedir. Bu nedenle kayıtlarda bulunan ancak fiilen mevcut olmayan fiktif stoklar ve ortaklara borçların, “153-Ticari Mallar” ve “331-Ortaklara Borçlar” hesaplarından karşılıklı indirilmesi gerekir. Ortaklara Borçlar hesap bakiyesinin yetersiz olması durumunda ise aradaki fark öz kaynaklardan indirilir (Acer, 2010: 125). Yapılan düzeltme işlemi dönen varlık ve KVKYK toplamını değiştirmesi nedeniyle, stok devir hızı ve likidite oranları başta olmak üzere birçok oranı etkilemektedir.

3.7.5. Ortaklardan Alacaklara İşletilen Faiz Gelirleri

Vergi kanunları ve mahkeme kararları gereğince şirkete ait paraların faizsiz olarak ortakların şahsi ihtiyaçlarında kullanılması, şirket tarafından ortağı sunulan bir finansman hizmeti kabul edilir ve adlandırılarak emsal faiz tutarı (firmanın kullandığı kredilere uygulanan faiz) ile bu faiz üzerinden hesaplanacak katma değer vergisinin ortağı faturalandırılması gerekir. Çünkü kar güdüsüyle kurulan şirketin atıl durumda olan bu kaynaklarını gelir getiren işlerde kullanması beklenir. Bu nedenle ortakların şahsi parasal ihtiyaçlarını finansal kurumlardan elde etmesi daha doğru bir yoldur (Güler, 2014).

Ortaklardan alacaklara faiz uygulanması durumunda; bu işlemin “131-Ortaklardan alacaklar” hesabına borç, “679-Diğer Olağan dışı gelir ve karlar” ya da “642-Faiz Gelirleri” hesaplarına da alacak verilerek muhasebeleştirildiği görülmektedir. Ortaklardan alacaklar için işletilen faiz gelirleri vergilendirme amacıyla dönem karını artırmakta olup, reel ticari faaliyetlerden kaynaklanmaması nedeniyle genellikle analist tarafından gelir tablosundan arındırılmaktadır. Böylece dönem karının yanıltıcı olması engellenmektedir.

3.7.6. Ortaklardan Alacaklardaki Bakiyenin Başka Hesaplarda Gizlenmesi

Vergi mevzuatı gereğince kasa ve ortaklardan alacaklar hesabındaki yüksek bakiyelerin adetlendirilmesi ve KDV hesaplanması gerekmektedir. Denetim elemanları tarafından kasada kaynağı tespit edilemeyen fazlalıklar ortaklardan alacaklar hesabına aktarılmaktadır. Vergi incelemelerinde şirket açısından sorun teşkil etmemesi amacıyla, bazı muhasebeciler tarafından bu hesaplardaki bakiyeler başka aktif kalemleri (alacak senetleri, verilen sipariş avansları, iş avansları vb.) içerisine gizlenebilmektedir. Kayıt dışı satışlar karşılığında müşterilerden alınan çek ve senetler ile ortaklar tarafından borç kapatılmış gibi gösterilmekte ve ortaklardan alacaklar hesap bakiyesi düşürülmeye çalışılmaktadır (Şevkin, 2011: 173).

Satın alınan bina, arsa gibi bir duran varlığın maliyet değerinin üzerinde bir bedelle bilançoya kaydedilmesi de ortaklardan alacaklarda yer alan bakiyenin gizlenmesi için kullanılan bir yöntemdir. Böylece ortaklardan alacaklar hesabındaki yüksek bakiye duran varlık maliyeti gibi gösterilerek bu hesaba aktarılabilir. Böyle bir durumda fiktif olarak maliyete eklenen tutarlar analizde ilgili hesaptan ve öz kaynaklardan indirilmektedir.

3.8. NİTELİK DÜZELTMELERİ

Bilanço usulüne göre defter tutan işletmelerin faaliyet sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir bir şekilde muhasebeleştirilmesi, mali tablolardaki verilerin tutarlı ve karşılaştırılabilir olması ile tekdüzeliğin sağlanarak denetimin kolaylaştırılması amacıyla Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) yayınlanmış ve tek düzen hesap planı (TDHP) çerçevesi oluşturularak, kullanılacak hesaplar tek tek tanımlanmıştır. Tekdüzeliğin sağlanması ve herkesin aynı tablolar üzerinden benzer sonuçlara ulaşması için, muhasebe kayıtları TDHP açıklamaları ve TFRS çerçevesinde yapılmalıdır. Analiz yapılırken de yanlış kullanıldığı tespit edilen hesaplar doğru hesaplara aktarılmalıdır.

3.8.1. Gelir Tablosundaki Kalemlerin Düzeltilmesi

Gelir tablosunda yer alan hesapların doğru kullanımı firmanın karını ana faaliyetlerinden mi yoksa diğer faaliyetlerinden mi elde ettiğinin tespiti açısından

önem taşır. Dolayısıyla tabloda yer alan hesaplar TDHP açıklamaları kapsamında incelenerek gerekli aktarmalar yapılmaktadır.

İhraç kayıtlı satışlar uygulamada “600-Yurtiçi satışlar” ya da “601-Yurtdışı satışlar” hesaplarına kaydedilebilmektedir. Mallar imalatçı tarafından ihraç edilmek üzere ihracatçıya teslim edilmekte ve üç ay içerisinde ihracatın gerçekleşmesi durumunda tecil edilen katma değer vergisi terkin edilebilmektedir. Bu yönüyle yurtiçi satışlardan farklı bir süreci olduğundan “601-Yurtdışı satışlar” hesabının kullanımı daha uygun ve daha yaygındır (Öğredik, 2012). İhraç edilmek üzere imalatçılar tarafından ihracatçılara yapılan satışlar, analizde “600-Yurtiçi Satışlar” hesabından “601-Yurtdışı satışlar” hesabına aktarılmaktadır.

Arızı (geçici) gelir veya giderler firma karlılığını olumlu ya da olumsuz olarak saptırabilir. Analistlerin karlılık değerlendirmesinde bu etmenleri de dikkate alması gerekir (Akgüç, 1984: 103). Firmanın aktifindeki bir menkul/gayrimenkul satışı sonrasında elde edilen gelir, brüt satışlar içerisinde kaydedilmişse firmanın ana faaliyetlerinden gelir oluşturma kapasitesi olduğundan daha yüksek görünecek ve yanıltıcı olacaktır. Çünkü duran varlıkların satışı arızı bir kazanç olup, gelecek dönemlerde tekrarlanmayacaktır. Bu nedenle yurtiçi satışlara kaydedilen ancak diğer satışlardan elde edilen gelirler, “679-Diğer olağan dışı gelir ve karlar” hesabına aktarılmaktadır.

Dönemsellik ilkesi gereği, cari dönem gelirlerine kaydedilmiş olan önceki dönemlere ait gelirler “671-Önceki dönem gelir ve karları” hesabına, giderler ise “681-Önceki dönem gider ve zararları (-)” hesabına aktarılmaktadır.

Vergi mevzuatı gereği ortaklardan alacaklara faiz hesaplanmışsa gelir tablosunda genellikle “679-Diğer Olağan dışı gelir ve karlar” ya da “642-Faiz Gelirleri” hesaplarına kaydedilmektedir. Vergilendirme amacıyla ortaklardan alacaklara işletilen bu faiz gelirleri dönem karını artırmakta olup, reel ticari faaliyetlerden kaynaklanmaması nedeniyle genellikle analist tarafından gelir tablosundan arındırılmaktadır.

Bazı firmalar finansman giderlerini maliyete ekleyerek stok tutarını ve dönem karını olduğundan daha yüksek gösterme eğilimindedir. Bu firmaların gelir tablolarında gerekli düzeltmeler yapılmalıdır (Akgüç, 1984: 101). Firmanın memzuç sorguları incelendiğinde dönem içinde kredi ödemesi yapıldığı görülüyorsa ödenen faizlerin de (özellikli varlıklar için aktifleştirilen kredi faizleri hariç) gelir tablosunda yer alması gerekir. Dönem içinde kredi ödemesi yapılmasına rağmen katlanılan finansman giderlerinin gelir tablosunda belirtilmemesi (aktifleştirilmesi) karlılığı olduğundan yüksek göstermektedir. Bu nedenle aktifleştirilen faiz giderleri, bilançodan arındırılarak gelir tablosundaki finansman giderleri kalemine ilave edilmektedir. Konuyla ilgili detaylı açıklama “Aktifleştirilen giderlerin düzeltilmesi” başlığı altında yapılmıştır. Aktifleştirilmemesi gereken sigorta, kuruluş ve örgütlenme, araştırma giderleri gibi harcamalar da bilançodan arındırılarak gelir tablosunda ilgili gider hesaplarına eklenmektedir.

3.8.2. Leasing ile Firma Mülkiyetine Geçen Duran Varlıklar

Finansal kiralama yoluyla edinilen ve taksit ödemeleri tamamlanarak firma mülkiyetine geçen finansal kiralamaya konu duran varlıklar, analistler tarafından “260-Haklar” hesabından ilgili duran varlık hesabına (Bina, tesis, makine ve cihazlar vb.) aktarılmaktadır.

3.8.3. Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı

Yapılmakta olan yatırımlar hesabı, bir maddi duran varlığın edinilmesi sürecinde yapılan ödemelerin toplandığı bir maliyet oluşturma hesabıdır. Burada toplanan maliyet, iş tamamlandığında bu hesaptan ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılır. Hesap bakiyesi; yapımı veya satın alma süreci devam eden maddi duran varlıkların o tarihe kadar olan maliyetini ifade eder (Sevilengül, 2008: 443).

Yapılmakta olan sabit varlıklar için yapılan harcamalar “verilen avanslar” hesabına kaydedilmiş ise bu durumda arındırma işlemi yapılmayacaktır. Özellikle duran varlıklar için yapılan avans ödemeleri, dönen varlıklar kümesindeki bir alacak hesabında toplanmış ise dönen varlıklardan çıkarılıp, duran varlıklara aktarılması gerekir. Çünkü alacak olarak görünen bu tutarlar nakit olarak tahsil edilmeyecek,

işletmeye duran varlık şeklinde geri dönecektir. Bu düzeltme işlemi likidite tahlilinde önem arz eder (Durmuş ve Arat, 2000: 141).

“258-Yapılmakta olan yatırımlar” hesabında izlenen ancak tamamlanmış olan varlıklar ilgili duran varlık hesabına aktarılmalıdır. Yapılmakta olan yatırımlar için verilen avanslar, dönen varlıklar içerisinde kaydedilmişse duran varlıklar altına alınmalıdır.

3.8.4. Ticari Olmayan Alacak ve Borçlar

Ticari alacaklar içinde yer alan ve faaliyet konusu ile ilgili olmayan alacaklar diğer alacaklar hesabına aktarılmalıdır (Berk, 2015: 453). Tek düzen hesap planında esas faaliyet konusuyla ilgili mal ve hizmet satışından kaynaklanan kısa vadeli alacaklar “12-Ticari alacaklar” hesap grubunda izlenirken, ortaklardan, iştiraklerden ve personelden alacaklar ile ticari olmayan işlemlerden olan alacaklar ise “13–Diğer Alacaklar” grubunda sınıflandırılmaktadır. Bu nedenle esas faaliyet konusu dışındaki alacaklar, vadesine ve niteliğine göre bu gruptaki ilgili hesaplara aktarılmaktadır. Benzer şekilde “32-Ticari borçlar” hesap grubunda bulunan ve ticari bir nedene dayanmayan borçlar da “33-Diğer borçlar” grubuna aktarılmaktadır.

3.8.5. Gayri Nakdi Kredilerin Mali Borçlarda İzlenmesi

Gayri nakdi krediler firmanın bir edimini taahhüt eden ve henüz nakde dönüşmemiş krediler olması nedeniyle bilanço dışı hesaplarda (nazım hesaplarda) gösterilmektedir. Muhasebe hataları nedeniyle banka kredileri hesaplarında gösterilen gayri nakdi krediler analizde doğru hesaplara aktarılmakta ya da bilanço dışına çıkarılmaktadır. Örneğin; firma teminat mektubu karşılığında satıcıdan mal aldığı ve kayıtlarını “153-Ticari Mallar” hesabına borç, “300-Banka kredileri” hesabına alacak şeklinde hatalı yaptığında, firmanın henüz nakde dönüşmüş banka kredisi bulunmadığı için mali borçları olduğundan daha yüksek görünecek ve yanıltıcı olacaktır. Oysaki burada teminat mektubu, satıcı için bir tür teminattır. Yani banka, vade geldiğinde alıcı tarafından borç ödenmezse teminat mektubunda yazan tutarı satıcı firmaya ödeyeceğine dair taahhüt vermektedir. Bu nedenle analistler

teminat mektubu karşılığında mal alınması durumunda pasifte banka kredilerinde izlenen mektup tutarını “321-Borç senetleri” hesabına aktarmaktadır. Teminat mektupları ise nazım hesaplarda/dipnotlarda belirtilmektedir.

3.8.6. Blokeli Mevduatın İlgili Hesaplara Aktarımı

Yapılan sözleşme gereği bankada blokeli mevduat tutulması durumunda, mevduat banka onayı alınmadan serbestçe kullanılamadığından bilançoda dönen varlıklardan bağlı değerlere aktarılmalıdır (Akgüç, 1984: 39). Firma aktifinde kayıtlı olup da gayri nakdi krediler için ya da ortakların şahsi kredileri için teminat verilen mevduatlar, analistler tarafından “102-Bankalar” hesabından “126/226-Verilen depozito ve teminatlar” hesabına aktarılmaktadır. Firma dışındaki üçüncü kişiler lehine bloke edilen mevduatla ilgili olarak ise; teminat verilen firmanın kredibilitesini tamamen kaybetmesi, blokeli mevduatın krediye mahsup edilmesinin söz konusu olması gibi durumlarda ise bankalar hesabındaki tutar analizde öz kaynaklardan düşülmektedir.

3.8.7. Senetli/Teminatlı Alacakların Sınıflandırılması

Alacakların senetli ve senetsiz olarak dağılımı ve geçmiş dönemlere göre değişimi de üzerinde durulması gereken bir konudur. Senetsiz alacakların senetli alacaklara göre nispeten artması, rekabet gücünün zayıfladığı ya da satış gücünün yaşandığının göstergesi olabilir. Senetli alacaklar; iskonto yoluyla vadesinden önce nakde çevrilebilmesi, alacağın kanıtlanması, hızlı takip başlatılabilmesi ve ciro ile başka borçların ödenebilmesi bakımından senetsiz alacaklara göre daha avantajlıdır (Akgüç, 1984: 43-44).

Tek düzen hesap planında senetsiz alacaklar “Alıcılar” hesabında izlenmekte iken senetli alacaklar “Alacak senetleri” hesabında izlenmektedir. Alacakların senet ya da teminata bağlanması durumunda karşı tarafla yaşanabilecek hukuki ihtilaflarda bu belgeler üzerinden hızlı icrai işlem yapılabilir. Bu nedenle finansal analizde alacaklar teminatlı/senetli olup olmamalarına göre alıcılar veya alacak senetleri hesaplarına aktarılmaktadır.

3.8.8. Tahsil İçin Bankaya Verilen Vadeli Senet ve Çekler

Firmalar ellerinde bulunan ileri tarihli çek ve senetleri tahsil edilmek üzere bankalara devredebilmektedir. Burada amaç, senet ya da çekin vadesinden önce nakde dönüştürülmesi değildir. Borçlunun başka şehirde olması, güvenlik nedeniyle kasada kıymetli evrakın bulundurulmak istenmemesi, vade takibinin güçlüğü, ödenmeme durumunda senedin protesto işleminin banka tarafından yaptırılması gibi nedenlerle işletmeler bu yolu tercih etmekte, müşterilerinden aldıkları çek ve senetleri tahsilata aracılık etmek üzere bankalara ciro etmektedir. Vade geldiğinde de borçludan tahsil edilmesi durumunda senet tutarı alacaklının bankadaki hesabına kaydedilmektedir. Tahsilat sağlanana kadar banka yalnızca saklama hizmeti sunmaktadır. Yani çek ve senet tutarının vadeden önce firma hesabına yatırılması (iskonto/iştira kredisi kullanılması) söz konusu değildir. Dolayısıyla analistler bankalar hesabında izlenen ancak henüz nakde dönüşmemiş (tahsil amacıyla bankaya verilen ve ödeme vadesi gelmeyen) ileri tarihli çek ve senet bedellerini alacak senetleri hesabına aktarmaktadır.

3.8.9. Canlı Varlıkların Muhasebe Kayıtları

Canlı varlıkların muhasebe kayıtlarında ve değerlendirme işlemlerinde tek düzen hesap planı ile “TMS-41 Tarımsal Faaliyetler” standardı arasında farklılıklar bulunmaktadır. Tek düzen hesap planına göre; bir yıldan uzun süre işletmede tutulması planlanan canlı varlıklar (damızlık olarak tutulanlar ile süt, yün gibi ürün veren canlı varlıklar) duran varlık hesap grubunda izlenmektedir. Besi hayvanları ise yetiştirilip satılmak amacıyla işletmede tutulduğundan uygulamada “151-Yarı mamüller” hesabında takip edilmekte, olgunlaştıklarında da “152-Mamüller” hesabına aktarılmaktadır. Yetişmekte olan canlı varlıklar ise henüz olgunlaşmayan ancak olgunlaştığında ürünlerinden sürekli olarak faydalanılması ve işletmede bir yıldan fazla olarak tutulması planlanan varlıklardır. Yetişmekte olan canlı varlıklar uygulamada “258-Yapılmakta olan yatırımlar” hesabına kaydedilmekte, ürün verecek hale geldiklerinde de “256-Diğer maddi duran varlıklar” veya “255-Demirbaşlar” hesaplarına aktarılmaktadır (Özulucan ve Deran, 2008: 3).

“TMS-41 Tarımsal Faaliyetler” standardının uygulanması için TDHP’de canlı varlık hesap grubu oluşturulması gerekmektedir. Canlı varlıklar sürekli değişmekte ve değişimleri ölçülüp yönetilebilmektedir. Bu özelliği nedeniyle stoklardan ayrılmaktadır ve ayrı bir hesap grubunda izlenmelidir. Canlı varlıklar için TDHP’de boş olan 16 ve 21 hesap grubu aşağıdaki gibi kullanılabilir (Akdoğan ve Sevilengül, 2007: 45-46).

16 Canlı Varlıklar (Biyolojik Varlıklar)

- 160 Tarla Bitkileri
- 161 Bahçe Bitkileri
- 162 Canlı Kümes Hayvanları
- 163 Canlı Su Hayvanları
- 164 Canlı Büyükbaş Hayvanlar
- 165 Canlı Küçükbaş Hayvanlar
- 168 Diğer Canlı Varlıklar
- 169 Canlı Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)

21 Canlı Varlıklar (Biyolojik Varlıklar)

- 210 Meyve Ağaçları
- 211 Meyve Vermeyen Ağaçlar
- 212 Canlı Kümes Hayvanları
- 213 Canlı Su Hayvanları
- 214 Canlı Büyükbaş Hayvanlar
- 215 Canlı Küçükbaş Hayvanlar
- 218 Diğer Canlı Varlıklar
- 219 Canlı Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)

Canlı varlıklardan elde edilen yumurta, et, meyve gibi ürünler ise 15-Stoklar hesap grubunda izlenmelidir (Akdoğan ve Sevilengül, 2007: 56). Zirai ürünlerdeki değerlendirme farklarında “649-Diğer Olağan Gelir ve Karlar” ile “659-Diğer Olağan Gider ve Zararlar (-)” hesaplarının kullanımı önerilmektedir (Yazan, 2010: 46).

Yukarıda belirtilen açıklamalar doğrultusunda tarımsal faaliyette bulunan işletmelerdeki canlı varlıklar işletmede tutulma sürelerine göre dönen ya da duran varlık altına alınmalıdır. MSUGT'ye göre hazırlanan tek düzen hesap planında henüz canlı varlıklar için ayrı bir sınıflandırma bulunmadığından TFRS'ye uygun mali tablo hazırlamayan işletmelerde, besi hayvanları ile tarımsal ürünler "15-Stoklar" hesap grubunun ilgili alt hesaplarına, bir yıldan uzun tutulması planlanan damızlık ve süt hayvanları ile ağaçlar ise "25-Maddi Duran Varlıklar" hesap grubuna aktarılmalıdır.

3.8.10. İleri Tarihli Verilen Çeklerin Borç Senetleri Hesabına Alınması

Çek aslında bir ödeme aracı olmasına karşın uygulamada ileri tarihli çek (vadeli çek) keşide edilebilmektedir. Çeklerin ne amaçla keşide edildiği de aktarma işleminde önem arz etmektedir. Eğer faaliyet konusuyla ilgili ticari bir iş nedeniyle (hammadde, mal alımı vs.) ileri tarihli bir çek keşide edilmişse bu durumda "103-Verilen Çekler ve ödeme emirleri (-)" hesabından "321/421-Borç senetleri" hesabına, duran varlık alımı için vadeli çek keşide edilmesi durumunda ise "336-Diğer çeşitli borçlar" hesabına aktarılmalıdır (Demiral, 2012: 70). Verilen çekler ve ödeme emirleri hesabı aktif düzenleyici pasif karakterli bir hesaptır. Bu nedenle yapılan düzeltme işlemi aktif ve pasif toplamını artıracaktır. İleri tarihli verilen çeklerin borç senetleri hesabına aktarılması likidite ve mali yapı oranları başta olmak üzere birçok oranın daha sağlıklı analizine imkan sağlayacaktır.

3.8.11. Menkul Kıymetlerin Bankalar Hesabında İzlenmesi

Bono, tahvil, yatırım fonu gibi menkul kıymet niteliği taşıyan yatırım araçlarının bankalar hesabında izlendiğinin tespit edilmesi durumunda bu tutarlar "11-Menkul Kıymetler" hesap grubuna alınmalıdır (Poyraz, 2010: 90).

3.8.12. İnşaat Firmalarında Yapılacak Düzeltmeler

İnşaat taahhüt işi, başka kişi ya da kurum adına yapılan inşaatın bir sözleşmeye bağlı olarak hizmet bedeli karşılığında yapılması ve teslim edilmesidir. Yıllara yaygın inşaat taahhüt işleri, tamamlanması bir yıldan fazla süren işlerdir.

Özel inşaat işletmeleri (Yap-Sat) ise faaliyetlerini kendi adına yapmaktadır. Bu nedenle faaliyetleri hizmet değil, üretim faaliyetidir. Bu tür işletmeler yaptıkları inşaatları bitmeden ya da bittikten sonra kar amacıyla satmaktadır. İnşaat taahhüt firmaları ile yap-sat türündeki özel inşaat firmalarının süreçleri, hukuki düzenlemeleri ve vergilendirme yöntemleri birbirinden farklı olduğundan, değerlendirme işlemleri ve dönem karının belirlenmesi de birbirinden farklıdır (Coşkun ve Güngörmüş, 2008: 215).

Tek düzen hesap planına göre yıllara yaygın inşaat taahhüt işi yapan firmaların; devam eden inşaatlara ait maliyetleri “170-Yıllara yaygın inşaat ve onarım maliyetleri” hesabına, hakediş usulüyle elde ettikleri gelirleri ise “350-Yıllara yaygın inşaat ve onarım hakedişleri” hesaplarına kaydedilir. İnşaat tamamlandığında da 170 nolu hesaptaki maliyetler “622-Satılan hizmet maliyeti” hesabına, 350 nolu hesaptaki hakedişler ise “600-Yurtiçi satışlar” hesabına devredilir. Yani kar ya da zararın muhasebeleştirilmesi için inşaatın tamamlanması beklenmektedir. TMS-11 İnşaat sözleşmeleri standardında ise; gelir tablosuna aktarım için inşaatın tamamen bitirilmesi beklenmemekte, tamamlanma derecesine göre gelirler ve giderler yıl sonunda gelir tablosuna aktarılarak kar ya da zarar ortaya konmaktadır. Bu nedenle standarda göre kayıt tutulması durumunda 170 ve 350 nolu hesapların kullanımına gerek kalmamaktadır (Güngörmüş ve Boyar, 2008).

Uluslararası muhasebe standartlarına göre mali tablolarını oluşturmayan firmaların finansal analizinde aşağıda belirtilen düzeltme işlemleri yapılmaktadır;

İNŞAAT TAHHÜT FİRMALARINDA bilanço tarihi itibarıyla hakedişi yapılan işlerle ilgili olan harcamalar henüz faturalandırılmadığı için taşeronlara verilen avanslar, iş avansları gibi hesaplar altında izlenebilmektedir. Bu harcamalardan devam eden ve hakedişi yapılmış işlere ait olanlar, “170-Yıllara yaygın inşaat ve onarım maliyetleri” hesabına aktarılmalıdır. Devam eden ancak hakedişi yapılmamış olanlar ise hakedişi yapılmamış harcamalar hesabında izlenmelidir. Tamamlanmış işlerle ilgili olan harcamalar ise öz kaynaklardan düşülmelidir. Hakediş usulü ile işlemeyen (taahhüt işi olmayan) yap-sat ve kat karşılığı inşaat türündeki işlerle ilgili harcamalar ise kısa

vadede getiri sağlayacaksa “152-Mamüller” hesabına, bir yıldan uzun sürede nakde dönüşecekse bu durumda da diğer duran varlıklar hesaplarına aktarılmalıdır (Poyraz, 2010: 108).

Bilanço tarihi itibarıyla taahhüt firmasınınca düzenlenen ancak hakediş ödemesini gerçekleştiren işveren tarafından onaylanmayan alacaklar “350/358-Yıllara yaygın inşaat ve onarım hakedişleri” hesabından indirilmelidir (Altuğ, 2010: 76).

Taahhüt firmalarının bilançolarında “180-Gelecek aylara ait giderler” hesabında kayıtlı olan ve kanunen kabul edilmeyen ya da aktifleştirilen giderlerin, devam eden ve hakedişi alınan işlerle ilgili olanları “170-Yıllara yaygın inşaat ve onarım maliyetleri” hesabına aktarılır (Altuğ, 2010: 90).

Taahhüt firmalarının yıllık net satışları, incelenen hesap döneminde bilançonun pasifine eklenen hakedişlerin (inşaatın tamamlanmaması nedeniyle henüz gelir tablosuna aktarılmayan dönem içinde yapılan istihkakların) gelir tablosundaki ciroya (net satışlara) eklenmesiyle hesaplanmaktadır (Poyraz, 2010: 55).

BEŞİNCİ BÖLÜM

BİLANÇO VE GELİR TABLOSUNDAKİ DÜZELTME İŞLEMLERİNİN ORAN ANALİZİNE ETKİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

1. FİRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Paketleme ürünlerinin imalat ve satışını gerçekleştiren (X) firması, faal durumda olan bir fabrika binasını 1.150.000 TL'ye satın alarak 02.01.2015 tarihinde faaliyete başlamıştır. Satın alınan fabrika içerisinde bulunan kullanılmış makineler için de ayrıca 280.000 TL ödenmiştir. Dönem başında işletmede hammadde, mamul ya da mal stoku bulunmamaktadır. Firma 2.000.000 TL sermaye ile kurulmuş ancak sermaye artışları ile 3.000.000 TL ödenmiş sermayeye ulaşmıştır. Ortaklık yapısı beş ortağın eşit sermaye paylarından oluşmaktadır. Hammadde alımları çek/senet karşılığı 5-6 ay vade ile, satışlar ise yine çek/senet karşılığı ortalama 70-110 gün arası vade ile gerçekleştirilmektedir. Üretim maliyetlerinin %70'e yakını hammadde maliyeti oluşturmaktadır. Ana hammadde, plastik granül ve emülsiyon boyalardan oluşmaktadır. Bunun dışındaki önemli maliyet kalemleri ise enerji ve işgücüdür. Yıl içinde üretimde kullanılmak üzere 435.630 TL değerinde üç adet yeni makine alımı ile pazarlama ve dağıtım faaliyetlerinde kullanılmak üzere 773.500 TL değerinde taşıt alımları gerçekleştirilmiştir. İşletmeyle birlikte devralınan 45.000 TL değerindeki bir makine de yenileme nedeniyle yıl içinde satılmıştır. Satışların % 35'i (A) Ltd.Şti.'ne yapılmaktadır. Geri kalan satışlar ise toptan ve perakende olarak çeşitli firmalara yapılmaktadır. (B) Bankasında fabrika binasının ipoteği karşılığında 2.500.000 TL kredi limiti ve 1.193.025 TL kısa vadeli ve 562.313 TL uzun vadeli olmak üzere toplam 1.755.338 TL nakdi riski bulunmaktadır. Firma bağımsız denetime tabi değildir.

2. DÜZELTİLMEMİŞ BİLANÇO VE GELİR TABLOSU

Firmanın düzeltilmemiş yıl sonu mali tabloları şu şekildedir;

31.12.2015 Tarihli Düzeltilmemiş Bilanço (Aktif)

Kod	Hesap Adı	Bakiye	Yüzde
	AKTİFLER	8.805.146	100%
1	DÖNEN VARLIKLAR	5.882.379	67%
10	Hazır Değerler	1.070.536	12%
100	Kasa	130.890	1%
101	Alınan Çekler	854.573	10%
102	Bankalar	85.073	1%
12	Ticari Alacaklar	1.274.048	14%
120	Alıcılar	716.748	8%
121	Alacak Senetleri	557.300	6%
13	Diğer Alacaklar	38.990	0%
131	Ortaklardan Alacaklar	3.210	0%
136	Diğer Çeşitli Alacaklar	35.780	0%
15	Stoklar	2.911.931	33%
150	İlk Madde ve Malzeme	1.132.912	13%
151	Yarı Mamuller	532.998	6%
152	Mamuller	988.752	11%
159	Verilen Sipariş Avansları	257.269	3%
18	Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkuk.	33.568	0%
180	Gelecek Aylara Ait Giderler	33.568	0%
19	Diğer Dönen Varlıklar	553.306	6%
190	Devreden Katma Değer Vergisi	553.103	6%
196	Personel Avansları	203	0%
2	DURAN VARLIKLAR	2.922.767	33%
22	Ticari Alacaklar	323.653	4%
220	Alıcılar	323.653	4%
25	Maddi Duran Varlıklar	2.433.566	28%
252	Binalar	1.150.000	13%
253	Tesis, Makine ve Cihazlar	670.630	8%
254	Taşıtlar	773.500	9%
255	Demirbaşlar	7.754	0%
257	Birikmiş Amortismanlar (-)	-168.319	-2%
26	Maddi Olmayan Duran Varlıklar	12.863	0%
260	Haklar	1.708	0%
264	Özel Maliyetler	11.195	0%
268	Birikmiş Amortismanlar (-)	-40	0%
28	Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkuk.	152.685	2%
280	Gelecek Yıllara Ait Giderler	152.685	2%

31.12.2015 Tarihli Düzeltilmemiş Bilanço (Pasif)

Kod	Hesap Adı	Bakiye	Yüzde
	PASİFLER	8.805.146	100%
3	KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	5.033.719	57%
30	Mali Borçlar	914.880	10%
300	Banka Kredileri	914.880	10%
32	Ticari Borçlar	3.746.338	43%
320	Satıcılar	1.772.372	20%
321	Borç Senetleri	1.422.468	16%
329	Diğer Ticari Borçlar	551.499	6%
33	Diğer Borçlar	123.082	1%
331	Ortaklara Borçlar	9.328	0%
335	Personele Borçlar	22.344	0%
336	Diğer Çeşitli Borçlar	91.411	1%
34	Alınan Sipariş Avansları	212.385	2%
340	Alınan Sipariş Avansları	212.385	2%
36	Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	36.139	0%
360	Ödenecek Vergi ve Fonlar	29.072	0%
361	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	7.068	0%
370	Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı	30.635	0%
371	Dönem Karı Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükler (-)	-30.635	0%
38	Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkuk.	894	0%
381	Gider Tahakkukları	894	0%
4	UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	650.555	7%
40	Mali Borçlar	562.313	6%
400	Banka Kredileri	562.313	6%
42	Ticari Borçlar	70.000	1%
420	Satıcılar	70.000	1%
44	Alınan Avanslar	18.242	0%
440	Alınan Avanslar	18.242	0%
5	ÖZ KAYNAKLAR	3.120.872	35%
50	Ödenmiş Sermaye	3.000.000	34%
500	Sermaye	3.000.000	34%
59	Dönem Net Karı (Zararı)	120.872	1%
590	Dönem Net Karı	120.872	1%

31.12.2015 Tarihli Düzeltilmemiş Gelir Tablosu

6	GELİR TABLOSU	
60	Brüt Satışlar	8.051.294
600	Yurtiçi Satışlar	7.891.355
602	Diğer Gelirler	159.940
61	Satış İndirimleri (-)	-108.941
610	Satıştan İadeler (-)	-86.942
611	Satış İskontoları (-)	-21.999
	NET SATIŞLAR	7.942.353
62	Satışların Maliyeti (-)	-7.012.373
620	Satılan Mamuller Maliyeti (-)	-7.012.373
	BRÜT SATIŞ KARI / ZARARI	929.980
63	Faaliyet Giderleri (-)	-775.790
631	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	-420.280
632	Genel Yönetim Giderleri (-)	-355.510
	FAALİYET KARI / ZARARI	154.190
64	Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar	821
646	Kambiyo Karları	821
65	Diğer Faaliyet. Olağan Gider ve Zararlar (-)	-2.366
653	Komisyon Giderleri (-)	-25
656	Kambiyo Zararları (-)	-2.341
66	Finansman Giderleri (-)	-1.357
660	Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	-1.357
	OLAĞAN KAR / ZARAR	151.288
67	Olağandışı Gelir ve Karlar	226
679	Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	226
68	Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	-8
689	Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	-8
	DÖNEM KARI / ZARARI	151.507
69	Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yük. Karşılık. (-)	-30.635
692	Dönem Net Karı/Zararı	120.872

3. DÜZELTME İŞLEMLERİ

3.1.DÜZELTME İŞLEMLERİ TABLOSU

Firmanın mali tabloları üzerinde yapılan düzeltme işlemleri düzeltme tablosu oluşturularak özetlenmiştir. Tabloda; indirim, aktarım ve ekleme yapılan hesaplarla birlikte düzeltme gerekçeleri ve düzeltilen tutarlar da belirtilmiştir.

DÜZELTME İŞLEMLERİ TABLOSU						
Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
1	Memzuç	Diğer borçlar hesabına kaydedilen şirket kredi kartı borçları, mali borçlar hesap grubuna alınmıştır.	336-Diğer Çeşitli Borçlar	309-Diğer Mali Borçlar	Aktarım	91.411
2	Memzuç	Kayıtlardaki kısa vadeli banka kredileri bakiyesi ile dönem sonu tarihli memzuç sorgusundaki bakiyenin uyuşmaması nedeniyle, fark tutarı KV banka kredileri ve memzuç fark hesabına eklenmiştir.	300-Banka Kredileri	Memzuç Farkları Hesabı	Ekleme	186.734
3	Vade	İleri tarihli alınan çekler, alacak senetleri hesabına aktarılmıştır.	101-Alınan Çekler	121-Alacak Senetleri	Aktarım	854.573
4	Vade	Kısa vadede tahsil edilecek olan alacak tutarı, duran varlıklardan dönen varlıklara aktarılmıştır.	220-Alıcılar	120-Alıcılar	Aktarım	17.300
5	Ters Bakiye	Mizanda alıcılar hesabının alt hesaplarında (A) Ltd.Şti.'ne ait alacak kalanına (ters bakiye) rastlanması nedeniyle, ilgili tutar Alıcılar hesabından alınan sipariş avansları hesabına aktarılmıştır.	120-Alıcılar	340-Alınan Sipariş Avansları	Ekleme	35.000

DÜZELTME İŞLEMLERİ TABLOSU						
Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
6	Mahsuplaşma	Ticari borç ve alacaklar arasında aynı vadeli ve karşılıklı borç-alacakların bulunması nedeniyle bilançodaki gereksiz şişkinliğin önlenmesi amacıyla karşılıklı mahsuplaştırılmıştır.	120-Alıcılar	320-Satıcılar	İndirim	78.800
7	Nicelik	Belgelendirilemeyen bir gider ödemesi nedeniyle muhasebe kayıtlarına yansıtılmayan ve kasada fiziken bulunmayan tutar kasa hesabından indirilmiştir.	100-Kasa	Özkaynak Düzeltme Hesabı	İndirim	120.000
8	Karşılık	Alıcılar hesabında yer alan (B) Ltd.Şti.'nden olan alacağın şirketin iflas etmesi nedeniyle tahsil imkanı kalmamıştır. Alacak için karşılık ayrılmaması nedeniyle özkaynaklardan indirilmiştir.	120-Alıcılar	Özkaynak Düzeltme Hesabı	İndirim	169.650
9	Aktifleştirme	Kullanılan kredilere ödenen faiz ve komisyon giderleri gelecek yıllara ait giderler hesabında aktifleştirildiğinden bilançodan arındırılmıştır.	280-Gelecek yıllara ait giderler	Özkaynak Düzeltme Hesabı	İndirim	152.685
10	Aktifleştirme	Fabrika binasına ait sigorta prim ödemeleri gelecek aylara ait giderler hesabında aktifleştirildiğinden bilançodan arındırılmıştır.	180- Gelecek aylara ait giderler	Özkaynak Düzeltme Hesabı	İndirim	33.568

DÜZELTME İŞLEMLERİ TABLOSU						
Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
11	Nitelik	İhraç edilmek üzere ihracatçı firmaya teslim edilen mallara ilişkin satış tutarları yurtdışı satışlar hesabına aktarılmıştır.	600-Yurtiçi Satışlar	601-Yurtdışı satışlar	Aktarım	348.150
12	Nitelik	Fabrika satın alındığına işletmede bulunan ikinci el makinenin satışı dolayısıyla elde edilen gelirin yurtiçi satışlarda gösterilmesi nedeniyle, bu satıştan elde edilen gelir diğer olağan dışı gelir ve karlar hesabına aktarılmıştır.	600-Yurtiçi Satışlar	679-Diğer olağan dışı gelir ve karlar	Aktarım	45.000
13	Nitelik	Aktifleştirilen giderler dönem içinde elde edilen kazancın doğru tespit edilebilmesi amacıyla bilançodan arındırıldıktan sonra gelir tablosuna da eklenmiştir.	660-Kısa vadeli borçlanma giderleri (-)	-	Ekleme	186.253
14	Nitelik	Makine alımı nedeniyle borçlanılan tutar satıcılar hesabına kaydedildiğinden diğer çeşitli borçlar hesabına aktarılmıştır.	320-Satıcılar	336-Diğer Çeşitli Borçlar	Aktarım	250.000
15	Nitelik	Senetsiz olan alacaklar alıcılar hesabına aktarılmıştır.	121-Alacak senetleri	120-Alıcılar	Aktarım	53.000

3.2. DÜZELTME SONRASI BİLANÇO VE GELİR TABLOSUNDAKİ BAKİYE DEĞİŞİMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

3.2.1. Aktif Hesaplardaki Bakiye Değişimi

Kod	Hesap Adı	Önceki Bakiye	Önceki Yüzde	Düzeltilme Tutarı	Sonraki Bakiye	Sonraki Yüzde
	AKTİFLER	8.805.146	100%	Düzeltilme	8.472.177	100%
1	DÖNEN VARLIKLAR	5.882.379	67%		5.532.661	65%
10	Hazır Değerler	1.070.536	12%		95.963	1%
100	Kasa	130.890	1%	-120.000	10.890	0%
101	Alınan Çekler	854.573	10%	-854.573	0	0%
102	Bankalar	85.073	1%		85.073	1%
12	Ticari Alacaklar	1.274.048	14%		1.932.471	23%
120	Alıcılar	716.748	8%	-143.150	573.598	7%
121	Alacak Senetleri	557.300	6%	801.573	1.358.873	16%
13	Diğer Alacaklar	38.990	0%		38.990	0%
131	Ortaklardan Alacaklar	3.210	0%		3.210	0%
136	Diğer Çeşitli Alacaklar	35.780	0%		35.780	0%
15	Stoklar	2.911.931	33%		2.911.931	34%
150	İlk Madde ve Malzeme	1.132.912	13%		1.132.912	13%
151	Yarı Mamuller	532.998	6%		532.998	6%
152	Mamuller	988.752	11%		988.752	12%
159	Verilen Sipariş Avansları	257.269	3%		257.269	3%
18	Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkuk.	33.568	0%		0	0%
180	Gelecek Aylara Ait Giderler	33.568	0%	-33.568	0	0%
19	Diğer Dönen Varlıklar	553.306	6%		553.306	7%
190	Devreden Katma Değer Vergisi	553.103	6%		553.103	7%
196	Personel Avansları	203	0%		203	0%
2	DURAN VARLIKLAR	2.922.767	33%		2.752.782	32%
22	Ticari Alacaklar	323.653	4%		306.353	4%
220	Alıcılar	323.653	4%	-17.300	306.353	4%
25	Maddi Duran Varlıklar	2.433.566	28%		2.433.566	29%
252	Binalar	1.150.000	13%		1.150.000	14%
253	Tesis, Makine ve Cihazlar	670.630	8%		670.630	8%
254	Taşıtlar	773.500	9%		773.500	9%
255	Demirbaşlar	7.754	0%		7.754	0%
257	Birikmiş Amortismanlar (-)	-168.319	-2%		-168.319	-2%
26	Maddi Olmayan Duran Varlıklar	12.863	0%		12.863	0%
260	Haklar	1.708	0%		1.708	0%
264	Özel Maliyetler	11.195	0%		11.195	0%
268	Birikmiş Amortismanlar (-)	-40	0%		-40	0%
28	Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkuk.	152.685	2%		0	0%
280	Gelecek Yıllara Ait Giderler	152.685	2%	-152.685	0	0%
	Memzuç Farkı	0	0%	186.734	186.734	2%

*Bakiyelerdeki yüzdesel değişimler en yakın tamsayıya yuvarlanmıştır.

Dönen varlıklardaki düzeltme bakiyelerinin yüksek olması nedeniyle, en fazla değişim bu sınıfta olmuştur. Dönen varlıkların aktif içindeki payında büyük bir değişim olmamakla birlikte (-%1,5), alt hesap gruplarındaki değişim dikkat çekicidir. Hazır değerler %12'den %1'e düşerken, ticari alacaklar %14'den %23'e çıkmıştır. Stoklarda ve maddi duran varlıklarda herhangi bir bakiye değişimi olmamakla birlikte aktif toplamındaki değişimden dolayı yüzdesel olarak artış görünmektedir. Gelecek yıllara ait giderler hesabında aktifleştirilen giderler bilançodan arındırılmıştır. Bununla birlikte banka kredileriyle ilgili yapılan düzeltme sonrasında memzuç fark hesabı oluşmuştur.

3.2.2. Pasif Hesaplardaki Bakiye Değişimi

Kod	Hesap Adı	Önceki Bakiye	Önceki Yüzde	Düzeltilme Tutarı	Sonraki Bakiye	Sonraki Yüzde
	PASİFLER	8.805.146	100%		8.472.177	100%
3	KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	5.033.719	57%		5.176.653	61%
30	Mali Borçlar	914.880	10%		1.193.025	14%
300	Banka Kredileri	914.880	10%	186.734	1.101.614	13%
309	Diğer Mali Borçlar	0	0%	91.411	91.411	1%
32	Ticari Borçlar	3.746.338	43%		3.417.538	40%
320	Satıcılar	1.772.372	20%	-328.800	1.443.572	17%
321	Borç Senetleri	1.422.468	16%		1.422.468	17%
329	Diğer Ticari Borçlar	551.499	6%		551.499	7%
33	Diğer Borçlar	123.082	1%		281.671	3%
331	Ortaklara Borçlar	9.328	0%		9.328	0%
335	Personele Borçlar	22.344	0%		22.344	0%
336	Diğer Çeşitli Borçlar	91.411	1%	158.589	250.000	3%
34	Alınan Sipariş Avansları	212.385	2%		247.385	3%
340	Alınan Sipariş Avansları	212.385	2%	35.000	247.385	3%
36	Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	36.139	0%		36.139	0%
360	Ödenecek Vergi ve Fonlar	29.072	0%		29.072	0%
361	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	7.068	0%		7.068	0%
370	Dönem Kar Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı	30.635	0%		30.635	0%
371	Dönem Kar Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükler (-)	-30.635	0%		-30.635	0%
38	Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkuk.	894	0%		894	0%
381	Gider Tahakkukları	894	0%		894	0%
4	UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	650.555	7%		650.555	8%
40	Mali Borçlar	562.313	6%		562.313	7%
400	Banka Kredileri	562.313	6%		562.313	7%
42	Ticari Borçlar	70.000	1%		70.000	1%
420	Satıcılar	70.000	1%		70.000	1%
44	Alınan Avanslar	18.242	0%		18.242	0%
440	Alınan Avanslar	18.242	0%		18.242	0%
5	ÖZ KAYNAKLAR	3.120.872	35%		2.644.969	31%
50	Ödenmiş Sermaye	3.000.000	34%		3.000.000	35%
500	Sermaye	3.000.000	34%		3.000.000	35%
59	Dönem Net Karı (Zararı)	120.872	1%		120.872	1%
590	Dönem Net Karı	120.872	1%		120.872	1%
55	ÖZKAYNAK İNDİRİM (-)	0	0%	-475.903	-475.903	-6%

*Bakiyelerdeki yüzdesel değişimler en yakın tamsayıya yuvarlanmıştır.

Memzuç düzeltmeleri sonucunda pasif içindeki kısa vadeli yabancı kaynaklar payı %57'den %61'e çıkmıştır. Alt hesaplara bakıldığında mali borçlar %4 artarken, ticari borçlar %3 azalmıştır. Makine alımından kaynaklı borçların aktarımı nedeniyle de diğer borçlar hesap grubunda da %2 artış olmuştur. Öz kaynaktan yapılan indirimler sonucunda %35 olan öz kaynak/pasif oranı yüzde %31'e inmiştir. Dolayısıyla firmanın yabancı kaynak kullanımı öz kaynaklardan fazladır. Borçlanma ise ağırlıklı olarak kısa vadeli yapılmıştır.

3.2.3. Gelir Tablosundaki Bakiye Değişimi

Kod	Hesap Adı	Önceki Bakiye	Düzeltilme Tutarı	Sonraki Bakiye
6	GELİR TABLOSU			
60	Brüt Satışlar	8.051.294		8.006.294
600	Yurtiçi Satışlar	7.891.355	-393.150	7.498.205
601	Yurtdışı Satışlar	0	348.150	348.150
602	Diğer Gelirler	159.940		159.940
61	Satış İndirimleri (-)	-108.941		-108.941
610	Satıştan İadeler (-)	-86.942		-86.942
611	Satış İskontoları (-)	-21.999		-21.999
	NET SATIŞLAR	7.942.353		7.897.353
62	Satışların Maliyeti (-)	-7.012.373		-7.012.373
620	Satılan Mamuller Maliyeti (-)	-7.012.373		-7.012.373
	BRÜT SATIŞ KARI / ZARARI	929.980		884.980
63	Faaliyet Giderleri (-)	-775.790		-775.790
631	Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	-420.280		-420.280
632	Genel Yönetim Giderleri (-)	-355.510		-355.510
	FAALİYET KARI / ZARARI	154.190		109.190
64	Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar	821		821
646	Kambiyo Karları	821		821
65	Diğer Faaliyet. Olağan Gider ve Zararlar (-)	-2.366		-2.366
653	Komisyon Giderleri (-)	-25		-25
656	Kambiyo Zararları (-)	-2.341		-2.341
66	Finansman Giderleri (-)	-1.357		-187.610
660	Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	-1.357	-186.253	-187.610
	OLAĞAN KAR / ZARAR	151.288		-79.965
67	Olağandışı Gelir ve Karlar	226		45.226
679	Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	226	45.000	45.226
68	Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	-8		-8
689	Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	-8		-8
	DÖNEM KARI / ZARARI	151.507		-34.746
69	Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yük. Karşılık. (-)	-30.635		-30.635
692	Dönem Net Karı/Zararı	120.872		-65.381

Gelir tablosundaki değişim ise temel olarak aktifleştirilen giderlerin düzeltilmesinden kaynaklanmıştır. Ayrıca makine satışı sonucunda elde edilen gelir ve ihraç kayıtlı satışların cirodan arındırılması sonucunda tabloda değişim olmuştur.

Aşağıda, öncelikle düzeltme işlemleri tablosunda belirtilen 15 adet düzeltmenin oranlara etkisi, ayrı ayrı ve diğer düzeltmelerden bağımsız olarak incelenecektir. Böylece yapılan her bir düzeltme sonucunda hangi oranların ne yönde ve ne kadar değiştiği açık bir şekilde gösterilmiş olacaktır. Sonrasında da tüm düzeltme işlemlerinin oranlara etkisi tablo üzerinde toplu olarak gösterilecektir. Böylece düzeltilmiş ve düzeltilmemiş bilançoların oran analizine etkisi ve düzeltme işlemlerinin önemi açık bir biçimde ortaya konmuş olacaktır.

3.3. DÜZELTME TABLOSUNDAKİ DÜZELTMELERİN ORANLARA
ETKİSİNİN AYRI AYRI İNCELENMESİ

1 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
1	Memzuç	Diğer borçlar hesabına kaydedilen şirket kredi kartı borçları, mali borçlar hesap grubuna alınmıştır.	336-Diğer Çeşitli Borçlar	309-Diğer Mali Borçlar	Aktarım	91.411

1	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,17	1,17	0,00%	-
	Likidite (Asit Test)	0,47	0,47	0,00%	-
	Nakit Oran	0,21	0,21	0,00%	-
	Stok Bağımlılık Oranı	1,36	1,36	0,00%	-
MALİ YAPI ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	54,90%	0,00%	-
	Finansal Kaldıraç	64,56%	64,56%	0,00%	-
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	-
	Sermaye Çarpanı	282,14%	282,14%	0,00%	-
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	77,50%	0,00%	-
	KVYK/Pasif	57,17%	57,17%	0,00%	-
	UVYK/Pasif	7,39%	7,39%	0,00%	-
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	19,99%	9,99%	▲
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	-
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138	138	0,00%	-
	Alacak Devir Hızı	497,11%	497,11%	0,00%	-
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73	73	0,00%	-
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	212	212	0,00%	-
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	183,75%	0,00%	-
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	199	199	0,00%	-
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13	13	0,00%	-
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	3,87%	0,00%	-
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,37%	0,00%	-
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	-
	Net Kar Marjı	1,52%	1,52%	0,00%	-

Diğer borçlar hesabına kaydedilen şirket kredi kartlarının mali borçlar hesap grubuna aktarılması sonucunda sadece KV Mali Borçlar/KVYK oranı %9,99 artmıştır. Diğer oranlarda değişiklik olmamıştır.

Etkileşim tablosu kullanılarak da yapılan düzeltme sonrasında hangi oranlarda değişim olacağı gözlenebilir. Bu tablonun kullanımı, yukarıda belirtilen 1 nolu düzeltme işlemi üzerinden şu şekilde açıklanabilir;

ETKİLEŞİM TABLOSU	LİKİDİTE ORANLARI				MALİ YAPI ORANLARI							
	Cari Oran	Likidite Oranı (Asit Test)	Nakit Oran	Stok Bağımlılık Oranı	Finansman Oranı	Finansal Kaldıraç Oranı	Oto finansman Oranı	Sermaye Çarpanı Oranı	Duran V. /Devamlı Sem.	KVYK /Pasit	UVYK /Pas	KV Mali Borçlar /KVYK
30 Mali Borçlar	▼	▼	▼	▲	▼	▲↓				▲↓	↓	▲↓
33 Diğer Borçlar	▼	▼	▼	▲	▼	▲↓				▲↓	↓	▼

Etkileşim tablosunda yer alan simgeler; düzeltilen hesap gruplarının, sütunlarda yer alan oranların formülündeki yerini göstermektedir. Yani aşağı yönlü oklar hesabın formülün paydasında, yukarı yönlü olan oklar ise formülün payında yer aldığını göstermektedir. Şekilde gösterilen etkileşim tablosu üzerinden KV Mali Borçlar/KVYK oranının bulunduğu sütuna bakıldığında, mali borçlar ve diğer borçlar satırındaki simgelerin birbirinden farklı olduğu, dolayısıyla oranın değişimden etkilendiği görülmektedir. Ancak diğer oranlar için düzeltme yapılan satırlarda (“Mali borçlar” ve “ticari borçlar” satırında) yer alan simgelerin aynı olması nedeniyle, aktarım sonrasında pay/payda toplamı değişmediğinden diğer likidite ve mali yapı oranlarının etkilenmediği görülmektedir. Bu düzeltme işleminde yalnızca bir oran etkilenmiş olup, yapılan düzeltme çeşidine göre birden fazla oranın etkilenmesi mümkündür. Sonuç olarak bu tablo kullanılarak da hangi oranların düzeltme işleminden etkilendiği toplu bir şekilde görülebilmektedir. Ancak etkileşim tablosu aracılığıyla değişimin yüzdesi tespit edilemediğinden oranların yine tek tek hesaplanması gerekecektir.

2 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
2	Memzuç	Kayıtlardaki kısa vadeli banka kredileri bakiyesi ile dönem sonu tarihli memzuç sorgusundaki bakiyenin uyuşmaması nedeniyle, fark tutarı KV banka kredileri ve memzuç fark hesabına eklenmiştir.	300-Banka Kredileri	Memzuç Farkları Hesabı	Ekleme	186.734

2	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,17	1,13	-3,58%	▼
	Likidite (Asit Test)	0,47	0,46	-3,58%	▼
	Nakit Oran	0,21	0,21	-3,58%	▼
	Stok Bağımlılık Oranı	1,36	1,43	4,71%	▲
MALİ YAPİ ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	53,16%	-3,18%	▼
	Finansal Kaldıraç	64,56%	65,29%	1,14%	▲
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	-
	Sermaye Çarpanı	282,14%	288,12%	2,12%	▲
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	77,50%	0,00%	-
	KVYK/Pasif	57,17%	58,06%	1,56%	▲
	UVYK/Pasif	7,39%	7,23%	-2,08%	▼
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	21,10%	16,10%	▲
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	-
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138	138	0,00%	-
	Alacak Devir Hızı	497,11%	497,11%	0,00%	-
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73	73	0,00%	-
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	212	212	0,00%	-
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	183,75%	0,00%	-
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	199	199	0,00%	-
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13	13	0,00%	-
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	3,87%	0,00%	-
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,34%	-2,08%	▼
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	-
	Net Kar Marjı	1,52%	1,52%	0,00%	-

Memzuç farkının düzeltilmesi sonucunda KVYK, aktif ve pasif toplamı artmıştır. Bunun sonucunda da otofinansman ve duran varlık/devamlı sermaye oranı haricinde tüm likidite ve mali yapı oranları değişmiştir. Faaliyet oranlarında ise herhangi bir değişiklik olmamıştır. Aktifin artması, ancak karda herhangi bir değişiklik olmaması nedeniyle de aktif karlılığı azalmıştır.

3 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
3	Vade	İleri tarihli alınan çekler, alacak senetleri hesabına aktarılmıştır.	101-Alınan Çekler	121-Alacak Senetleri	Aktarım	854.573

3	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,17	1,17	0,00%	—
	Likidite (Asit Test)	0,47	0,47	0,00%	—
	Nakit Oran	0,21	0,04	-79,83%	▼
	Stok Bağımlılık Oranı	1,36	1,65	21,56%	▲
MALİ YAPI ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	54,90%	0,00%	—
	Finansal Kaldıraç	64,56%	64,56%	0,00%	—
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	—
	Sermaye Çarpanı	282,14%	282,14%	0,00%	—
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	77,50%	0,00%	—
	KVYK/Pasif	57,17%	57,17%	0,00%	—
	UVYK/Pasif	7,39%	7,39%	0,00%	—
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	18,18%	0,00%	—
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	—
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138	138	0,00%	—
	Alacak Devir Hızı	497,11%	323,88%	-34,85%	▼
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73	113	53,49%	▲
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	212	251	18,56%	▲
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	183,75%	0,00%	—
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	199	199	0,00%	—
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13	52	303,08%	▲
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	3,87%	0,00%	—
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,37%	0,00%	—
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	—
	Net Kar Marjı	1,52%	1,52%	0,00%	—

Düzeltilme sonucunda nakit oran %79,83 oranında düşmüştür. Görüldüğü gibi düzeltme tutarının yüksek olması oranlar üzerinde de büyük etkiye neden olmaktadır. Hazır değerlerdeki azalma nedeniyle stok bağımlılık oranı artmıştır. Ticari alacaklardaki artış nedeniyle alacak devir hızı düşmüş ve alacak tahsil süresi (alacak tahsil süresi ile alacak devir hızı ters orantılı olduğundan) 73 günden 113 güne çıkmıştır. Buna bağlı olarak ortalama etkinlik süresi ve finansman ihtiyacı süresi de artmıştır. Finansman ihtiyacı süresi düzeltme öncesi 13 gün iken düzeltme sonrasında 52 güne çıkmıştır.

4 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
4	Vade	Kısa vadede tahsil edilecek olan alacak tutarı, duran varlıklardan dönen varlıklara aktarılmıştır.	220-Alıcılar	120-Alıcılar	Aktarım	17.300

4	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,17	1,17	0,29%	▲
	Likidite (Asit Test)	0,47	0,48	0,73%	▲
	Nakit Oran	0,21	0,21	0,00%	–
	Stok Bağımlılık Oranı	1,36	1,36	0,00%	–
MALİ YAPI ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	54,90%	0,00%	–
	Finansal Kaldıraç	64,56%	64,56%	0,00%	–
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	–
	Sermaye Çarpanı	282,14%	282,14%	0,00%	–
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	77,04%	-0,59%	▼
	KVYK/Pasif	57,17%	57,17%	0,00%	–
	UVYK/Pasif	7,39%	7,39%	0,00%	–
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	18,18%	0,00%	–
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	–
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138	138	0,00%	–
	Alacak Devir Hızı	497,11%	497,11%	0,00%	–
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73	73	0,00%	–
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	212	212	0,00%	–
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	183,75%	0,00%	–
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	199	199	0,00%	–
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13	13	0,00%	–
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	3,87%	0,00%	–
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,37%	0,00%	–
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	–
	Net Kar Marjı	1,52%	1,52%	0,00%	–

Kısa vadeli ticari alacaklar grubundaki artış nedeniyle cari oran ve likidite oranı artmıştır. Uzun vadeli ticari alacaklardaki azalış sonucunda duran varlık toplamı da azaldığından duran varlık/devamlı sermaye oranı düşmüştür.

5 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
5	Ters Bakıye	Mizanda alıcılar hesabının alt hesaplarında (A) Ltd.Şti.'ne ait alacak bakiyesine (ters bakiye) rastlanması nedeniyle, ilgili tutar Alıcılar hesabından alınan sipariş avansları hesabına aktarılmıştır.	120-Alıcılar	340-Alınan Sipariş Avansları	Ekleme	35.000

5	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,17	1,17	-0,10%	▼
	Likidite (Asit Test)	0,47	0,48	0,77%	▲
	Nakit Oran	0,21	0,21	-0,69%	▼
	Stok Bağımlılık Oranı	1,36	1,37	0,88%	▲
MALİ YAPİ ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	54,57%	-0,61%	▼
	Finansal Kaldıraç	64,56%	64,70%	0,22%	▲
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	—
	Sermaye Çarpanı	282,14%	283,26%	0,40%	▲
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	77,50%	0,00%	—
	KVYK/Pasif	57,17%	57,34%	0,30%	▲
	UVYK/Pasif	7,39%	7,36%	-0,40%	▼
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	18,05%	-0,69%	▼
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	—
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138	138	0,00%	—
	Alacak Devir Hızı	497,11%	486,45%	-2,14%	▼
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73	75	2,19%	▲
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	212	213	0,76%	▲
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	183,75%	0,00%	—
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	199	199	0,00%	—
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13	15	12,41%	▲
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	3,87%	0,00%	—
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,37%	-0,40%	▼
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	—
	Net Kar Marjı	1,52%	1,52%	0,00%	—

Ters bakiyenin düzeltilmesi sonucunda dönen varlıklar, KVYK ve aktif toplamı artmıştır. Çok fazla oran etkilenmesine rağmen düzeltilen tutarın hesap bakiyelerine göre nispeten düşük olması nedeniyle değişim yüzdeleri sınırlı kalmıştır.

6 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
6	Mahsuplaşma	Ticari borç ve alacaklar arasında aynı vadeli ve karşılıklı borç-alacakların bulunması nedeniyle bilançodaki gereksiz şişkinliğin önlenmesi amacıyla karşılıklı mahsuplaştırılmıştır.	120-Alıcılar	320-Satıcılar	İndirim	78.800

6	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,169	1,171	0,23%	▲
	Likidite (Asit Test)	0,474	0,465	-1,77%	▼
	Nakit Oran	0,213	0,216	1,59%	▲
	Stok Bağımlılık Oranı	1,361	1,334	-1,99%	▼
MALİ YAPİ ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	55,68%	1,41%	▲
	Finansal Kaldıraç	64,56%	64,24%	-0,50%	▼
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	–
	Sermaye Çarpanı	282,14%	279,61%	-0,89%	▼
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	77,50%	0,00%	–
	KVYK/Pasif	57,17%	56,78%	-0,68%	▼
	UVYK/Pasif	7,39%	7,46%	0,90%	▲
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	18,46%	1,59%	▲
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	–
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138,2	138,2	0,00%	–
	Alacak Devir Hızı	497,11%	522,90%	5,19%	▲
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73,4	69,8	-4,93%	▼
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	211,6	208,0	-1,71%	▼
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	187,62%	2,11%	▲
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	198,6	194,5	-2,06%	▼
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13,0	13,4	3,71%	▲
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	3,87%	0,00%	–
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,39%	0,90%	▲
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	–
	Net Kar Marjı	1,52%	1,52%	0,00%	–

Ticari alacaklar hesap grubunda yer alan alıcılar ve ticari borçlar hesap grubunda yer alan satıcılar hesaplarındaki karşılıklı borç ve alacakların mahsup edilmesi sonucunda; hesap gruplarıyla birlikte dönen varlık, KVYK, aktif ve pasif toplamı da azalmıştır. Bunun sonucunda 24 orandan 17'si değişmiştir.

7 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
7	Nicelik	Belgelendirilemeyen bir gider ödemesi nedeniyle muhasebe kayıtlarına yansıtılmayan ve kasada fiziken bulunmayan tutar kasa hesabından indirilmiştir.	100-Kasa	Özkaynak Düzeltme Hesabı	İndirim	120.000

7	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,169	1,145	-2,04%	▼
	Likidite (Asit Test)	0,474	0,450	-5,03%	▼
	Nakit Oran	0,213	0,189	-11,21%	▼
	Stok Bağımlılık Oranı	1,361	1,402	3,03%	▲
MALİ YAPI ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	52,79%	-3,85%	▼
	Finansal Kaldıraç	64,56%	65,45%	1,38%	▲
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	-
	Sermaye Çarpanı	282,14%	289,42%	2,58%	▲
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	80,04%	3,29%	▲
	KVYK/Pasif	57,17%	57,96%	1,38%	▲
	UVYK/Pasif	7,39%	7,49%	1,38%	▲
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	18,18%	0,00%	-
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	-
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138,2	138,2	0,00%	-
	Alacak Devir Hızı	497,11%	497,11%	0,00%	-
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73,4	73,4	0,00%	-
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	211,6	211,6	0,00%	-
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	183,75%	0,00%	-
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	198,6	198,6	0,00%	-
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13,0	13,0	0,00%	-
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	4,03%	4,00%	▲
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,39%	1,38%	▲
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	-
	Net Kar Marjı	1,52%	1,52%	0,00%	-

Kasa bakiyesinin düşürülmesi sonucunda cari oran, likidite oranı ve nakit oran azalmış, stoklara olan bağımlılık ise artmıştır. Öz kaynakların azaltılması sonucunda da mali yapı oranları etkilenmiştir. Öz kaynakların ve aktif toplamının azaltılması ancak dönem karında herhangi bir değişiklik yapılmaması nedeniyle (formülün paydası küçüldüğünden) aktif karlılığı ve öz sermaye karlılığı artmıştır.

8 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
8	Karşılık	Alıcılar hesabında yer alan (B) Ltd.Şti.'ne ait olan alacağın şirketin iflas etmesi nedeniyle tahsil imkanı kalmamıştır. Alacak için karşılık ayrılmaması nedeniyle özkaynaklardan indirilmiştir.	120-Alıcılar	Özkaynak Düzeltme Hesabı	İndirim	169.650

8	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,169	1,135	-2,88%	▼
	Likidite (Asit Test)	0,474	0,440	-7,12%	▼
	Nakit Oran	0,213	0,213	0,00%	-
	Stok Bağımlılık Oranı	1,361	1,361	0,00%	-
MALİ YAPİ ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	51,92%	-5,44%	▼
	Finansal Kaldıraç	64,56%	65,82%	1,96%	▲
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	-
	Sermaye Çarpanı	282,14%	292,61%	3,71%	▲
	Duran Varlık / Devamlı Sermaye	77,50%	81,15%	4,71%	▲
	KVYK/Pasif	57,17%	58,29%	1,96%	▲
	UVYK/Pasif	7,39%	7,53%	1,96%	▲
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	18,18%	0,00%	-
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	-
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138,2	138,2	0,00%	-
	Alacak Devir Hızı	497,11%	556,17%	11,88%	▲
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73,4	65,6	-10,62%	▼
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	211,6	203,8	-3,68%	▼
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	183,75%	0,00%	-
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	198,6	198,6	0,00%	-
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13,0	5,2	-60,17%	▼
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	4,10%	5,75%	▲
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,40%	1,96%	▲
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	-
	Net Kar Marjı	1,52%	1,52%	0,00%	-

Değersiz hale gelen alacakların ticari alacaklar hesap grubundan indirilmesi sonucunda aktifte dönen varlıklar azalmıştır. Pasifte ise öz kaynaklar azalmıştır. Likidite oranlarından sadece cari oran ve asit-test oranı azalmıştır. Alacak tahsil süresinin düşmesi nedeniyle finansman ihtiyacı süresi de düşmüştür. Öz kaynakların ve aktifin azalması sonucunda da öz sermaye karlılığı ile aktif karlılığı artmıştır. Öz kaynaklardaki değişim mali yapı oranlarını da etkilemiştir.

9 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
9	Aktifleştirme	Kullanılan kredilere ödenen faiz ve komisyon giderleri gelecek yıllara ait giderler hesabında aktifleştirildiğinden bilançodan arındırılmıştır.	280-Gelecek yıllara ait giderler	Özkaynak Düzeltme Hesabı	indirim	152.685

9	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LIKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,169	1,169	0,00%	-
	Likidite (Asit Test)	0,474	0,474	0,00%	-
	Nakit Oran	0,213	0,213	0,00%	-
	Stok Bağımlılık Oranı	1,361	1,361	0,00%	-
MALİ YAPI ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	52,22%	-4,89%	▼
	Finansal Kaldıraç	64,56%	65,70%	1,76%	▲
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	-
	Sermaye Çarpanı	282,14%	291,51%	3,32%	▲
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	76,55%	-1,23%	▼
	KVYK/Pasif	57,17%	58,18%	1,76%	▲
	UVYK/Pasif	7,39%	7,52%	1,76%	▲
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	18,18%	0,00%	-
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	-
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138,2	138,2	0,00%	-
	Alacak Devir Hızı	497,11%	497,11%	0,00%	-
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73,4	73,4	0,00%	-
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	211,6	211,6	0,00%	-
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	183,75%	0,00%	-
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	198,6	198,6	0,00%	-
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13,0	13,0	0,00%	-
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	4,07%	5,14%	▲
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,40%	1,76%	▲
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	-
	Net Kar Marjı	1,52%	1,52%	0,00%	-

Duran varlık ve öz kaynaklarda değişiklik yapılması nedeniyle likidite oranlarında herhangi bir değişiklik olmamıştır. Buna karşılık öz kaynaklardan yapılan indirim sonucunda yabancı kaynakların, toplam kaynaklar içindeki yüzdesi ve finansal kaldıraç artmıştır. Faaliyet oranlarında herhangi bir değişiklik olmazken, öz sermaye ve aktif karlılığı yükselmiştir.

10 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
10	Aktifleştirme	Fabrika binasına ait sigorta prim ödemeleri gelecek aylara ait giderler hesabında aktifleştirildiğinden bilançodan arındırılmıştır.	180- Gelecek aylara ait giderler	Özkaynak Düzeltme Hesabı	indirim	33.568

10	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,169	1,162	-0,57%	▼
	Likidite (Asit Test)	0,474	0,474	0,00%	–
	Nakit Oran	0,213	0,213	0,00%	–
	Stok Bağımlılık Oranı	1,361	1,361	0,00%	–
MALİ YAPI ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	54,31%	-1,08%	▼
	Finansal Kaldıraç	64,56%	64,80%	0,38%	▲
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	–
	Sermaye Çarpanı	282,14%	284,12%	0,70%	▲
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	78,19%	0,90%	▲
	KVYK/Pasif	57,17%	57,39%	0,38%	▲
	UVYK/Pasif	7,39%	7,42%	0,38%	▲
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	18,18%	0,00%	–
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	–
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138,2	138,2	0,00%	–
	Alacak Devir Hızı	497,11%	497,11%	0,00%	–
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73,4	73,4	0,00%	–
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	211,6	211,6	0,00%	–
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	183,75%	0,00%	–
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	198,6	198,6	0,00%	–
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13,0	13,0	0,00%	–
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	3,92%	1,09%	▲
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,38%	0,38%	▲
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	–
	Net Kar Marjı	1,52%	1,52%	0,00%	–

Düzeltilme sonrasında dönen varlık, öz kaynak, aktif toplamı azalmıştır. Likidite oranlarından yalnızca cari oran azalırken, faaliyet oranlarında herhangi bir değişiklik olmamıştır. Öz kaynakların azaltılması sonucunda yabancı kaynakların pasif toplamındaki payı yüzdesel olarak artmış ve mali yapı oranları etkilenmiştir. Öz kaynaktan yapılan indirim nedeniyle de öz sermaye ve aktif karlılığı artmıştır.

11 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
11	Nitelik	İhraç edilmek üzere ihracatçı firmaya teslim edilen mallara ilişkin satış tutarları yurtdışı satışlar hesabına aktarılmıştır.	600-Yurtiçi Satışlar	601-Yurtdışı satışlar	Aktarım	348.150

11	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,17	1,17	0,00%	-
	Likidite (Asit Test)	0,47	0,47	0,00%	-
	Nakit Oran	0,21	0,21	0,00%	-
	Stok Bağımlılık Oranı	1,36	1,36	0,00%	-
MALİ YAPI ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	54,90%	0,00%	-
	Finansal Kaldıraç	64,56%	64,56%	0,00%	-
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	-
	Sermaye Çarpanı	282,14%	282,14%	0,00%	-
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	77,50%	0,00%	-
	KVYK/Pasif	57,17%	57,17%	0,00%	-
	UVYK/Pasif	7,39%	7,39%	0,00%	-
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	18,18%	0,00%	-
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	-
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138	138	0,00%	-
	Alacak Devir Hızı	497,11%	497,11%	0,00%	-
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73	73	0,00%	-
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	212	212	0,00%	-
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	183,75%	0,00%	-
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	199	199	0,00%	-
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13	13	0,00%	-
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	3,87%	0,00%	-
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,37%	0,00%	-
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	-
	Net Kar Marjı	1,52%	1,52%	0,00%	-

Analistler uygulamada ihraç kayıtlı satışları, yurtiçi satışlardan yurtdışı satışlara aktarmakta olup, yukarıda incelenen 24 orandan hiçbirisi bu düzeltme işlemi sonucunda değişmemiştir. Çünkü brüt satışlar toplamında herhangi bir değişim olmamıştır. Dolayısıyla yapılan düzeltme, kullanıcılara yalnızca satışların yurtiçine mi yoksa yurtdışına mı yapıldığı hakkında bilgi sağlayacaktır. Düzeltmenin herhangi bir oran hesaplamasında etkisi yoktur.

12 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
12	Nitelik	Fabrika satın alındığına işletmede bulunan ikinci el makinenin satışı dolayısıyla elde edilen gelirin yurtiçi satışlarda gösterilmesi nedeniyle, bu satıştan elde edilen gelir diğer olağan dışı gelir ve karlar hesabına aktarılmıştır.	600-Yurtiçi Satışlar	679-Diğer olağan dışı gelir ve karlar	Aktarım	45.000

12	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,17	1,17	0,00%	–
	Likidite (Asit Test)	0,47	0,47	0,00%	–
	Nakit Oran	0,21	0,21	0,00%	–
	Stok Bağımlılık Oranı	1,36	1,36	0,00%	–
MALİ YAPI ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	54,90%	0,00%	–
	Finansal Kaldıraç	64,56%	64,56%	0,00%	–
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	–
	Sermaye Çarpanı	282,14%	282,14%	0,00%	–
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	77,50%	0,00%	–
	KVYK/Pasif	57,17%	57,17%	0,00%	–
	UVYK/Pasif	7,39%	7,39%	0,00%	–
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	18,18%	0,00%	–
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	–
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138	138	0,00%	–
	Alacak Devir Hızı	497,11%	494,29%	-0,57%	▼
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73,4	73,8	0,57%	▲
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	211,6	212,0	0,20%	▲
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	183,75%	0,00%	–
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	199	199	0,00%	–
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13,0	13,4	3,23%	▲
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	3,87%	0,00%	–
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,37%	0,00%	–
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,38%	-28,78%	▼
	Net Kar Marjı	1,52%	1,53%	0,57%	▲

Makine satışı nedeniyle elde edilen gelirin, cirodan dolayısıyla da faaliyet karından indirilmesi nedeniyle faaliyet karlılığı düşmüştür. Net kar marjı; net kar/net satışlar formülüyle hesaplandığından paydada meydana gelen düşüş net kar marjını artırmıştır. Alacak devir hızı ve alacak tahsil süresinin hesaplanmasında da net satışların etkili olması nedeniyle oranlar değişmiştir. Buna karşılık ticari borç ödeme süresi ve stokta bekleme süresi formüllerinin payında “net satışlar” yerine “satışların maliyeti”nin kullanılması nedeniyle bu oranlarda herhangi bir değişim olmamıştır.

13 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
13	Nitelik	Aktifleştirilen giderler dönem içinde elde edilen kazancın doğru tespit edilebilmesi amacıyla bilançodan arındırıldıktan sonra gelir tablosuna da eklenmiştir.	660-Kısa vadeli borçlanma giderleri (-)	-	Ekleme	186.253

13	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,17	1,17	0,00%	-
	Likidite (Asit Test)	0,47	0,47	0,00%	-
	Nakit Oran	0,21	0,21	0,00%	-
	Stok Bağımlılık Oranı	1,36	1,36	0,00%	-
MALİ YAPI ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	54,90%	0,00%	-
	Finansal Kaldıraç	64,56%	64,56%	0,00%	-
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	-
	Sermaye Çarpanı	282,14%	282,14%	0,00%	-
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	77,50%	0,00%	-
	KVYK/Pasif	57,17%	57,17%	0,00%	-
	UVYK/Pasif	7,39%	7,39%	0,00%	-
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	18,18%	0,00%	-
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	-
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138	138	0,00%	-
	Alacak Devir Hızı	497,11%	497,11%	0,00%	-
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73	73	0,00%	-
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	212	212	0,00%	-
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	183,75%	0,00%	-
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	199	199	0,00%	-
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13	13	0,00%	-
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	-2,09%	-154,09%	▼
	Aktif Karlılığı	1,37%	-0,74%	-154,09%	▼
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	-
	Net Kar Marjı	1,52%	-0,82%	-154,09%	▼

Düzeltilmemiş bilançoya göre firmanın 120.872 TL net karı bulunmakta iken, aktifleştirilen finansman giderlerinin “660-Kısa vadeli borçlanma giderleri” hesabına ilave edilmesi sonucunda, düzeltilmiş bilançoya göre firma 65.381 TL zarar etmiştir. Dolayısıyla öz sermaye ve aktif karlılığı ile net kar marjı oranları negatif olmuştur. Görüldüğü gibi aktifleştirilen giderlerin gelir tablosuna eklenmesi sonucunda karlılık oranlarında ciddi bir değişim olmaktadır. Finansman giderlerindeki değişim dönem karını etkilemesine karşın, faaliyet karlılığı üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

14 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
14	Nitelik	Makine alımı nedeniyle borçlanılan tutar satıcılar hesabına kaydedildiğinden diğer çeşitli borçlar hesabına aktarılmıştır.	320-Satıcılar	336-Diğer Çeşitli Borçlar	Aktarım	250.000

14	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,17	1,17	0,00%	–
	Likidite (Asit Test)	0,47	0,47	0,00%	–
	Nakit Oran	0,21	0,21	0,00%	–
	Stok Bağımlılık Oranı	1,36	1,36	0,00%	–
MALİ YAPİ ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	54,90%	0,00%	–
	Finansal Kaldıraç	64,56%	64,56%	0,00%	–
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	–
	Sermaye Çarpanı	282,14%	282,14%	0,00%	–
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	77,50%	0,00%	–
	KVYK/Pasif	57,17%	57,17%	0,00%	–
	UVYK/Pasif	7,39%	7,39%	0,00%	–
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	18,18%	0,00%	–
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	–
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138	138	0,00%	–
	Alacak Devir Hızı	497,11%	497,11%	0,00%	–
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73	73	0,00%	–
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	212	212	0,00%	–
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	196,63%	7,01%	▲
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	199	186	-6,55%	▼
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13	26	100,42%	▲
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	3,87%	0,00%	–
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,37%	0,00%	–
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	–
	Net Kar Marjı	1,52%	1,52%	0,00%	–

Makine alımı nedeniyle borçlanılan tutarın ticari borçlardan diğer borçlar hesap grubuna aktarılması nedeniyle ticari borç devir hızı artmıştır. Ticari borç ödeme süresi ile ticari borç devir hızı ters orantılı olduğundan, borç ödeme süresi 199 günden 186 güne düşmüştür. Yani firmanın satıcı kredilerinden kaynak sağlama imkanı azalmıştır. Bunun sonucunda da finansman ihtiyacı süresi 13 günden 26 güne çıkmıştır.

15 Nolu Düzeltme İşlemi ve Oranlara Etkisi

Sıra	Tür	DÜZELTME GEREKÇESİ	Düzeltilen 1.Hesap	Düzeltilen 2.Hesap	İşlem	Tutar
15	Nitelik	Senetsiz olan alacaklar alıcılar hesabına aktarılmıştır.	121-Alacak senetleri	120-Alıcılar	Aktarım	53.000

15	ORAN	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	1,17	1,17	0,00%	-
	Likidite (Asit Test)	0,47	0,47	0,00%	-
	Nakit Oran	0,21	0,21	0,00%	-
	Stok Bağımlılık Oranı	1,36	1,36	0,00%	-
MALİ YAPI ORANLARI	Finansman Oranı	54,90%	54,90%	0,00%	-
	Finansal Kaldıraç	64,56%	64,56%	0,00%	-
	Otofinansman	0,00%	0,00%	0,00%	-
	Sermaye Çarpanı	282,14%	282,14%	0,00%	-
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	77,50%	77,50%	0,00%	-
	KVYK/Pasif	57,17%	57,17%	0,00%	-
	UVYK/Pasif	7,39%	7,39%	0,00%	-
	KV Mali Borçlar / KVYK	18,18%	18,18%	0,00%	-
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	264,15%	264,15%	0,00%	-
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	138	138	0,00%	-
	Alacak Devir Hızı	497,11%	497,11%	0,00%	-
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	73	73	0,00%	-
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	212	212	0,00%	-
	Ticari Borç Devir Hızı	183,75%	183,75%	0,00%	-
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	199	199	0,00%	-
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	13	13	0,00%	-
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	3,87%	3,87%	0,00%	-
	Aktif Karlılığı	1,37%	1,37%	0,00%	-
	Faaliyet Karlılığı	1,94%	1,94%	0,00%	-
	Net Kar Marjı	1,52%	1,52%	0,00%	-

Senetli alacakların bir kısmının senetsiz alacaklara aktarılması sonucunda “Ticari alacaklar” hesap grubunda herhangi bir bakiye değişikliği olmamış ve oranlar değişmemiştir. Ancak alacakların senetli olması; tahsilat aşamasında hızlı takip yapılabilmesi, alacağın kanıtlanması ve senetlerin vadesinden önce iskonto edilerek nakde çevrilmesi gibi avantajlar sağlamaktadır. Bu nedenle oranlar üzerinde değişikliğe neden olmasa da, mali tabloları inceleyenlerin alacakların niteliğini doğru bir şekilde görebilmesi açısından bu düzeltme işleminin yapılması gerektiği düşünülmektedir.

3.4. YAPILAN TÜM DÜZELTME İŞLEMLERİ SONRASI
ORANLARIN TOPLU OLARAK DEĞİŞİMİ

	ORAN	FORMÜL	Düzeltilme Öncesi Oran	Düzeltilme Sonrası Oran	FARK	
LİKİDİTE ORANLARI	Cari Oran	Dönen Varlık / KVKYK	1,17	1,07	-8,54%	▼
	Likidite (Asit Test)	Hazır Değer+MK+Alacaklar / KVKYK	0,47	0,40	-15,66%	▼
	Nakit Oran	Hazır Değer+MK / KVKYK	0,21	0,02	-91,28%	▼
	Stok Bağımlılık Oranı	(KVKYK-Hazır değerler-Likit varlıklar) / Stoklar	1,36	1,74	28,20%	▲
MALİ YAPI ORANLARI	Finansman Oranı	Özkaynak / KVKYK+UVYK	54,90%	45,39%	-17,33%	▼
	Finansal Kaldıraç	KVKYK+UVYK/Pasif	64,56%	68,78%	6,54%	▲
	Otofinansman	(Kar Yedekleri-Birikmiş Zararlar)/Ödenmiş Sermaye	0,00%	0,00%	0,00%	-
	Sermaye Çarpanı	Aktif / Özkaynak	282,14%	320,31%	13,53%	▲
	Duran Varlık /Devamlı Sermaye	Duran Varlık /UVYK+Özkaynaklar	77,50%	83,53%	7,79%	▲
	KVKYK/Pasif	KVKYK/Pasif	57,17%	61,10%	6,88%	▲
	UVYK/Pasif	UVYK/Pasif	7,39%	7,68%	3,93%	▲
	KV Mali Borçlar / KVKYK	KV Mali Borçlar / KVKYK	18,18%	23,05%	26,80%	▲
FAALİYET ORANLARI	Stok Devir Hızı	Satışların Maliyeti / (Ort. Stoklar -Verilen sip.avansları)	264,15%	264,15%	0,00%	-
	Stokta Bekleme Süresi (Gün)	365/Stok Devir Hızı	138	138	0,00%	-
	Alacak Devir Hızı	Net Satışlar/Ort. Ticari Alacaklar	497,11%	352,75%	-29,04%	▼
	Alacak Tahsil Süresi (Gün)	365/Alacak Devir Hızı	73	103	40,93%	▲
	Ortalama Etkinlik Süresi (Gün)	ATS+SBS	212	242	14,20%	▲
	Ticari Borç Devir Hızı	Satışların Maliyeti/ Ort. Ticari Borçlar	183,75%	201,07%	9,43%	▲
	Ticari Borç Ödeme Süresi (Gün)	365/ Ticari Borç Devir Hızı	199	182	-8,62%	▼
	finansman ihtiyacı süresi (Gün)	ATS + SBS - TBÖS	13	60	363,98%	▲
KARLILIK ORANLARI	Özsermaye Karlılığı	Vergi sonrası Net Kar / Özkaynak	3,87%	-2,47%	-163,82%	▼
	Aktif Karlılığı	Vergi sonrası Net Kar / Aktif	1,37%	-0,77%	-156,22%	▼
	Faaliyet Karlılığı	Faaliyet Karı / Net Satışlar	1,94%	1,38%	-28,78%	▼
	Net Kar Marjı	Vergi sonrası Net Kar / Net Satışlar	1,52%	-0,83%	-154,40%	▼

Yapılan 15 adet düzeltme sonucunda otofinansman, stok devir hızı ve stokta bekleme süresi dışında tüm oranlar değişmiştir. Otofinansman oranında herhangi bir

değişim olmamasının nedeni, firmanın bir yıllık geçmişi olması nedeniyle henüz kar yedeklerinin ve geçmiş yıl zararının bulunmamasıdır. Formülün pay kısmında yer alan değerlerde bakiye olmaması nedeniyle otofinansman oranı hesaplanamamıştır. Stokta bekleme süresi ise stok devir hızı üzerinden hesaplanmaktadır. “Stoklar ve satışların maliyeti” hesaplarında herhangi bir düzeltme yapılmaması nedeniyle stokta bekleme süresinde de herhangi bir değişim olmamıştır.

Düzeltilme sonrasında likidite oranları düşmüş ve kısa vadeli borçların ödenebilmesi için stoklara olan bağımlılık artmıştır. Cari oran, birin üstünde olduğundan net işletme sermayesi halen pozitifdir. Ancak stokların dönen varlıklar içindeki payı yüksek olduğundan firma borçlarını ödeyebilmek için stoklarına aşırı bağımlı durumdadır. Satışlarda yaşanacak bir olumsuzluk kısa vadeli borçların ödenmesinde sorunlara neden olabilir. Düzeltmeler sonrasında nakit oran % 91 oranında azalmış ve hazır değerlerin aktifteki payı % 12’den % 1’e düşmüştür. İşletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilmesi için stoklar 1,7 kez satılmalıdır. Yapılan düzeltmeler likidite oranlarını kredi verenler açısından olumsuz etkilemiştir.

Yabancı kaynak kullanımı yaklaşık olarak % 65’den % 69’a çıkmıştır. Öz kaynakların pasif toplamı içindeki payı da % 35’den % 31’e düşmüştür. Dolayısıyla yabancı kaynak kullanımı öz kaynaklardan daha fazladır. İşletmenin duran varlık/devamlı sermaye oranı, düzeltme öncesine göre yükselmesine karşın, duran varlıklar halen devamlı sermayeyle (UVYK + öz kaynak) finanse edilmektedir. Duran varlık finansmanında kısa vadeli yabancı kaynak kullanılmaması olumlu bir durumdur. İşletmenin borçlarının büyük kısmı kısa vadelidir. Kısa vadeli yabancı kaynakların pasif toplamındaki payı % 61 iken, uzun vadeli borçların payı ise yaklaşık % 8’dir. Kısa vadeli borçlar içinde bankalara olan borçların oranı %23’dür ve oran memzuç düzeltmeleri nedeniyle artmıştır. Ancak yine de işletme finans kurumları yerine satıcı kredilerinden daha fazla faydalanmakta, yani vadeli mal alımları ile kendisine finansman kaynağı oluşturmaktadır. Normal şartlar altında bankalardan edinilen kaynakların finansman maliyetinin satıcı kredilerinden yüksek olması nedeniyle bu durum işletme açısından olumlu yorumlanabilir.

İşletmenin alacaklarını ortalama tahsil süresi düzeltme öncesinde 73 gün iken, düzeltme sonrasında 103 güne çıkmıştır. Bunun en büyük nedeni ise analizde ileri tarihli çeklerin alacak senetleri hesabına alınmasıdır. Stokta bekleme süresinde herhangi bir değişiklik olmadığından ortalama etkinlik süresi de alacak tahsil süresindeki artış kadar yani 30 gün artmıştır. Alacakların tahsil süresinin uzaması işletme açısından olumsuz bir durumdur. Bununla birlikte ticari borçları ödeme süresi 199 günden 182 güne inmiştir. Yani işletme daha kısa periyodlarla borçlarını ödemek zorundadır. Alacak tahsil süresi uzarken, borç ödeme süresinin kısalması finansman ihtiyacı süresini, yani yabancı kaynak ihtiyacını artırmıştır. Düzeltme öncesinde 13 günlük finansman ihtiyacı hesaplanırken, düzeltme sonrasında bu oran 60 güne çıkmıştır. Daha fazla yabancı kaynak kullanımı daha yüksek finansman maliyeti anlamına geleceğinden karlılık olumsuz etkilenebilir.

Düzeltilmemiş bilançoya göre firmanın 120.872 TL net karı bulunmakta iken, aktifleştirilen finansman giderlerinin gelir tablosuna eklenmesi sonucunda 65.381 TL zarar ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla öz sermaye ve aktif karlılığı ile net kar marjı oranları negatife dönmüştür. Aktifleştirilen giderlerin bilançodan arındırılarak gelir tablosuna eklenmesi sonucunda karlılık oranları tamamen değişmiştir. Buna karşın faaliyet karlılığındaki düşüş diğer karlılık oranlarına göre daha sınırlı kalmıştır. Faaliyet karlılığı %1,38 olup alternatif maliyetler de düşünüldüğünde oldukça yetersiz görülmektedir.

Sonuç olarak; yapılan düzeltmeler oranlar üzerinde büyük değişimlere neden olmuştur. Düzeltme sonrasında likidite oranları olumsuz etkilenmiştir. Öz kaynaklardan yapılan indirimler ve memzuç düzeltmeleri nedeniyle yabancı kaynakların pasif içindeki payı artmıştır. Firmanın alacak tahsil süresi artıp ticari borç ödeme süresi azaldığından, finansman ihtiyacı süresi artmıştır. Dolayısıyla faaliyet oranları da düzeltmelerden olumsuz etkilenmiştir. Aktifleştirilen finansman giderlerinin gelir tablosuna ilave edilmesiyle karlılık oranlarında büyük bir düşüş olmuştur. İşletme düzeltme öncesi karlı bir durumda görünürken, düzeltme sonrasında zarar ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla düzeltme işlemleri sonucunda firmanın kredibilitesinde azalma olmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mali tablolardan birçok kesimin faydalanması nedeniyle sunulan bilgilerin doğru ve güvenilir olması gerekir. Finansal analiz genellikle kredi verenler, yatırımcılar, işletme yöneticileri ve ihale kurumları tarafından yapılmaktadır. Dolayısıyla yapılan analizlerin amaçları da birbirinden farklıdır. Bankalar için öncelikli amaç verilen kredilerin tahsilatında sorun yaşanıp yaşanmayacağı iken, yatırımcılar için analizin amacı yatırımların güvenliği ve karlılığıdır. İhale kurumları firmanın ihale konusu işi tamamlama kapasite ve yeterliliğine sahip olup olmadığına bakarken, yöneticiler için önemli olan işletmenin eksiklikleri, üstünlükleri, hedeflere ulaşma başarısı ve geleceğe yönelik doğru planlama yapılmasıdır.

Bağımsız denetime tabi olan ve uluslararası finansal raporlama standartlarını uygulayan firmaların mali tabloları, gerçek duruma uygun hazırlandığı ve denetimler sonucunda hatalardan arındırıldığı için finansal analizde daha sağlıklı sonuçlar vermektedir. Ancak ülkemizde vergi mevzuatı ile uluslararası finansal raporlama standartları arasındaki farklar nedeniyle işletmelerin iki ayrı mali tablo düzenlemek zorunda kalması, muhasebe alanındaki bilgi eksiklikleri ve bunun firmalara getirdiği ek maliyetler nedeniyle, standartların tamamıyla uygulamaya konulması ve bağımsız denetimin kapsamının genişletilmesi kolay olmamaktadır. Bu nedenle nitelik ve ölçekleri nedeniyle bağımsız denetime tabi olacak firmalar, devlet tarafından belirlenmektedir. Özellikle bağımsız denetim dışında kalan firmaların mali tabloları analiz edilirken kayıtlar gerçek duruma uyumlu hale getirilmelidir. Bu amaçla analiz öncesinde bir takım düzeltme (aktarma-arındırma) işlemleri yapılmaktadır. Aksi halde muhasebe hataları, hileleri ya da bilançoların makyajlanması gibi nedenlerle, firma olduğundan farklı gösterilebildiğinden hatalı kararlar alınması ve maddi zararlarla karşılaşılması mümkündür.

Bu çalışmada özellikle uluslararası finansal raporlama standartlarını uygulamayan ve bağımsız denetimden geçmeyen firmaların gerçek durumlarının analiz edilebilmesi için yapılması gereken temel düzeltme işlemleri incelenmiştir. Faaliyette bulunan firmaların büyük çoğunluğu belirli bir kapasitenin altında kalması

nedeniyle bağımsız denetimin dışında tutulmaktadır. Dolayısıyla çalışmanın uygulama alanı oldukça geniştir. Ülkemizde mali tablolar genel olarak vergi esaslı düzenlendiğinden kredi analizlerinde gerçek durumun değerlendirilmesi konusunda bir takım engellerle karşılaşmaktadır. Kredi verenler işletmenin doğru vergilendirilmesinden ziyade firmanın gerçek durumu ve borç ödeme kapasitesi ile ilgilenir. Çünkü bankalar için amaç kredinin geri tahsil edilip edilemeyeceğidir. Ya da bir yatırımcı açısından önemli olan firmanın gelir oluşturma kapasitesi ve karlılığının sürdürülebilir olup olmadığıdır. Bu nedenle finansal analiz yapılırken mali tablolardaki düzeltme işlemleri, vergi mevzuatına göre değil analizin amacına uygun olarak yapılmalıdır.

Uygulamada en çok kullanılan düzeltme işlemleri; memzuç, vade, ters bakiye, mahsuplaşma, nicelik, aktifleştirme, fiktif işlem ve nitelik düzeltmeleri olarak sekiz başlık altında sınıflandırılmıştır. Böylelikle anlatım hesaplar üzerinden değil, sıklıkla karşılaşılan düzeltme türleri üzerinden yapılmıştır. Yapılan düzeltmelerin analiz üzerinde nasıl bir etkisi olduğunun açıkça görülebilmesi için oran analizi tekniği kullanılmıştır. Literatür taraması sonucunda likidite, mali yapı, faaliyet ve karlılık oranlarından temel olarak kullanılan oranlar belirlenerek, düzeltmelerin temel oranları nasıl etkilediği incelenmiştir. Firmanın mali tabloları üzerinde yapılan düzeltme işlemleri de düzeltme tablosu oluşturularak özetlenmiştir. Düzeltme tabloları; mali tablo analizinde yapılan aktarma-arındırma işlemlerinin açık bir şekilde görülebilmesi amacıyla hangi hesaplara ne kadar ekleme, indirim veya aktarım yapıldığını gösteren ve yapılan düzeltmenin gerekçesini açıklayan tablolardır.

Düzeltilme yapılan hesap grupları ile analizde kullanılan oranlar arasında nasıl bir etkileşim olduğunun belirlenebilmesi ve hangi oranların etkilendiğinin görülebilmesi amacıyla etkileşim tablosu hazırlanmıştır. Hesap grubunda yapılacak bir düzeltmenin hangi oranları etkileyeceği toplu bir biçimde bu tabloda görülebilmektedir. Ancak oranlardaki yüzdesel değişimler için oranların ayrı ayrı hesaplanması gerekir. Yapılan bir düzeltme işleminin etki alanının görülebilmesi açısından bu tablo oldukça faydalı olmuştur.

Bir firmanın bilanço ve gelir tablosu üzerinden yapılan uygulamada; firma hakkında genel bilgiler ve düzeltilmemiş mali tablolar sunulduktan sonra düzeltme tablosu oluşturularak yapılan 15 adet düzeltme işlemi bu tabloda tek tek açıklanmıştır. Düzeltilmiş mali tablolardaki hesap sınıfı ve hesap gruplarının yüzdesel olarak değişimi karşılaştırılmalı olarak verildikten sonra, her bir düzeltme işlemi için oranlar ayrı ayrı hesaplanmış ve hangi oranların düzeltmeden ne şekilde etkilendiği tek tek incelenmiştir. Yapılan düzeltmeler sonucunda hesaplanan oranlar, etkileşim tablosu üzerinden de teyit edilmiş ve düzeltmenin etki alanı konusunda aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Son olarak düzeltmelerin etkisi konsolide edilerek; düzeltme öncesi ve sonrası oranlar, yüzdesel değişim ve değişimin yönü tek bir tabloda toplu olarak gösterilmiştir. Sekiz başlık altında sınıflandırılarak anlatılan düzeltme işlemlerinin mali tablolara uygulanması sonucunda likidite, mali yapı, faaliyet ve karlılık oranlarında firma aleyhine büyük değişimler olmuştur.

Bilanço ve gelir tablosunda yapılan 15 adet düzeltme sonucunda analizde kullanılan 24 orandan 21'i değişmiştir. Otofinansman, stok devir hızı ve stokta bekleme süresi dışında tüm oranlar düzeltmeden etkilenmiştir. Otofinansman oranında herhangi bir değişim olmamasının nedeni, firmanın bir yıllık geçmişi olması nedeniyle henüz kar yedeklerinin ve geçmiş yıl zararının bulunmamasıdır. Stoklar ve satışların maliyeti hesaplarında herhangi bir düzeltme işlemi yapılmaması nedeniyle de stokta bekleme süresinde değişim olmamıştır. Düzeltme işlemleri uygulandıktan sonra likidite oranları düşmüş ve kısa vadeli borçların ödenebilmesi için stoklara olan bağımlılık artmıştır. Nakit oran % 91 oranında azalmış ve hazır değerlerin aktifteki payı % 12'den % 1'e düşmüştür. Öz kaynaklardan yapılan indirimler ve memzuç düzeltmeleri nedeniyle yabancı kaynakların pasif içindeki payı artmış, yabancı kaynak kullanımı % 65'den % 69'a çıkmıştır. Öz kaynakların pasif toplamı içindeki payı da % 35'den % 31'e düşmüştür. İşletmenin alacaklarını ortalama tahsil süresi düzeltme öncesinde 73 gün iken, düzeltme sonrasında 103 güne çıkmıştır. Bunun en büyük nedeni ise analizde ileri tarihli çeklerin alacak senetleri hesabına alınmasıdır. Bununla birlikte ticari borçları ödeme süresi 199 günden 182 güne inmiştir. Yani işletme daha kısa periyodlarla borçlarını ödemek zorundadır. Alacak tahsil süresi uzarken borç ödeme süresinin kısalması, firmanın

finansman ihtiyacı süresini yani yabancı kaynak ihtiyacını artırmıştır. Düzeltme öncesinde 13 günlük finansman ihtiyacı hesaplanırken, düzeltme sonrasında bu oran 60 güne çıkmıştır. Finansman maliyetleri nedeniyle bu durum firma karlılığını azaltacaktır. Aktifleştirilen giderlerin bilançodan arındırılarak gelir tablosuna eklenmesi sonucunda da karlılık oranları tamamen değişmiştir. Düzeltilmemiş bilançoya göre firmanın 120.872 TL net karı bulunmakta iken, aktifleştirilen finansman giderlerinin gelir tablosuna eklenmesi sonucunda 65.381 TL zarar ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla öz sermaye ve aktif karlılığı ile net kar marjı oranları negatife dönmüştür. Buna karşın faaliyet karlılığındaki düşüş, diğer karlılık oranlarına göre daha sınırlı kalmıştır. Dolayısıyla düzeltme işlemleri sonucunda firmanın kredibilitesi oldukça zayıflamıştır.

Yüksek tutarlı düzeltme işlemlerinin oranlarda büyük bir değişime neden olduğu görülmüştür. Bu nedenle oranlardaki değişimin yüzdesi, yapılan düzeltme tutarıyla doğrudan ilişkilidir. Aynı hesap grubu altında yer alan iki hesap arasında yapılan aktarım şeklindeki düzeltmelerde, hesap grubunun toplam bakiyesi değişmediğinden oranların etkilenmediği görülmüştür. Ancak yapılan düzeltme türüne göre; alacakların senetli olup olmadığı, satışların yurt içine mi yoksa yurtdışına mı yapıldığı gibi konularda daha detaylı bilgi elde etmek isteyen kullanıcılar için temel oranları etkilemeyen bu tür düzeltme işlemlerinin de yapılması gerektiği kanaatine varılmıştır.

Özetle; finansal analiz sürecinde yapılan düzeltme işlemlerinin, ‘kararları etkileyebilecek düzeyde’ oranları değiştirdiği, bu nedenle mali tablolar üzerinde tüm düzeltmelerin (memzuç, vade, ters bakiye, mahsuplaşma, nicelik, aktifleştirme, fiktif işlem ve nitelik düzeltmeleri) analiz öncesinde yapılarak oranların hesaplanmasında ve değerlendirilmesinde düzeltilmiş mali tabloların kullanılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Aksi halde analiz sonuçları sağlıklı olmayacak ve hatalı kararlar sonucunda maddi kayıplarla karşılaşılabilir.

KAYNAKÇA

- 238 Sıra No'lu VUK Genel Tebliği. (1995). T.C.Resmi Gazete, 22218, 02.03.1995.
- Acer, A. (2010). *Ticari Kredi Talebi Değerlendirme Sırasında Bankalar Tarafından Yapılan Mali Analiz Çalışmaları Ve Bilanço Aktarma-Arındırma Politikaları*. (Yüksek Lisans Tezi). Atılım Üniversitesi, Ankara.
- Akdoğan, N. ve Sevilengül, O. (2007). Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyum İçin Tekdüzen Hesap Planında Yapılması Gereken Değişiklikler. *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 84, 29-70.
- Akdoğan, N. ve Tenker, N. (1998). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akdoğan, N. ve Tenker, N. (2007). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akgüç, Ö. (1984). *Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Akgüç, Ö. (1995). *Mali Tablolar Analizi*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Akgüç, Ö. (1998). *Finansal Yönetim*, İstanbul: Avcıol Basım-Yayın.
- Akgün, A. İ. (2013). Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Analize Etkisi: İmkb'ye Yönelik Bir Araştırma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 10-26.
- Akgün, M. (2002). İşletmelerde Etkinlik ve Nakit Çevirme Süresi Analizi. *Mali Çözüm*, (60).
- Akıncı, N. ve Ünlen, M. (1988). *Mali Tablolar Analizi*. İzmir: Barış Yayınları.
- Aktepe, İ. E. (2012). *Sorularla Katılım Bankacılığı*. 19 Ocak 2016, <http://www.tkbb.org.tr/sorularla-katilim-bankaciligi#940>.
- Alevli, H. (7 Ekim 2015). *Mali Tabloların TFRS'ye Uyumu Zorunlu Mu?*. 08.02. 2016, <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/hasanalevli/004/> .
- Alpman, D. (2008). *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na Genel Bir Bakış Ve Bir Uygulama Örneği* (Bitirme Tezi). Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Altaş, D. ve Giray, S. (2005). Mali Başarısızlığın Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemlerle Belirlenmesi: Tekstil Sektörü Örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 13-27.

- Altındağ, M. (2002). Dönem Sonu İşlemleri ve Muhasebesi. *Vergi Dünyası*, 256.
- Altuğ, F. (2010). *Finansal Analiz Sürecinde Sistemik Bir Yaklaşım Ve Öneriler*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Arat, M. ve Çetin, A. (2011). *Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Finansal Durum Tabloları Analizi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihat Sayar Eğitim Vakfı Yayınları.
- Aslanertik, B. E. ve Yapan, A. (2010). TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardı Uygulamaları ve Standardın Vergi Usul Kanunu ile Karşılaştırılması. *Vergi Raporu*, 59-80.
- Ataman, Ü. ve Hacırüstemoğlu, R. (1999). *Yöneticiler için Muhasebe ve Finans Bilgileri*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Atmaca, M. (2010). *Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına ve Vergi Yasalarına Göre Düzenlenen Temel Mali Tabloların Finansal Analiz Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi ve Türkiye Uygulaması*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bankacılık Kanunu (2005). T.C.Resmi Gazete, 25983, 01.11.2005.
- Başpınar, A. (2004). Türkiye’de Ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış. *Maliye Dergisi*, Sayı.146, 42-57.
- Başpınar, A. (2005). Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması. *Maliye Dergisi*, Sayı 149 (Mayıs-Aralık), 5-35.
- Bayrak, S. (2011). *Tek Düzen Hesap Planı Ve Ufrs'ye Göre Hazırlanan Finansal Tabloların Mali Analizindeki Farklılıklar*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Bektöre, S. ve Çömlekçi, F. (1977). *Mali Tablolar Analizi*. Eskişehir: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları.
- Bektöre, S., Çömlekçi, F., ve Sözbilir, H. (2013). *Mali Tablolar Analizi*. Ankara: Nisan Kitabevi.
- Berk, N. (2015). *Finansal Yönetim*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Bodur, Ç. Ş. ve Teker, S. (2005, Aralık). Ticari Firmaların Kredi Derecelendirmesi: İMKB Firmalarına Uygulanması. *İTÜ Dergisi/b*, 2(1), 25-36.
- Bolak, M. (2000). *İşletme Finansı*. İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Bozkurt, N. (1999). *Muhasebe Denetimi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

- Bülbül, C. (2011). *Kredi Verme Sürecinde Mali Analiz Tekniklerinin Kullanılması ve Önemi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ceylan, A. (2000). *İşletmelerde Finansal Yönetim*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Civan, M. (2002). *Finansal Muhasebe*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Basımevi.
- Coşkun, A. ve Güngörmüş, A. (2008/2). Özel İnşaat (Yap-Sat) İşletmelerinde Faaliyet Tabanlı Maliyetleme Yönteminin Uygulanması. *Muhasebe Bilim Dünyası*, 213-232.
- Çabuk, A. ve Lazol, İ. (2010). *Mali Tablolar Analizi*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Çonkar, K., Uluşan, H. ve Öztürk, M. (2006). *Genel Muhasebe*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çömlekçi, F., Durmuş, A. H. ve Gönenli, A. (1995). *Muhasebe Denetimi ve Mali Analiz*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Demiral, A. (2012). *Ticari Banka Kredi Analizinde Bilanço Arındırma Tekniklerinin Önemi*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Durmuş, A. H. (06-08 Nisan 1995). *Uluslararası Muhasebe Standartlarının Gelişimi Ve Mevcut Durumu*. 07 Şubat 2016, <http://www.istanbulsmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=4&Yid=1>
- Durmuş, A. H. ve Arat, M. E. (2000). *İşletmelerde Mali Tablolar Tahlili - İlkeler ve Uygulamalar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları.
- Dündar, H. (2015). İlişkili Şirketlerde Sermaye Artırım Avansı ve Örtülü Kazanç Dağıtımı. *Mali Çözüm Dergisi*, Mart-Nisan 2015 Sayısı, 131-138.
- Elitaş, C. (2011). *Muhasebe Denetiminde Çalışma Kağıtları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Emiroğlu, A. (2002). *Ticari Açından Yatırım Projeleri*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Erdağ, N. (2013). *Nezhat Erdağ web sitesi*. 21 Ocak 2016, <http://www.nezaterdag.com/ortaklar-sirket-benim-para-benim-deyip-sirketten-borc-alabilir-misiniz/>
- Erdoğan, M. (2002). *Yöneticilerin Karar Verme Aracı Olarak Türkiye Muhasebe Standartları ve Tek Düzen Muhasebe Sistemi ile Uyumlu Finansal Muhasebe*. İstanbul: Beta Basımevi.
- Erdoğan, N. (1997). *Mali Tablolar ve Analizi*. Ankara: Attila Kitabevi.

- Erdönmez, P. (2003). Türkiye’de 2001 Yılındaki Mali Kriz Sonrasında Kurumsal Sektörde Yeniden Yapılandırma. *Bankacılar Dergisi*(47), 38-55.
- Ergül, N. (2004). *Herkes İçin Finans*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Gelir Vergisi Kanunu (1961). T.C.Resmi Gazete, 10700, 06.01.1961.
- Gerçek, Y. (2005). Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi. *E-Yaklaşım*(29).
- Gökgöz, A. (2013, Ocak). Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 35, 107-121.
- Gökgöz, A. (2013, Nisan). İştirak Yatırımlarının Muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 1-20.
- Gücenme, Ü. (1999). *Mali Tablolar Analizi*. Bursa: Marmara Kitabevi.
- Güler, İ. (25 Haziran 2013). *Bütün Yönleriyle Sermaye Şirketlerinde Kâr Dağıtım Uygulaması ve Muhasebesi*, 01 Ocak 2016, <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/ibrahimguler/010/>.
- Güler, İ. (22 Eylül 2014). *Ortaklar Cari Hesaplarının Vergi Hukuku Yönünden İncelenmesi*. 28 Ocak 2016, http://www.adanasmmmo.org/yazar_detay.php?id=1296&baslik=ORTAKLAR%20CAR%DD%20HESAPLARININ%20VERG%DD%20HUKUKU%20Y%D6N%DCNDEN%20%DDNCELENMES%DD.
- Güngörmüş, A. ve Boyar , E. (2008, Ağustos). İnşaat Sözleşmeleri Standardına (TMS-11) Bir Uygulama Önerisi. *İzmir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Dayanışma Dergisi* (103), 7-15.
- Gürbüz, H. (1990). *Muhasebe Denetimi*. İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
- Gürsoy, C. T. (2014). *Finansal Yönetim İlkeleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Güvemli, O. (1981). *Uygulamalı Mali Tablolar Tahlili*. İstanbul: Çağlayan Kitabevi.
- Hacıhasanoğlu, T., Karaca, N.ve Demirci, Ş. (2012, Aralık). KOBİ’ler İçin TFRS’nin Getirdiği Yenilikler ve Uygulanabilirliği Üzerine Ankara İlinde Bir Araştırma. *World of IFRS*.
- Hiçşmaz, M. (1964). *Bilanço Analiz Tekniği*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- IASB. (b.t.). *IFRS: Mission Statement*, 2 Şubat 2016, <http://www.ifrs.org/About-us/Pages/IFRS-Foundation-and-IASB.aspx>.

- İbiş, C., ve Özkan, S. (2006). Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'na Genel Bakış. *Mali Çözüm*, Ocak-Şubat-Mart 2006 Sayısı, 25-43.
- IFAC. (b.t.). International Federation of Accountants, 07 Şubat 2016,
<http://www.ifac.org/about-ifac>
- İlgaz, B. (2016). SMMM Barış İlgaz Web Sitesi: *Oran Analizleri*. 05 Ocak 2016
<http://www.bilgaz.net/dosyalar/OranAnalizi.pdf>.
- Kaban, N. (2007). *Muhasebenin İhtiyatlılık Kavramının Karşılıklar ve Yedekler Açısından Karşılaştırmalı Bir İncelemesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kamu İhale Kanunu [KİK] (2002). T.C.Resmi Gazete, 24648, 22.01.2002.
- Kaya, G. (2013). *Muhasebe Hilelerinin Vergi Usul Kanunu Ve Türk Ticaret Kanununa Göre Değerlendirilmesi Ve Mali Analize Etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kaya, G. A. (2009). TMS-23 Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebesi. *New World Sciences Academy: Social Sciences*, 4(1), 59-71.
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu [KGK]. (2014). *2014 Faaliyet Raporu*. 26 Kasım 2015,
http://kgk.gov.tr/contents/files/2014_Faaliyet_Raporu.pdf.
- Kandemir, T. ve Akbulut, H. (2013). Bağımsız Denetimin Etkinliğinde Denetimden Sorumlu Komitenin Rolü: Türkiye'deki Bağımsız Denetim Firmalarına Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Cilt.9 (Sayı.20), 37-55.
- Kınalı, F. (2012). *Faizsiz Sistemde Bankacılık Anlayışı Ve Kredi İşlemleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kobi'ler İçin TFRS Tebliği (2010). T.C. Resmi Gazete, 27746, 01.11.2010.
- Küçüksavaş, N. (2012). *Finansal Muhasebe*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Meder Çakır, H. (2013). Nakit Döngüsünün Firma Kârlılığına Etkisinin Sektörel Analizi. *Journal of Yasar University*, 8(30), 4948-4965.
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği [MSUGT] (1992). T.C. Resmi Gazete, 21447, 26.12.1992.

- Oksay, S. ve Acar, O. (2005, Aralık). *Sigorta Sektöründe Uluslararası Finansal Raporlama Standartları: Kurumlar ve Standartların Özetleri*. İstanbul: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği.
- Osmanlıca-Türkçe Sözlük. (b.t.). *Osmanlıca Türkçe Sözlük web sitesi*.15 Şubat 2016, <http://www.osmanlicaturkce.com>
- Öğredik, G. (2005, Temmuz). Araştırma Geliştirme Harcamalarının Gider Veya Maliyet Olarak Ticari Kazancın Tespitinde Dikkate Alınacağı Dönem. *Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi*.
- Öğredik, G. (2012, 9 15). *İhraç Kaydıyla Satın Alınan Malın İmalatçıya İade Edilmesi*. 28 Ocak 2016, http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/guray/057/#_ftn1.
- Önce, S., Çömlekçi, F., Yılcı, M., Erdoğan, N., Kardeş Selimoğlu, S.ve Kaya, E. (2004). *Muhasebe Denetimi ve Mali Analiz*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Özdemir, M. (1999). *Finansal Yönetim*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Özkan, Ö. ve Uzun Kocamış, T. (2011, Ocak-Şubat). Karşılıklar Standardı İle Vergi Usul Kanunu Ve Türk Ticaret Kanunu'na Göre Karşılık Kavramının İncelenmesi Ve Muhasebeleştirilmesi. *Mali Çözüm*, 191-214.
- Özulcan, A. ve Deran, A. (2008/2). 41 Nolu Türkiye Muhasebe Standardı (Tms 41), Vergi Usul Kanunu ve Tekdüzen Hesap Planı Açısından Küçük ve Büyükbaş Canlı Varlıkların Muhasebeleştirilmesi ve Değerleme İşleminde Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (25), 1-22.
- Pamukçu, A. B. (1999). *Finans Yönetimi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Parasız, İ. ve Yıldırım, K. (1994). *Uluslararası Finansman Teori ve Uygulama*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Peker, İ. ve Baki, B. (2011). Gri İlişkisel Analiz Yöntemiyle Türk Sigortacılık Sektöründe Performans Ölçümü. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi* (7).
- Poyraz, O. (2010). *Kredi Talebinde Bulunan İşletmelerin Finansal Tablolarında Yapılan Düzeltme Ve Arındırma İşlemleri Üzerine Bir İnceleme* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Sakarya, Ş. (2008). Nakit Yönetiminde Nakit Dönüş Süresi Analizinin Kullanılması: İmkb'deki Kobi'ler Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(2), 227-248.
- Selek, S. ve Arıkan, Z. (2004, Temmuz). Muhasebe Düzensizlikleri (Accounting Irregularities) ve Vergilendirme (Taxation). *Vergi Dünyası Dergisi* (275), 20-30.
- Selimoğlu, S. ve Orhan, A. (2015, Nisan). Finansal Başarısızlığın Oran Analizi ve Diskriminant Analizi Kullanılarak Ölçümlenmesi: BİST'de İşlem Gören Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 21-40.
- Seval, B. (1990). *Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi*. İstanbul: Muhasebe Enstitüsü Yayınları.
- Sevilengül, O. (2008). *Genel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şahiner, M. (2012). *Soru ve Açıklamalarla Kamu İhalelerinde Ekonomik ve Mali Yeterlik*. Ankara: Matsa Basımevi.
- Şakar, H. (2001). *Bankalarda Kredilendirme Teknikleri*. İstanbul: Strata Yayıncılık.
- Şamiloğlu, F. ve Akgün, A. İ. (2010). *Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Finansal Tablolar Analizi*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Şevkin, S. (2011). *Vergi Matrahını Etkileyen Muhasebe Hileleri ve Denetimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi, İstanbul.
- T.C.Merkez Bankası Kanunu (1970). T.C.Resmi Gazete, 13409, 26.01.1970.
- TBB Risk Merkezi. (b.t.). *Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi*. 17 Ocak 2016, <http://www.riskmerkezi.org/tr-TR/hakkında/5.aspx>.
- Temizer, Z. (2015). *Finansal Analizde Kullanılan Oranlar İle Firma Değeri İlişkisi: BİST'te Bir Uygulama*. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu [TMSK]. (2002). *TMSK 2002 Faaliyet Raporu*. 08 Şubat 2016, http://kgk.gov.tr/contents/files/rapor_2002.pdf
- Toroslu, M. (1997). Hatır Çekleri ve Muhasebesi. *Mali Çözüm Dergisi*(40), 59-60.
- Toroslu, M. (2000). *Çağdaş Finansal Teknikler*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Türk Ticaret Kanunu[TTK] (2011) T.C.Resmi Gazete, 27846, 14.02.2011.

- Türkiye İş Bankası Eğitim Müdürlüğü Yayınları. (2006). *İstihbarat ve Mali Tahlil Kitabı*. İstanbul, akt. O.Poyraz.(2010), *Kredi Talebinde Bulunan İşletmelerin Finansal Tablolarında Yapılan Düzeltme ve Arındırma İşlemleri Üzerine Bir İnceleme* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Türko, M. (2002). *Finansal Yönetim*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Usta , M. ve Karaca Tamuman, D. (1994). *İstihbarat ve Mali Analiz*. İstanbul: Pamukbank Eğitim Yayınları.
- Vergi Usul Kanunu [VUK] (1961). T.C.Resmi Gazete, 10703-10705, 10.01.1961.
- Yalkın, Y., Demir, V. ve Demir, D. (2006, Kasım). Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Türkiye’de Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi. *Mali Çözüm*, 291-307.
- Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği (2009). T.C.Resmi Gazete, 27159. 04.03.2009.
- Yaz, D. A. (1 Şubat 2010). *Geçici Vergi, Muhasebe Uygulaması Ve Eleştirel Yaklaşım*. 23 Şubat 2016, <http://www.muhasetr.com/yazarlarimiz/dursun/013/>.
- Yazan, Ö. (2010). *Canlı Varlıkların Tms 41 Çerçevesinde Muhasebeleştirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Yılmaz, U. (2009). *İşletmelerde Oran Analizi Yoluyla Finansal Performans Ölçümlemesi Ve Bir Uygulama*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.